

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

792

Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV) ve Ekleriyle, Demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM) ve Eklerinin, Ek Protokolün ve Nihai Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/714)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-2305/3445

7 . 8 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 5 . 8 . 1964 tarihinde kararlaştırılan («Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV)» ve Ekleriyle «Demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM)» ve Eklerinin, Ek Protokolün ve Nihai Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı) ve gerekçesi, ekleriyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

GEREKÇE

19 neu Asrın ikinci yarısında taazzuv eden demiryolu tesisleriyle yapılan taşımalarından ithalât, ihracat ve transitin geçilen memleketlerin kanun ve nizamlarına tabi olmak gibi çeşitli hukukî nizamla bağlı olmasının tatbikatta arz ettiği müşkülâtı ve sebeb olduğu hukukî ihtilâfları bertaraf etmek maksadiyle demiryolu literatüründe milletlerarası taşımalar tâbir edilen bu taşımaların müşterek bir hukukî nizama tabi tutulması zaruri görülmüş ve bu maksatla İsviçre Hükümeti tarafından 1890 yılında toplanan bir milletlerarası konferansta ilk defa olarak (Demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik bir Andlaşma) kabul edilmiş idi.

Bu andlaşma ile milletlerarası taşımalarda demiryolunun müşterek ve müteselsil mesuliyeti, ayrıca da taşıma mukavelesinin müşterek hukukî esasları tesbit edilmişti.

Andlaşmanın günün ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bunun muayyen zamanlarda gözden geçirilmesi kabul edilmişti.

Bu suretle 1890 da akdedilen Andlaşma 20.9.1893, 16.7.1895, 16.6.1896, 19.9.1906 tarihlerinde revizyonlara tabi tutularak noksanları giderilmiştir.

Bu andlaşma ve onu takibeden diğerlerini Lozan Muahedesinin 105 nci maddesiyle kabul ve tasdik etmeyi taahhüdemiş bulunmaktayız.

Birinci Dünya Harbi dolayısıyla andlaşmaların revizyonu yapılamamış ve harbi mütaakıp 1924 yılında Bern'de bir revizyon konferansında Eşya Andlaşmasının yeni metni kabul edilmiştir. Bu konferansta ilk defa olarak yolcu bagaj taşımalarının yeknesak hukukî bir rejime tabi tutulması maksadiyle (Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik milletlerarası Andlaşma) kabul edil-

miştir. Bu andlaşma ile de yolcularla demiryolları arasındaki hukuk ve vecaip, keza bagaj taşımalarında demiryolunun müşterek ve müteselsil mesuliyetine dair yeknesak hükümler kabul edilmiştir.

Bu iki andlaşma Akıd Devletler tarafından tasdikini mütaakıp 1928 yılında yürürlüğe girmiştir.

Bu iki andlaşma 2.6.1930 tarihinde 1673 sayılı Kanunla tasdik edilmiştir.

Bu andlaşmaların ihtiva ettikleri hükümlere nazaran zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri için her beş yılda revizyona tabi tutulmaları icabetmektedir.

Buna nazaran 1928 yılından sonra 23 Kasım 1933 yılında Roma'da toplanan bir revizyon konferansında 1924 tarihli andlaşmalar ilga edilerek yerine :

1. Demiryoliyle eşya taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma,

2. Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Andlaşma,

Her iki andlaşma umumi esasları ihtiva etmekle beraber tatbikattan elde edilen tecrübelerden istifade edilerek yeni bâzı hükümleri ihtiva etmektedirler.

1933 tarihinde Roma'da akdedilen Revizyon Konferansına Hükümetimizce iştirak edilmiştir. Bu konferansta kabul edilen andlaşmalar 3.1.1935 tarihli 2641 sayılı Kanunla kabul ve tasdik edilmiştir.

Akıd Devletler tarafından tasdik mütaakıp andlaşmalar 1938 senesinde yürürlüğe girmiştir.

Bu andlaşmaların yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren 5 yıl sonra yani 1943 yılında revizyonlarının yapılmış olması icabettiği halde İkinci Dünya Harbi dolayısıyla bu mümkün olamamış. revizyon konferansı için harbi mütaakıp çalışmalarına başlanılmıştır.

İlk olarak 1950 yılında Bern'de yapılan fevkalâde bir revizyon konferansında (Demiryolu ile eşya taşıma andlaşması) ndaki konteynerlerle sahiplerine ait vagonların milletlerarası demiryol taşımalarında tabi olacakları hükümlerin revizyonu kararlaştırılmış ve bu taşımalara ait yeni metinler kabul edilerek 1933 tarihli Eşya Taşıma Andlaşmasına ek bir andlaşma vücuda getirilmiştir.

Bu ek andlaşma 8.8.1951 tarihli 5836 sayılı bir Kanunla kabul ve tasvibedilmiştir.

Diğer taraftan harb sonrasında asıl andlaşmaların revizyonları için çalışmalar devam etmiş ve İsviçre Hükümeti Bern'de 25 Ekim 1952 tarihinde bir revizyon konferansı toplamıştır. Bu konferansa iştirak etmiş bulunmaktayız.

Bu konferansta :

1. Demiryolu ile eşya taşımalarına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CİM) ve 10 neu eki,
2. Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma ve 4 eki,
3. Her iki andlaşmanın ek protokolleri.

Bu andlaşmalar 1956 yılında yürürlüğe girmiş ve 6667 sayılı Kanunla tasvibedilmiştir.

Bu andlaşmalar 5 yılı mütaakıp 25 Şubat 1961 de Bern'de toplanan bir revizyon konferansında yeniden gözden geçirilmiş ve yeni andlaşma metinleri kabul edilmiştir.

Andlaşmaların muhteviyatı.

Yeknesak esasları bağlanmış bulunan ve andlaşma muhteviyatı hükümler şunlardır :

Yolcu ve Bagaj Anlaşmasında :

1. Yolcu nakliyatı, 2. - Bagaj taşımaları, 3. - Her iki taşımalara ait müşterek hükümler.
2. Andlaşmanın portesi ve demiryoluna ait mükellefiyetler.
3. Demiryollarının müşterek ve müteselsil mesuliyetine ait hükümler.
4. Usule mütaallik hükümler.

Bu andlaşmanın ekleri :

Birinci ek Bagaj Bülteni Formülleri, ikinci ek Merkez Ofisine ait bir Nizamname, üçüncü ek Revizyon Komisyonuna ait Nizamname, dördüncü ek Tahkim Nizamnamesinden ibarettir.

Eşya Taşıma Andlaşmasında :

1. Andlaşmanın portesi ve demiryoluna ait mükellefiyetler,
2. Taşıma mukavelesi, bu mukavelenin icrası,

3. Taşıma Mukavelesinde tadilât,
4. Eşya taşınmasından mütevellit demiryollarının müşterek ve müteselsil mesuliyeti, bundan mütevellit hesaplaşmalar,
5. Demir - Denizyolu taşımalarında müşterek mesuliyet,
6. Usule mütaallik hükümler.

Bu andlaşmanın ekleri :

1. Tehlikeli Maddeler Nakliyatına Mahsus Milletlerarası Nizamname, 2. - Hamule senedi formleri, 3. - Ambalâjdaki kusur veya ambalâjın bulunmayışını gösterir bir beyanname örneği, 4. - Taşıma mukavelesinde tadilât modelleri, 5. - Merkez Ofisi Nizamnamesi, 6. - Revizyon ve eksperler komisyonlarının statüleri, 7, 8. - Sahiplerine Ait Vagonların ve Konteynerlerin Milletlerarası Trafikte Kullanılmalarına Mütaallik bir Nizamname, 9. - Koli Ekspres Taşınmasına Mütaallik bir Nizamname, 10. - Tahkim Nizamnamesi,

Yeni andlaşmalarla kabul edilen yeni esaslar;

Yolcu ve Bagaj Andlaşmasında :

1. Biletlere ve çocuk yaş hadleri hakkında bâzı değişiklikler.
 2. Bagaj nakliyatında demiryolunun mesuliyetine mütaallik ahvalde ödenecek ek ücretin tarifelere bırakılmış olması,
 3. Hükümetlerin muvafakatleri ile tenzilât hususunda özel anlaşmalar yapılabilmesi,
- Eşya taşımalarında :
1. Eşyaların tartılarına, Milletlerarası tarifelere mütaallik hükümler,
 2. Yolcu taşımalarında olduğu gibi hükümetlerin muvafakatleri ile tenzilâta ait özel anlaşmalar yapılma salâhiyeti,
 3. Eşya tahmilâtında mesuliyetin tavzihi, müddet tecavüzlerinde ödenecek tazminatın tarifelere bırakılması,

Ek protokolde :

1. Andlaşmalara sonradan iltihak edecek devletlere mahsus takibedilecek usul,
2. İngiltere ve Fransız Hükümetlerinin bâzı rezervleri,

Nihai Anlaşma :

1. Konferans müzakeratı için tetkika alınan belgeler,
2. Merkez Ofisinin faaliyet raporuna dair verilen kararlar,
3. Milletlerarası yolcu nakliyatında yolcuların yaralanmaları ve ölümleri halindeki demiryolu mesuliyetinin yeknesak bir hale getirilmesi için yapılan çalışmalara devam edilmesine, Andlaşma bünyelerinde yapılacak tadilât için bir proje hazırlanması için, Merkez Ofisine talimatdan ibarettir.

Andlaşmaların yürürlüğe girecekleri tarih :

Yolcu ve Bagaj Andlaşmasının 65, Eşya Andlaşmasının 66 ncı maddeleri gereğince andlaşmalar 15 devlet tarafından tasdik edildiği takdirde bunların yürürlük tarihlerinin tesbiti için temaslar yapılır.

Andlaşmalar en az 15 devlet tarafından tasdik edildiği cihetle İsviçre Hükümeti tarafından Bern'de toplantıya davet edilen bir diplomatik konferansta andlaşmaların 1 . 1 . 1965 te yürürlüğe girecekleri kararlaştırılmıştır.

Tasarının kabulünü mütaallık andlaşmalar bu tarihten itibaren tatbik edilmek üzere neşredilecektir.

Dışışleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Dışışleri Komisyonu
Esas No. : 1/714
Karar No. : 14

2 . 12 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV) ve ekleriyle Demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM) ve eklerinin, ek protokolün ve nihai Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü :

Gereğede sarahaten ifade olunan hususlar, Komisyonumuzca da yerinde görülerek tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Ulaştırma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Kâtip ve bu rapor

Başkan	Sözcüsü		
Kocaeli	İstanbul	Diyarbakır	Eskişehir
N. Erim	O. Oran	V. Pirinçcioğlu	E. G. Sakarya
İstanbul	İstanbul	İstanbul	İzmir
F. K. Gökay	Ö. Z. Dorman	S. Sarper	Ş. Osma
Kars	Mardin	Sivas	
S. Öktem	V. Dizdaroğlu	G. Sarısözen	

Ulaştırma Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Ulaştırma Komisyonu
Esas No. : 1/714
Karar No. : 9

15 . 12 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza Dışışleri Komisyonu raporu ile birlikte havale buyurulan «Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV) ve ekleriyle demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM) ve eklerinin ek protokolün ve Nihai Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı, ilgili Bakanlıklar temsilcileri de hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

Belirtilen hususlar yerinde görülerek tasarı aynen kabul edilmiştir.

İşin ehemmiyetine binaen öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temenniye şayan görülmüştür.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Komisyonu

Başkanı	Başkan V.	Sözcü	Kâtip
Erzincan	Maraş	İstanbul	Bitlis
Z. Gündoğdu	E. Kaplan	H. Tıyanşan	M. Okumuş
İstanbul	Kayseri	Kars	
O. Eyyüboğlu	H. Gümüşpala	R. Yalçın	
	M. Meclisi	(S. Sayısı : 792)	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Demiryolu İle Yolcu ve Bagaj Taşınmasına Mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV) ve Ekleriyle Demiryolu ile Eşya Taşınmasına Mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM) ve Eklerinin, Ek protokolün ve Nihai Anlaşmanın onaylanmasının Uygun bulunduğu dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 25 Şubat 1961 tarihinde Bern'de imzalanan «Demiryolu İle Yolcu ve Bagaj Taşınmasına Mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV)» ve Ekleriyle «Demiryolu İle Eşya Taşınmasına Mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM)» ve Eklerinin, Ek Protokolün ve Nihai Anlaşmanın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

5 . 8 . 1964

Başbakan
İsmet İnönü

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
K. Satır

Devlet Bakanı
İ. S. Omay

Devlet Bakanı
M. Yolaç

Devlet Bakanı
N. Yetkin

Adalet Bakanı
S. Çumralı

Millî Savunma Bakanı
İ. Sancar

İçişleri Bakanı
O. Öztrak

Dışişleri Bakanı
F. C. Erkin

Maliye Bakanı
F. Melen

Millî Eğitim Bakanı
İ. Öktem

Bayındırlık Bakanı
A. H. Onat

Ticaret Bakanı
F. İslımyeli

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
K. Demir

Güm. ve Tekel Bakanı
M. Yüceler

Tarım Bakanı
T. Şahin

Ulaştırma Bakanı
F. Alpiskender

Çalışma Bakanı
B. Ecevit

Sanayi Bakanı
M. Erten

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
H. Oral

Turizm ve Tanıtma Bakanı
A. İ. Göğüş

İmar ve İskân Bakanı
C. Uzer

Köy İşleri Bakanı
L. Yurdoğlu

DEMİRYOLU İLE YOLCU VE BAGAJ NAKLİNE MÜTAAALLİK BEYNELMİLEL ANLAŞMA

(CIV)

Aşağıda imzaları bulunan tam yetkiyi haiz Devlet temsilcileri,

Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınması hakkında Bern'de 25 Ekim 1952 tarihinde imzalanmış bulunan Milletlerarası Andlaşmanın, 66 nci maddesine uygun bir surette, yeniden tetkiki lüzumuna kaani olarak bu maksatla yeni bir Andlaşma akdi kararına varmışlar ve aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır.

BÖLÜM : I

Andlaşmanın mevzu ve şümülü

Madde — 1.

Andlaşmanın tatbik olunacağı demiryolları ve taşımalar

1. İşbu Andlaşma, aşağıdaki fıkralarda gözetilen istisnalar dışında, en az iki Akıd Devletin topraklarından geçen güzergâhlar için milletler arası taşıma evrakıyla ve munhasıran 59 nci maddeye göre tanzim olunan listede kayıtlı hatlar üzerinde yapılan bütün yolcu ve bagaj taşımalarına uygulanır.

2. Çıkış istasyonu (1) ile varış istasyonu aynı Devletin toprakları üzerinde bulunan ve diğer bir Devletin topraklarından yalnız transit olarak geçen taşımalar 28 nci maddenin 1 nci fıkrasının tatbikatı müstesna, aşağıdaki hallerde çıkış istasyonunun bulunduğu Devletin kanunlarına tabidir :

a) Üzerlerinden transit olarak geçilecek hatlar, munhasıran çıkış istasyonunun tabii olduğu Devlete ait bir demiryolu tarafından işletilecek olursa;

b) Üzerinden transit olarak geçilecek hatlar munhasıran çıkış istasyonunun tabii olduğu Devlete ait bir demiryolu tarafından işletilmese dahi, bu taşımaların milletlerarası taşıma sayılması hakkında ilgili demiryolları arasında anlaşılmış bulunursa.

3. Hemhudut iki Devletin istasyonları arasındaki taşımalar bunların üzerinde yapıldıkları hatlar munhasıran hemhudut iki Devletten birine ait demiryolları tarafından işletildiği ve bu devletlerden hiçbirinin kanun ve nizamnameleri mâni teşkil etmediği takdirde, hattı işleten Devletin mevzuatına tabii tutulur.

4. Tarifeler, milletlerarası taşıma belgelerinin tanzim olunacağı münasebetleri tesbit eder.

Madde — 2.

Karma taşımalara ait hükümler

1. Demiryolu hatlarına ilâveten, demiryolu güzergâhlarını tamamlayan, üzerlerinde milletlerarası taşımaların yapılan muntazam otomobil veya su yolu servislerine ait hatlar da, en az iki Akıd Devleti bağladığı ahvalde, bu devletlerin muvafakatiyle birinci maddede zikredilen listelere geçirilebilir.

2. Bu hatların bağlı bulunduğu teşebbüsler, muhtelif taşıma tarzlarının zaruri kıldığı aykırılıklar müstesna olmak üzere, işbu Andlaşmanın demiryollarına yüklediği bütün mükellefiyetlere

(1) *Istasyon kelimesiyle, aynı zamanda nakliyat mukavelesinin icrası bakımından halka açılmış bulunan denizcilik hizmetine mahsus limanlarıyla her türlü otomobil servislerine mahsus tesisler kasdolunmaktadır.*

tabî ve tanıdığı bütün haklara sahiptir. Ancak, işbu Andlaşma ile tesis edilmiş bulunan mesuliyet kaidelerinde istisnaîlik bahis mevzuu olamaz.

3. Birinci fıkrada gösterilen hatlardan birini listeye kaydettirmek isteyen her Devlet, ikinci fıkrada derpiş olunan istisnaların, - tarafların tabî olduğu aynı usuller dâhilinde - yayınlanması için gerekli tedbirleri alacaktır.

4. Demiryollarından ve birinci fıkra ile tâyin olunanlardan gayri taşıma servislerinden aynı zamanda geçen milletlerarası nakliyat için, demiryolları, alâkalı taşıma teşebbüsleriyle müştereken ve her taşıma tarzının hususiyetlerini nazarı itibara alabilmek maksadiyle işbu Andlaşma-dakinden farklı hukukî bir rejim tesis eden tarife hükümleri vaz'edebilirler. Bu takdirde, bu Andlaşma ile tesbit edilmiş bulunandan gayri bir taşıma evrakı kullanabilirler.

Madde — 3.

Demiryollarının taşıma mecburiyeti

1. Demiryolu, işbu Andlaşma şartlarına uyarak her türlü yolcu ve bagaj taşımalarını yapmakla mükelleftir, yeter ki :

- a) Yolcular bu Andlaşma ve Milletlerarası tarife hükümlerine uysunlar,
- b) Taşıma mûtat vasıtalarıyla yapılabilsin,
- c) Demiryolunca önlenmesi mümkün olmıyan veya çaresi demiryolunun elinde bulunmıyan sebeplerle taşımaya mâni olunmasın,

2. Yetkili makam tarafından hizmetin tamamen veya kısmen tatiline karar verildiği takdirde bu tedbirler, derhal halka ve demiryollarına bildirilir. Bunların, yayınlanmak üzere diğer Devletler demiryollarına ihbarı, tebliği alan demiryollarına aittir.

3. Demiryolları tarafından işbu madde ahkâmına muhalif her hareket, vâkı olacak zarar dolayısıyla, bir tazminat dâvasına yol açabilir.

BÖLÜM : II

Nakil mukavelesi

KISIM : 1

Yolcu Taşımaları

Madde — 4.

Taşıma hakkı

Tarifelerde derpiş edilen istisnalar dışında, yolcu seyahatinin başlangıcından itibaren geçerli bir taşıma belgesini hâmil bulunmaya, bunu bütün seyahati süresince muhafaza etmiye, talep halinde kontrolla görevli memurlara göstermeye ve seyahatinin sonunda iade etmeye mecburdur.

Madde — 5.

Biletler

1. İşbu Andlaşmaya tabî bir milletlerarası taşıma için verilen biletler «C» işaretini taşıyacaktır.
2. Tarifelerle gözetilen istisnalar dışında biletlerin üzerinde şu kayıtların bulunması mecburidir:
 - a) Kalkış ve varış istasyonlarının adları,
 - b) Güzergâh; muhtelif güzergâh veya taşıma vasıtalarından faydalanmaya cevaz varsa, bu yetki kaydedilmelidir.

- e) Trenin nevi ve arabanın sınıfı;
 - d) Taşıma ücreti;
 - e) Yürürlüğün başladığı gün;
 - f) Yürürlük süresi.
3. Tarifeler veya demiryolları arasındaki anlaşmalar, biletlerin hangi dilde basılıp doldurulacağını, şekliyle muhtevasını tâyin eder.
4. Milletlerarası bir tarifeye müsteniden verilen kupon karneleri işbu Andlaşmaya göre tek bir taşıma vesikası teşkil eder.
5. Tarifelerin ihtiva ettiği istisnalar dışında biletler ancak isme yazılı olmadıkları ve seyahate başlanmadığı takdirde devredilebilir.
6. Yolcu bileti aldığı anda bunun talimatına uygun bulunduğuna kanaat getirmekle mükelleftir.

Madde — 6.

Çocuklar için ücret tenzilâtı

1. Kendileri için ayrı bir yer istenmediği takdirde çocuklar, beş yaşını bitirinceye kadar biletsiz olarak meccani taşınırlar.
2. Beş yaşından fazla ve on yaşını bitirinceye kadar olan çocuklarla, kendileri için ayrıca bir yer istenen daha küçük yaştaki çocuklar, bâzı arabalar veya bâzı trenler için alınan munzam ücretler müstesna olmak ve bileti veren idarenin usullerine göre ücretlerdeki kesirlerin tama iblâğı hakkını haleldar etmemek ve büyükler için alınan bilet ücretlerinin yarısını geçmemek şartıyla tenzilli ücretle taşınırlar. Bu tenzilâtın alclâde biletin normal ücretine nazaran tenzilli olan bilet ücretlerine tatbiki mecburi değildir.
3. Tarifeler ve 2 nei paragraflarda zikredilen yaş hadlerinden farklı yaş hadleri nazarı itibara alabilirler, ancak bu hadler ve 1 nei paragraftaki ücretsiz taşımalara mahsus tamamlanmış beş yaşından ne de 2 nei paragraftaki tenzilli ücret tatbikatındaki tamamlanmış on yaşından aşağı olamaz.

Madde — 7.

Biletlerin yürürlük süresi

1. Biletlerin yürürlük süresi tarifelerle tesbit edilmelidir.
2. Biletin yürürlüğünün ilk günü, tam gün olarak yürürlük süresine dahildir. Yolcu, biletinin yürürlük süresine dâhil bulunan herhangi bir günde, seyahatine başlayabilir. Tarifelerin derpiş ettiği istisnalar hariç, seyahatini biletinin muteber olduğu son gün ve oreri gereğince en geç saat 24 e kadar muvasalat istasyonuna varacak bir trenle bitirmelidir.

Madde — 8.

Yer tahsisi ve kiralanması

1. Yolcu gerek kendisi için gerek kendisi ile birlikte seyahat edecek olup biletlerini ibraz edebileceği kimseler için boş bir yer ayırtabilir. Yerini iyice belli olabilecek şekilde işaretlemeden ayrılan yolcu, bunun işgal hakkını kaybeder. Bunun dışındaki hallerde yer tahsisi, her demiryolunun yürürlükte bulunan mevzuatına göre tanzim edilir.
2. Tarifeler veya orerler bâzı trenlerde yer kiralanıp kiralanmayacağını ve kiralanması halinde buna ait şartları tâyin ederler.

Madde — 9.

Ara istasyonlarda duruş

1. Tarifelerde derpiş olunan istisnalar hariç yolcu hiç bir muameleye tâbi olmaksızın yol boyunca istediği yerlerde durmak hakkına malikdir.
2. Yolcunun ara istasyonlarda duruş hakkını kullanması, tarifelerde derpiş edilen yürürlük süresinin uzatılmasını icabettirmez.
3. Seyahatine ara veren yolcu buna yeniden ancak seyahatine ara verdiği istasyondan veya henüz katedilmemiş olan güzergâh üzerindeki bir istasyondan başlayabilir.

Madde — 10.

Mevki veya tren değiştirme

Yolcu, tarifelerde tesbit edilen şartlar dâhilinde ve derpiş olunan munzam bir ücretin tediyesi suretiyle, biletinde gösterilen mevkiden daha yüksek bir mevkide veya daha üstün sınıftan bir trende bir yer işgal edebilir.

Madde — 11.

Geçerli bileti olmayan yolcular

1. Geçerli bir bilet ibraz edemiyen yolcu seyahat ücretlerinden ayrı olarak munzam bir ücret ödemeye mecburdur; bu munzam ücret hangi demiryolu üzerinde istenilmişse bunun nizamnamelerine göre hesaplanır.
2. Mevzuatın menettiği tadillere uğramış olan biletler, gayrimuteber sayılar ve vazifeli personel tarafından istirdadolunur.
3. Seyahat ücretini veya munzam ücreti derhâl ödemekten imtina eden yolcu seyahatten menedilebilir. Seyahatten menedilen yolcu, ancak bagajlarının varış istasyonundan gayri bir istasyonda kendisine teslimini isteyebilir.

Madde — 12.

Trenden çıkarılan veya trenlere bâzı şartlar altında kabul olunan kimseler

1. Trene kabul edilmeyecek veya yol boyunca trenden çıkarılabilecek kimseler şunlardır :
 - a) Sarhoş halde olanlar, uygunsuz harekette bulunanlar veya kanun ve nizamname hükümlerine riayet etmeyenler; bu şahısların ne bilet bedelini ne de bagajlarının nakli için ödedikleri ücreti istirdada hakları olur.
 - b) Hastalık yüzünden veya diğer sebeplerle yanındakileri rahatsız edeceği anlaşılan kimseler; bu türlü yolcular, önceden tam bir kompartıman kiraladıkları veya ücreti mukabilinde kendilerine bir kompartıman tahsis edebildikleri takdirde seyahatlerine devam edebilirler; ancak yolculuk sırasında hastalanan kimseler, kendilerine icabeden tedavinin yapılması mümkün olan ilk istasyona kadar seyahate devam ettirileceklerdir. Seyahat ve bagajların nakil ücreti, katedilen mesafeye ait kısım tenzil edildikten sonra, 26 ncı maddede tesbit edilen şartlar dâhilinde kendilerine iade edilir.
2. Sâri hastalıklara yakalanmış kimselerin nakli, milletlerarası anlaşmalara ve böyle anlaşmalara veya bunların mevcut bulunmaması halinde her devlete mer'î kanun ve nizamnamelere tabidir.

Madde — 13.

El eşyasının ve hayvanların arabalara sokulması

1. Yolcular taşınması kolay el eşyasını parasız olarak arabada yanlarına almaya mezundurlar. Her yolcu, bu el eşyası için yalnız işgal ettiği yerin üst ve altındaki yerlerden istifade edebilir. Ara-

balarm özel bir tipten olması, bilhassa bir bagaj rafeni ihtiva etmeleri halinde bu kaide kıyasen tatbik olunur.

2. Aşağıdaki maddeler arabalara ithal edilemez :

a) Tarifelerdeki istisnalar hariç olmak üzere 17 nei maddenin (a) harfi mucibince, bagaj olarak taşıma dışında tutulmuş olan maddeler ve cisimler; bununla beraber bir âmme hizmetinin ifası dolayısıyla veya kanuni yahut idari bir müsaadeye istinaden ateşli bir silâh taşıyanlar, geçilen ülkelerin mer'i nizamnamelerinin tesbit edilen en az miktarı geçmemek üzere yanlarında cephane buldurmaya mezdurlar; mahpuslara refakat eden ve bunlarla birlikte hususi araba veya kompartımanlarda seyahat eden muhafızların beraberlerinde dolu silâh taşımalarına müsaade olunur;

b) Yoleulara sıkıntı veya rahatsızlık verir yahut zarar verir nev'inden olan maddeler.

c) Gümrük veya diğer idari makamlar mevzuatının arabalara ithaline müsaade etmediği eşya;

d) Canlı hayvanlar. Kafes, sandık veya sepet yahut münasip diğer ambalâjlar içinde kapalı bulunan küçük hayvanlar ve küçük köpekler (kapalı olmasalar dahi) yoleuları kokularıyla, güültüleriyle ve başka suretle rahatsız etmemek, muhtelif devletlerdeki polis mevzuatına mâni olmamak, yoleulardan hiç biri tarafından itirazda bulunulmamak ve bu hayvanlar kucakta veya el eşyası gibi taşınmak şartıyla kabul edilirler. Tarifeler veya orerler bâzı nev'i arabalara veya trenlere canlı hayvan kabulüne cevaz verebilirler yahut mâni olabilirler.

3. Tarifeler hangi hayvanlar için nakil ücreti ödenmesi icabedeceğini gösterirler.

4. 2 nei paragraftaki hükümlerin ihlâl edildiği şüphesini uyandıracak ciddi sebeplerin mevcudiyeti halinde (paragraf 2 harf c yi ilgilendirenler hariç) demiryolu memurları arabalara alınmış bulunan eşyanın mahiyetini yoleunun huzurunda tahkik etmeye yetkilidirler.

5. Yoleunun beraberinde arabaya aldığı mevad ve canlı hayvanların nezareti, yoleuya terettüb eder, yalnız 1 nei paragrafta derpiş edilen hususi tipte bir arabada bulunması dolayısıyla yoleunun bu nezareti sağlamaması hali hariçtir.

Demiryollarının bir hatasından ileri geldiğini ispat edemediği takdirde beraberinde arabaya aldığı mevad ve canlı hayvanların sebebiyet verdikleri bütün ziyandan yoleu sorumludur.

Madde — 14.

Trenler, orerler

1. Orerlerde derpiş olunan muntazam trenlerle ihtiyaca göre sefere konan trenler, taşımaya tahsis edilirler.

2. Demiryollar kendi şebekelerine ait trenlerin hareket saatlerini vaktinde istasyonlarda ilân etmeye ve yoleulara, trenlerin orerine dair malûmat etmek imkânını vermeye mecburdurlar. Orerlerde trenlerin sınıfları, arabaların mevkileri, yoleuların kabul şartları ve trenlerin kalkış saatleri gösterilmelidir. Oduka önemli transit garlariyle münteha garlarında ise orerler varış saatlerini ve başlıca tren irtibatlarını da göstermelidir.

Madde — 15.

Tren irtibatının kaçırılması, trenlerin lâğvı

Bir tren gecikmesi yüzünden diğer trenle olan irtibat kaçırıldığı veya bir tren güzergâhının bir kısmı veya tamamı üzerinde lâğvedildiği ve yoleuda seyahatine devam etmek istediği takdirde demiryolu bu yoleuyu bagajlariyle birlikte imkân nisbetinde ve munzam hiçbir ücret almaksızın aynı hattan veya ilk taşıma itinererine iştirak eden idarelere ait diğer bir yoldan mevridine en az gecikme ile varacak şekilde götürmeye mecburdur. İstasyon şefi, lüzum halinde biletin üzerinde irtibatın, kaçırıldığını veya trenin lâğvedildiğini tasdik edecek, biletin muteber olduğu müddeti gereği kadar uzatacak ve bileti, yeni yolda, daha üstün bir mevki veya daha üstün ücretli bir tren için meri kılacaktır. Bununla beraber demiryolu bâzı trenlerden faydandırmayı, tarife ve orerlerde de neşir şartıyla reddetmek hakkına maliktir.

KISIM : II.

Bagaj taşınması

Madde — 16.

Taşımaya kabul edilen maddeler

1. Bavul, sepet, valiz, seyahat torbası, şapka kutusu ve bu cinsten diğer ambalâjlar içinde bulunan eşya ve ambalâjların kendileri de bagaj olarak taşımaya kabul edilir.

2. Bundan başka aşağıdaki eşyalar eğer açık taşınmaları mütat ise ambalâjsız dahi olsalar bagajlar gibi taşımaya kabul olunur :

a) Hastalara mahsus portatif veya müteharrik koltuklar, bizzat hastalar tarafından sürülen yardımcı motörlü veya motörsüz müteharrik koltuklar ve şezlonglar,

b) Çocuk arabaları;

c) Portatif müzik aletleri;

d) Ambalâji, hacmi ve ağırlığı furgona süratle yüklemeye ve yetiştirmeye elverişli olmak şartıyla, sanatkârların temsil malzemesi de dâhil olmak üzere meslek aletleri,

e) Spor alâtı,

f) Yardımcı motorlu veya motorsuz bisikletler ve daimi süratte takılmıyan tâli aksamı çıkarılmış olmak şartıyla, sepetsiz motosikletler ve benzeri vasıtalar,

Motorlu taşıtların depolarında benzin bulunabilir. yoleu, depo ile motor arasında bulunması muhtemel musluğu kapamalıdır. Vasıtaya sağlama raptedilmiş bulunan yardımcı depolar da da, kapatılmış olmak şartıyla, benzin bulunabilir. Depolarında benzin bulunan motorsikletler her türlü düşüşe karşı garanti için dik duracak vaziyette tahmil edilmelidir.

3. Tarifeler, ikinci fıkrada gösterilip bagaj olarak taşımaya kabul edilen eşyanın miktar, hacim ve ağırlığını tahdidedebileceği gibi, yükleme, aktarma ve boşaltma için yoleunun yardımının hangi şartlar altında isteneceğini de tesbit edebilir.

Tarifeler, bâzı şartlar altında diğer eşyanın (meselâ : Sepetli motosiklet ve otomobil gibi) ve kâfi derecede emniyetli kafesler içine konmuş hayvanların da bagaj olarak taşınmasına müsaade edebilirler.

Madde — 17.

Taşıma dışı maddeler

Aşağıdaki maddeler bagaj olarak taşıma dışında tutulur :

a) Tehlikeli mevad ve eşya, bilhassa dolu silâhlar, infilâk edebilen, parlayabilen maddeler, yakıcı, zehirli, radyoaktif aşındırıcı ve müstekreb veya bir taaffün hâsil edebilecek maddeler;

b) Bagajların geçecekleri ülkelerin birinde bile olsa, taşınması posta idaresine hasredilmiş maddeler;

c) Bagajların geçecekleri ülkelerin birinde bile olsa, taşınması yasak edilmiş maddeler,

Tarifeler, (a) harfinde taşıma dışı tutulmuş olan bâzı madde ve bâzı eşyayı belli şartlar altında, bagaj olarak taşımaya kabul edebilirler.

Madde — 18.

Yolcunun kendi bagajlarına mütaallik mesuliyeti munzam ücret

1. Bagaj bülteni hâmili, 16 ve 17 nei madde hükümlerine riayetden mesul olup, bu hükümlere riayetsizlikten doğacak bütün avakıbı kabul zorundadır.

2. Vakanın toprakları üzerinde cereyan ettiği devletin kanun ve nizamları mâni teşkil etmediği takdirde demiryolu, mevzuata vâhim derecede aykırılık karinesi halinde, bagajlar muhteviyatının

talimata uygun olup olmadığını muayeneye yetkilidir. Bagaj bülteni hâmilî muayenede hazır bulunmaya davet olunur; gelmezse veya bulunmazsa ve muayenenin yapılmakta olduğu memlekette bu hususta meriyet mevkiinde başkaca kanun ve nizamname mevcut değilse, bu iş demiryollarına yabancı iki şahit huzurunda yapılır. Muvzuata aykırı bir hal müşahade olunursa, muayeneden mütevellit masrafları bagaj bülteni hâmilî ödemek mecmuriyetindedir.

3. 16 ve 17 nei maddeler hükümlerine aykırı hareket halinde, bagaj bülteni hâmilî, munzam nakil ücretine ve varsa, zararın tazminine hâle gelmeksizin, munzam bir ücret ödemeye mecburdur.

Munzam ücret bagaj olarak nakilden hariç tutulan eşyanın gayrisâfi beher kilogramı için şu şartlar altında ödenir.

a) Eğer bu eşya, demiryolu ile eşya taşınması hakkındaki Milletlerarası Andlaşmanın (CIM) 1 nei Lâhiyası mucibince nakilden hariç tutulan maddeleri ihtiva ediyorsa, tahsil edilecek miktar altı franktan aşağı olmamak üzere üç fark üzerinden;

b) 16 ve 17 nei madde hükümlerine mugayir diğer bütün hallerde, tahsil edilecek miktar dört franktan aşağı olmamak üzere iki fark üzerinden,

Madde — 19.

Bagajların ambalâjı ve haiz bulunmaları gereken diğer şartlar

1. Durumu veya haiz bulunması gereken şartlar bakımından ârizalı olan veya ambalâjı kifayetsiz olan yahut aşikâr hasar izleri gösteren bagajlar demiryolu tarafından reddolunabilir. Buna rağmen kabul edilen bagajların bülteni üzerine duruma uygun düşen meşruhatı kayda demiryolu yetkilidir. Böyle bir meşruhatı taşıyan bagaj bülteninin yolcu tarafından kabulü, yolcunun, meşruhatın doğruluğunu tasdik ettiğini ispat eder.

2. Kolilerin üzerinde, kâfi derecede sabit olarak yolcunun adı ve adresi ve varış istasyonunun ismi bulunmalıdır.

3. Daha evvelki taşımaya ait eski etiket, adres, ve sair yazılar yolcu tarafından kaldırılmalı veya okunmaz hale getirilmelidir.

Madde — 20.

Bagajların kaydı ve nakli

1. Bagajlar ancak, bunların en az mürettebolduğu istasyona kadar muteber bilet ibrazı şartıyla ve biletler üzerinde gösterilen güzergâh için kaydedilir.

Bilet mütaaddit güzergâhlar için muteber ise veya varış mahallinde mütaaddit istasyonlar varsa yolcu, bagajın takibedeceği güzergâhı veya hangi istasyon için kaydedileceğini açıkça belirtmeye mecburdur. Demiryolu, yolcunun bu kayda riayet etmemesinden doğan avakıptan mesul olmaz.

Tarifelerde derpiş edilmişse, yolcu, biletinin muteber olduğu müddet zarfında ya doğrudan doğruya kalkış garından varış istasyonuna kadar mesafenin tamamı veya bütün mesafenin muhtelif kısımları için bagajlarını kaydettirebilir.

Bagajların ibraz olunan bilet üzerinde yazılı güzergâhtan gayrı bir yol üzerinde taşınmak üzere veya bilet ibraz edilmeksizin kabul edilip edilmeyeceğini ve kabulü halinde şartların nelerden ibaret olacağını tarifeler tâyin eder. Bagajların bilet ibraz edilmeksizin taşımaya kabulü tarifelerde derpiş edilmişse, işbu andlaşmanın bagajı beraberinde olan yolcunun hak ve vecibelerini tâyin eden hükümleri, bilet göstermeksizin kaydedilmiş bagajların göndericileri hakkında da tatbik olunur.

2. Bagajların taşıma ücreti kayıt sırasında ödenmelidir.

3. Bundan fazla olarak bagajların kaydına ait formaliteler, hareket istasyonunda mer'î kanun ve nizamnamelerle tâyin olunur.

4. Tarifeler, hasta koltuklarının, çocuk arababalarının, spor alâtının, bisikletlerin ve motorlu edevatın kaydı için hususi hükümler derpiş edebilir.

5. Yolcu, çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan şart dâhilinde bagajlarının gönderileceği treni tâyin edebilir. Yolcu bu selâhiyetini kullanamıyorsa bagajlar ilk münasip trenle yollanır. Eğer bir telâki istasyonunda bagajların tren değıştirmeleri icabediyorsa, taşıma millî nizamnamelerin tesbit ettiği şartlar dâhilinde mûtat bagaj servisini sağlıyan ilk trenle yapılır.

Bagajların yukarıdaki şartlar dâhilinde yollanması ancak hareket sırasında ve yolda gümrük ve diğeri idari makamlarca istenilen formalitelerin mâni olmaması ile mümkündür. Demiryolu bâzı trenlerde veya bâzı sınıftan trenlerde bagaj kabul etmemeye veya taşınmasının sınırlandırılmasına yetkilidir.

Madde — 21.

Bagaj bülteni

1. Bagajlar kaydedilince yolcuya bir bülten verilir. Yolcu, bülteni aldığı zaman, bunun kendi işaretine uygun olarak tanzim edildiğine emniyet getirmekle mükelleftir.

2. Milletlerarası taşımalar için verilecek bagaj bültenleri işbu andlaşmanın I nci ekinde modelci derpiş edilen forumlara uygun bir surette tanzim edilmeli ve aşağıdaki kayıtları ihtiva etmelidir :

- a) Çıkış ve varış garlarının gösterilmesi,
- b) Güzergâh,
- c) Teslim edildiği gün ve hangi tren için teslim edildiği;
- d) Bagajın bilet ibraz edilmeksizin tevdi edilmiş olması hali hariç olmak üzere bilet sayısı;
- e) Kolilerin sayısı ve ağırlıkları;
- f) Taşıma ücretinin ve diğeri masrafların bâliği;
- g) İcabında, 22 nci maddeye uygun olarak beyan edilen teslim kıymetini gösteren meblâğın yazı ve rakamla yekûnu,

Tarifeler, bâzı trafik veya bâzı mersuleler için, bagaj bülteninin şekil ve muhteviyatı hakkında inhirafî hükümler gözetebilir.

3. Demiryollar arasındaki tarife ve anlaşmalar bagaj bülteninin hangi dilde yazılması gerekeceğini tâyin ederler.

Madde — 22.

Teslimde kıymet beyanı

1. Bütün bagaj taşımaları 21 nci maddenin 2 nci fıkrasının (g) bendinde bildirildiği gibi, bagaj bültenleri üzerinde kayıtlı bir (mevritte teslim kıymeti beyanı) na mevzu olabilir.

Beyan edilen kıymetin tutarı, hareket istasyonunun bulunduğu memleketin parası ile veya tarifelerde tesbit edilecek diğeri her hangi bir para ile ifade edilmelidir.

2. Teslim kıymetinin ücreti milletlerarası tarifelerle tesbit olunur.

Madde — 23.

Teslim

1. Bagajların teslimi, bagaj bülteninin iadesi suretiyle vukubulur. Demiryolu bülten hâmilinin bagajı teslim almaya yetkili olup olmadığını tahkikle mükellef değildir.

2. Bagaj bülteni hâmili, bagajların taşınması gereken tren geldikten sonra bunların emre âmade bulundurulması ve icabediyorsa gümrük ve diğeri idari makamlar tarafından lüzum gösterilen formalitelerin ifası için lüzumlu zamanın geçmesinden sonra bagajı varış istasyonundan istemek hakkını haizdir.

3. Bagaj bülteni ibraz edilmediği takdirde demiryolu, bagajları ancak almak isteyen hakkını ispat edebilirse bunları teslimle mükelleftir. Bu ispat kâfi görülmezse, demiryolu teminat istiyebilir.

4. Bagajlar hangi istasyon için kaydettirilmişse o istasyonda teslim edilir. Bununla beraber bagaj bülteni hâmilinin vaktinde yapacağı talep üzerine, durum müsaidolmak ve gümrük ve diğer idari makamlar mevzuatında mâni hükümler bulunmamak şartıyla, bagajlar, mahreç istasyonunda veya ara istasyonların birinde bültenin iadesi, ve tarifeler icabettiriyorsa, biletin de ibrazı suretiyle iade veya teslim olunabilir.

5. Bagajlar 2 nci fıkırada bildirilen şartlar dâhilinde teslim edilmezse bülten hâmilisi, bagajın teslimini talebettiği gün ve saatin bagaj bültenine kaydedilmesini isteyebilir.

6. Yolcu, iddia edilen bir hasarın müşahadesi hususunda kendi tarafından talebedilen muayeneye tevessül edilmedikçe, bagajları kabulden imtina edebilir.

7. Bundan fazla olarak teslim muamelesi teslimle mükellef demiryolunda mer'i bulunan kanun ve nizamlara tâbidir.

KISIM : III

Yolcu ve bagaj taşımalarına ait müşterek hükümler

Madde — 24.

Tarifeler, hususi anlaşmalar

1. Demiryollarının tanzim ettiği milletlerarası tarifeler, taşımada kaide teşkil eden bütün özel şartlarla taşıma ücreti ve müteferri masrafların hesabına muktazi her türlü izahatı ihtiva etmeli ve icabında, kambiyonun hangi şartlar dâhilinde dikkate alınacağını tasrih etmelidir.

2. Tarifelerin yayınlanması, yalnız bu tarifelere kalkış veya varış şebekesi olarak iştirak eden demiryollarının bulunduğu devletlerde mecburidir. Tarifelerle bunların tadilleri, neşirleri sırasında bildirilen tarihlerde yürürlüğe girer. Tarife tezyitleri ve bu tarifelerde derpiş edilen nakil şartlarının ağırlaştırılması neticesini doğuran diğer hükümler, ilânlarını mütaakip en erken 6 gün evvel yürürlüğe girer.

Kambiyo rayiçlerindeki dalgalanmaları ve keza açık hataların tashhillerini hesaba katmak için beynelmilel tarifelerle kabul edilmiş olan ücret ve müteferri masraflarda yapılacak değişiklikler, ilânlarının ertesi günü yürürlüğe girerler.

3. Milletlerarası nakliyata açık bulunan her istasyonda, yolcu bu istasyonda satılan milletlerarası biletlerin fiyatlarını ve bagajlara tekabül eden ücretleri gösteren tarife veya tarife hulâsalarından bilgi edinebilmelidir.

4. Tarifeler bütün alâkahılara eşit olarak tatbik edilmelidir.

Demiryolları, ücret indirimlerini veya diğer avantajları ihtiva eden hususi anlaşmaları hükümetlerinin muvafakati kaydıyla akdedebilirler bea şart ki benzer durumda olan yolcular için benzer şartlar kabul edilsin.

Gerek demiryolu gerekse âmme idaresi servisleri, veya hayır, eğitim ve öğretim teşekkülleri için ücret tenzilâtına müsaade edilir.

İkinci ve üçüncü fıkralar mucibince alınmış olan tedbirlerin ilânı mecburi değildir.

Madde — 25.

Gümrüklerle diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formaliteler

Yolcu, gerek kendi şahsı için, gerekse bagaj ve el eşyalarının muayeneleri hususunda, gümrüklerle diğer idari makamların vaz'ettikleri hükümlere riayete mecburdur. Yolcu, kanun ve nizamnamelerin kabul ettiği istisnalar haric olmak üzere, bu muayenelerde hazır bulunmak zorundadır. Yolcu bu mecburiyetlere riayet etmediği takdirde, demiryolu yolcuya karşı hiçbir mesuliyet deruhde etmez.

Madde — 26.

Geriverme ve munzam ödemeler

1. Eğer bir yolcu seyyahatine başlamamış ise, biletini vermek suretiyle bunun için ödediği ücreti geri almaya hakkı olur.

2. Eğer bir bilet parkurun yalnız bir kısmı üzerinde kullanılmış ise yolcunun bileti vermek suretiyle ödemiş olduğu ücret ile katettiği parkur için ödemesi gereken ücret arasındaki farkı geri almaya hakkı olur.

3. Bilet, verildiği mevkide yer olmaması dolayısıyla üzerinde yazılı mevkiden daha alt bir mevkide kullanılmış ise, biletin iadesi karşılığında, ödenen bilet ücreti ile kullanılan mevkideki bilet ücreti arasındaki fark geri verilir.

4. Demiryolunun her reddiyat talebi için buna mesnet olacak delilleri yolcudan istemeye hakkı vardır.

2 nci fıkrada derpiş edilen hal için yolcu, talebi üzerine ilgili mutavassıt gar tarafından, kendisine verilmiş olan bir tasdiknameyi bilhassa, ibraza mecburdur.

3 ncü fıkrada derpiş edilen haller için yolcu, mezkûr parkurda biletinin oturma hakkı verdiği mevkiden daha aşağı mevkide bir kompartımanda yer aldığını tesbit eden bir demiryolu tasdiknamesini bilhassa ibraza mecburdur.

5. Yolcunun seyahatine başlayamaması veya devam edememesi bir trenin gecikmesinden veya lâğvından yahut servisteki bir inkitadan ileri gelmedikçe vergiler, yer ayırma için ödenen munzam ücretler, imal masrafları, bilet satışları için komisyonlar geri verilmez. Geriverilen paradan bilet başına asgari 0,50 ve âzami 3 fr. olmak üzere % 10 bir resim ve keza gönderme masrafları indirilir. 1 nci fıkrada derpiş edilen halde bilet, bunu satan büroya satıldığı gün iade edilmiş ise veya seyahat bir trenin gecikmesi yahut lâğv veya servisteki bir inkita sebebiyle icra edilememiş ise bu indirim yapılmaz.

6. İndirimli ücretli biletler veya yer ayırma biletiyle birlikte muteber olan biletler bahis konusu olduğu takdirde tarifeler bilet bedellerinin iade edilmemesini derpiş edebilirler veya iade keyfiyetini bâzı şartlara tabi tutabilirler 6 nci madde mucibince verilen indirimli ücretli çocuk biletleri bu hüküm anlamında indirimli ücretli bilet olarak kabul edilmez.

7. Eğer bir yolcu sefer mesafesinin tamamı veya bir kısım için bagaj taşıma ücretlerinin iadesini isterse, iade keyfiyeti aşağıdaki şartlara göre yapılır.

İade edilecek paradan irsaliye başına daima 0,50 franklık bir resim ve icabında vergiler düşülür.

Eğer bagajlar çıkış garından ayrılmadan evvel geri alınırsa taşıma ücreti geriverilir. Eğer bagajlar bir ara istasyondan geri alınmışsa, bülten hâmili bu gardan bir tasdikname alarak bunu iade talebine eklemesi gerekir.

8. Tarifeler, yolcunun durumunu ağırlaştırmamak şartıyla yukarıdaki hükümlerden farklı hükümler ihtiva edebilirler.

9. İşbu madde ile 12 nci madde hükümlerine istinaden yapılan bütün iade talepleri biletler için geçerlik müddetlerinin bitişinden itibaren bagaj bültenleri için ise verildikleri tarihten itibaren 6 aylık bir mühlet içinde demiryoluna yapılmamış ise kabul edilmezler.

10. Tarifelerin usulsüz tatbiki veya taşıma masraflarının ve çeşitli masrafların hatalı olarak hesabı halinde fazla alınan miktar demiryolu tarafından, noksan alınan yolcu tarafından iade edilmelidir.

11. Demiryolu tarafından fazla alınan, bilet veya bagaj bülteni başına 0,50 frangı geçtiği takdirde, re'sen alâkalya bildirilmeli ve bunun tediyesi bir an evvel yapılmalıdır.

12. Fazla alınıp da demiryolu tarafından iade edilecek miktarın veya yolcu tarafından ödenecek noksan tahsilâtın hesabında taşıma ücretinin tahsil edildiği günkü resmî kur tatbik edilir; tahsilât parasından başka bir para ile tediye yapılmış ise bu tediye yapıldığı gündeki kur tatbik edilir.

13. Bu madde ile derpiş edilmeyen bütün haller için, demiryolları arasında anlaşma olmadığı, takdirde hareket devletinde mer'i bulunan kanun ve nizamnameler tatbik edilir.

Madde — 27.

Anlaşmazlıklar

Yolcular arasında veya yolcularla memurlar arasındaki anlaşmazlıklar istasyonlarda servis şefi, yolda ise tren şefi tarafından muvakkaten halledilir.

BÖLÜM - III

Sorumluluk dâvalar

KISIM - I

Sorumluluk

Madde — 28.

Yolcu, el eşyası ve hayvanların taşınmasına mütaallik mütevali sorumluluk

1. Bir yolcunun ölümünü, yaralanmasını ve vücut tamamîyetini haleldar eden diğer hallerle bir trenin lâğvı, gecikmesi veya telâkiye yetişmemesi yüzünden husule gelen zarar ve ziyan hususunda demiryolunun sorumluluğu, hâdisenin vukubulduğu devletin kanun ve nizamlarına tabidir. Bu kısmın aşağıdaki maddeleri bu hallere tatbik edilemez.

2. 13 ncü maddenin 5 nei fıkrasına göre nezareti yolcuya aidolan el eşyası ile hayvanlar için demiryolu idaresi ancak kendi hatasından ileri gelen zararlardan sorumludur.

3. Bu mevzuda müşterek sorumluluk yoktur.

Madde — 29.

Demiryollarının bagajlar hakkında müşterek sorumluluğu

1. Milletlerarası bir bagaj bülteni vermek suretiyle bagajları taşımayı kabul eden demiryolu, teslimde kadar bütün sefer mesafesi üzerinde taşımayı ifadan sorumludur.

2. Bagajları teslim alan her mütaakıp demiryolu, varış demiryoluna taallük eden 43 ncü maddenin 2 nei fıkrası hükümlerine hâlel gelmeksizin, sadece teslim almış olmakla taşıma mukavelesine iştirak ve bundan doğan vecibeleri kabul etmiş olur.

Madde — 30.

Sorumluluğun şümülü

1. Demiryolu, teslimdeki gecikmeden, bagajların kısmen veya tamamen ziyandan ve nakle kabulden itibaren teslimde kadar bagajların uğrıyacağı hasardan doğacak zarardan mesuldür.

2. Teslimdeki gecikme, ziya veya hasar, yolcunun hatasından, demiryolunun hatasından doğmayıp yolcu tarafından verilen bir emirden, bagajlardaki bir kusurdan veya demiryolunun iğtinabedemeyeceği ve neticelerine çare bulamayacağı olaylardan ileri gelmişse, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur.

3. Hasar veya ziya bagajın cins ve mahiyetine bağlı hususi sebeplerden, ambalaj kusurundan veya yokluğundan veya taşıma dışı tutulan eşyanın buna rağmen bagaj olarak sevkinden ileri geliyorsa, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur.

Madde — 31.

İspat külfeti

1. Teslimindeki gecikmenin, ziya veya hasarın 30 ncu maddenin 2 nci fıkrasında derpiş olunan sebeplerin birinden ileri geldiğini ispat, demiryolu idaresine düşer.

2. Demiryolu, hâdisenin sebeplerini dikkate alarak ziya veya hasarın 30 ncu maddenin 3 ncu fıkrasında derpiş olunan özel kusurların biri veya birkaçı yüzünden ileri geldiğini tesbit ederse, bundan karine doğar. Bununla beraber, hak sahibi, ziyanın kısmen veya tamamen bu kusurlardan biri tahtında vukua gelmediğini ispat hakkını muhafaza eder.

Madde — 32.

Bagajların ziyayı karinesi. Yeniden bulma hali

1. Bir parça, 23 ncu maddenin 2 nci fıkrası mucibince yapılan teslim talebini takibeden 14 gün içinde teslim edilmezse, hak sahibi başka delil göstermeye lüzum kalmaksızın noksan çıkan bu parçayı kaybolmuş telâkki edebilir.

2. Zıyaa uğramış sayılan bir parça teslim talebini takibeden sene içinde bulunduğu takdirde, Demiryolu İdaresi, yolcunun ikametgâhı belli ise veya bulunabilirse, keyfiyeti kendisine ihbara mecburdur.

Hak sahibi bu haberin alınışını takibeden 30 günlük mühlet içinde, irsal istasyonundan teslimin vukubulduğu istasyona kadar taşımaya mütaallik masrafların tediyesi ve almış olduğu tazminatın, varsa bu tazminata dâhil masrafların tenzilinden sonra, iadesi mukabilinde ve 35 ve icabına göre 36 ncu maddelerde gecikme için derpiş olunan her türlü tazminat hakları mahfuz kalmak üzere mezkûr parçanın güzergâh istasyonlarından birinde kendisine teslimini talebedebilir.

Bulunan parça tâyin edilen 30 günlük mühlet içinde istenmezse veya parça teslim talebi tarihinden itibaren bir sene geçtikten sonra bulunmuşsa Demiryolu İdaresi tabi olduğu devletin kanun ve nizamları gereğince buna tasarruf eder.

Madde — 33.

Bagajların ziyayı halinde tazminat miktarı

İşbu Andlaşmadaki hükümlere göre bagajların tamamen veya kısmen ziyayı tazminatı Demiryol İdaresine terettübettiği zaman aşağıdaki miktarlar istenebilir :

a) Zararın tutarı ispat edilirse:

Noksan olan gayrisâfi sıklletin beher kilogramı için 40 frangı geçmemek üzere tutara eşit bir meblâğ,

b) Zararın tutarı ispat edilemezse,

Noksan olan gayrisâfi sıklletin beher kilogramı için 20 frank üzerinden hesaplanacak maktu bir meblâğ,

Bundan başka, kaybolan bagajın taşınması sebebiyle sarf olunan ücret, gümrük resimleri ve diğer masraflar dahi, başkaca zarar, ziyan ve faiz bahis mevzuu olmaksızın iade olunur.

Madde — 34.

Bagajların hasarı halinde tazminat tutarı

Hasar halinde, demiryolu, başkaca zarar, ziyan ve faiz bahis mevzuu olmaksızın bagajların uğradığı kıymet kaybı tutarını, ödemeye mecburdur.

Bununla beraber tazminat aşağıdaki hadleri geçemez :

a) Bagajların tamamı hasar neticesi kıymetten düşmüşse tam ziyayı halinde verilecek tazminat miktarını,

b) Bagajların yalnız bir kısmı hasar neticesi kıymetten düşmüşse kıymetten düşen kısmın ziyayı halinde verilecek tazminat miktarını,

Madde — 35.

Bagajların teslimindeki gecikme için tazminat miktarı

1. Teslimde gecikme halinde ve eğer hak sahibi ve bu gecikmeden bir zarar meydana geldiğini ispat etmezse, Demiryolu İdaresi âzami 14 gün için geç teslim edilen bagajın gayrisâfi beher kilogramı ve teslim talebinden itibaren gayrikabilî taksim her 24 saatlik müddet için 20 santim olarak tesbit edilen bir tazminat ödemeye mecburdur.

2. Eğer gecikmeden bir zarar doğduğu ispat edilirse bu zarar için birinci fıkrada tayin olunan maktu tazminatın dört mislini geçemeyecek tazminat verilir.

3. 1 ve 2 ne fıkralarda derpiş olunan tazminat bagajların tamamen ziyayı halinde verilecek tazminat ile birleştirilemez.

Kısmen ziyayı halinde, icabederse, ziyayı olmayan kısım için de tazminat verilir.

Hasar halinde bu tazminat, icabederse 34 neü madde ile derpiş olunan tazminat ile birleştirilir.

Her türlü ahvalde 1 ve 2 ne fıkralarda derpiş edilen tazminatın 33 ve 34 neü maddelerde derpiş olunanlarla birleştirilmesi, bagajların tamamen ziyayı halinde verilecek tazminattan daha fazla olamaz.

4. Bagaj olarak taşınan otomobillerin, remorkların, oturma yerli motosikletlerin teslimlerinde gecikme halinde demiryolu, ancak bir zarar ispat edilmiş ise, bir tazminat ödemekle mükelleftir; taşıma ücreti azami tazminatı teşkil eder.

Madde — 36.

Teslimde kıymet beyanı halinde ödenecek tazminat miktarı

Teslimde kıymet beyan edilmişse, 33, 34 ve 35 ne maddelerde derpiş edilen tazminattan başka, beyan edilen kıymet tutarını geçmemek üzere ispat olunan munzam ziyanın da tazmini talebedilebilir.

Madde — 37.

Demiryoluna mâtuף hile veya ağır kusur halinde tazminat miktarı

Bagajların teslimindeki, gecikmenin tamamen veya kısmen ziyayı veya hasarın, demiryoluna isnad olunabilecek ağır kusurdan veya hileden ileri geldiği bütün hallerde, ispat edilen zarar için demiryolu hak sahibini tamamen tazmin etmelidir. Bununla beraber, ağır hata halinde mesuliyet, 33, 34, 35 ve 36 ne maddelerde derpiş edilen azami hadlerin iki katı ile sınırlandırılmıştır.

Madde — 38.

Tazminat faizleri, tazminat iadesi

1. Hak sahibi tazminat için faiz isteyebilir. Yılda % 5 ten hesaplanan bu faizler, tazminat her bagaj bülteni için 10 frangı aşarsa ödenebilir; faizler 41 ne maddede derpiş olunan idari mütalebe gününden veya idari mütalebe vukubulmamışsa, mahkemeye müracaat gününden itibaren yürütülür.

2. Haksız olarak alınan her tazminat iade edilmelidir.

Madde — 39.

Demiryollarının memurları dolayısıyla mesuliyeti

Demiryolu hizmetindeki memurlar ve mükellef bulunduğu taşımanın ifası için kullandığı diğer şahıslardan mesuldür.

Bununla beraber, demiryolu memurları yolcuların talebi üzerine demiryoluna terettübetmiyen hizmetler ifa ederlerse bu memurlar hizmet ettikleri yolcuların hesabına hareket etmiş sayılırlar.

Madde — 40.

30 neu maddenin 1 nei fıkrasında derpiş edilen hallerde demiryoluna karşı her türlü mesuliyet dâvası, ne namla olursa olsun ancak işbu antlaşmada derpiş edilen şartlar ve hudutlar dâhilinde açılabilir. 39 neu maddeye göre demiryolunun mesul olduğu kimselere karşı açılacak dâvalar için de keyfiyet aynıdır.

KISIM : II

İdari mutalebeler, Hukukî dâvalar usul ve zamanışımu

Madde — 41.

İdari mutalebeler

1. Taşıma mukavelesi ile alâkalı idari mutalebeler, 43 neu maddede zikredilen demiryoluna yazı ile gönderilecektir.

2. Bir mutalebede bulunmak hakkı 42 nei madde gereğince demiryolu aleyhine dâva açmak hakkını haiz kimselere aittir.

3. Hak sahibinin mutalebesine eklemeyi lüzumlu göreceği bilet, bagaj bülteni ve diğer vesikaların ya asılları veya suretleri ibraz olunmalıdır. Suretler, demiryolunun talebi halinde, usulüne uygun şekilde tasdik ettirilir.

Mutalebenin tesviyesi sırasında, demiryolu, biletlerin veya bagaj bültenlerinin iadesini isteyebilecektir.

Madde — 42.

Demiryolu aleyhine dâva açabilecek şahıslar

Demiryolu aleyhine taşıma mukavelesinden dolayı dâva açmak hakkı, yerine göre, bileti veya bagaj bültenini ibraz edene veya bunların yokluğu halinde, hakkını ispat edene aittir.

Madde — 43.

Aleyhlerine dâva açılabilecek demiryolları

1. Taşıma mukavelesi gereğince ödenmiş olan bir meblâğın iadesine ait dâvalar, ya bu meblâğı almış bulunan, ya da bu meblâğ lehine tahsil edilmiş bulunan demiryolu aleyhine açılabilir.

2. Taşıma mukavelesinden doğan diğer dâvalar ancak çıkış demiryolu, varış demiryolu veya dâvayı doğuran hâdisenin üzerinde vukubulduğu demiryolu aleyhine açılabilir.

Bununla beraber, varış demiryolu, ne bagajları, ne yol varakasını almamış bulunsa bile yine aleyhine dâva açılabilir.

3. Eğer dâvacı birkaç demiryolundan birini seçmek durumunda ise bunlardan biri aleyhine dâva açar açmaz seçme hakkı sukut eder.

4. Dâva, aynı taşıma sözleşmesine istinaden bir esas talebe mütaallik, mürafaada, defi gibi veya mukabil dâva gibi dermeyan edilecek olursa, 1 ve 2 nci fıkralarda gösterilenlerden gayri bir demiryolu aleyhine de açılabilir.

Madde — 44.

Salâhiyet

İşbu andlaşmaya dayanan adli dâvalar, Devletlerarası anlaşmalarda veya imtiyaz şartlanamelelerinde başka türlü kararlaştırılmamış ise ancak dâva edilen demiryolunun bağlı bulunduğu Devletin salâhiyetli hâkimi huzurunda açılabilir. Eğer bir teşebbüs muhtelif devletlerde müstakil şebekeler işletiyorsa, işbu maddenin tatbikatı bakımından bu şebekelerin her biri ayrı bir demiryolu olarak kabul edilir.

Madde — 45.

Bagajların uğradığı kısmi ziyân veya hasarın tesbiti

1. Bir kısmi ziyâ veya hasar demiryolu tarafından meydana çıkarılır veya demiryolu bunun mevcudiyetinden şüphe ederse yahut hak sahibi bunun mevcudiyetini iddia ederse, demiryolu derhal ve mümkünse mezkûr hak sahibinin huzurunda, zararın mahiyetine göre bagajın durumunu, sıkletini ve imkân nisbetinde zararın önemini, sebebini ve vukubulduğu zamanı tesbit eden bir zabıt varakası tanzim ettirmekle mükelleftir.

Bu zaptın bir sureti, talebi halinde, hak sahibine ücretsiz olarak verilir.

2. Hak sahibi zabıt varakasıyla yapılan tesbitleri kabul etmediği takdirde bagajın durumu ile ağırlığı ve zararın sebepleriyle tutarı hakkında adli tesbit talebinde bulunabilir. Tatbik edilecek usul adli tesbitin yapıldığı devletin kanun ve nizamlarına tabidir.

3. Parçaların ziyâ halinde, demiryolunun araştırmalarını kolaylaştırmak üzere hak sahibi kaybolan parçaların eşkâlini mümkün olduğu kadar doğru olarak bildirmeye mecburdur.

Madde — 46.

Bagaj taşıma mukavelesinden demiryolu aleyhine doğan dâvanın sükûtu

1. Bagajların hak sahibi tarafından teslim alınması, teslimdeki gecikme, kısmi ziyâ veya hasar dolayısıyla taşıma mukavelesinden demiryolu aleyhine doğmuş bulunan her dâvayı iskat eder.

2. Bununla beraber aşağıdaki hallerde dâva sukut etmez :

a) Hak sahibi zarara demiryoluna mâtauf (bir hile veya ağır bir kusurum sebeb olduğunu) ispat ederse;

b) Gecikmeden doğan mutalebe halinde, bu mutalebe 43 nci maddenin 2 nci fıkrasında zikrolunan demiryollarından birine, bagajların hak sahibi tarafından teslim edildiği günü hariç olmak üzere 21 günü geçmiyen bir mühlet içinde yapıldığı takdirde;

c) Kısmi ziyâ veya hasardan doğan mutalebe halinde;

1. Ziyâ veya hasar yolcu tarafından bagajın teslim alınmasından evvel 45 nci maddeye göre tesbit edilmişse;

2. 45 nci madde gereğince yapılmış olması gereken tesbit, ancak demiryolunun hatası yüzünden unutulmuş ise;

d) Aşikâr olmayıp mevcudiyeti teslimden sonra tesbit edilen zararlar için mutalebe halinde, aşağıdaki iki şart dâhilinde :

1. Zararın keşfinden hemen sonra ve en geç bagajın teslim alınmasını takibeden üç gün içinde hak sahibi 45 nci maddeye uygun tesbit talebinde bulunursa, bu mühletin bir Pazar veya kanuni bir bayram günü bitmesi gerekiyorsa, mühletin bitiş mütaakır ilk iş gününe götürülür.

2. Hak sahibi, zararın bagajın taşımaya kabulü ile teslimi arasında vuku geldiğini ispat ederse;

Madde — 47.

Taşıma Sözleşmesinde doğan dâvada zamanaşımı

1. Taşıma Sözleşmesinde doğan dâvada zamanaşımı bir yıldır, ancak aşağıdaki hallerde zamanaşımı üç yıldır :

- a) Sebebi hile olan bir zarardan doğan dâva;
- b) Sahtecilikten doğan dâva.

2. Zamanaşımının başlangıcı :

- a) Teslimde gecikme; kısmen ziya veya hasar tazminatından doğan dâvalarda : Teslimin yapıldığı günden;
- b) Tamamı ziya tazminatından doğan dâvalarda : Teslimin yapılması gereken günden;
- c) Taşıma ücretinin, müteferri masraflarını ve munzam ücretlerin tediye veya iadesinden doğan dâvalarda veya hesap habası veya tarifenin usulsüz tatbiki halinde tashihden doğan dâvalarda tediye gününden veya bir tediye yoksa, ödemenin icabettiği günden;
- d) Gümrük tarafından istenilen bir munzam resmin ödenmesinden doğan dâvalarda gümrük gün talebi gününden;
- e) Yolcu taşımaya mütaallik diğer dâvalarda biletin yürürlük müddetinin sona erdiği günden.

Zamanaşımının başlangıcı olarak alınan gün bu müddete hiçbir zaman dâhil değildir.

3. 41 nci madde gereğince demiryoluna gönderilen idari mutalebe halinde zamanaşımı, demiryolunun bu mutalebeyi yazı ile ret ve buna ekli vesikalara iade ettiği güne kadar durur. Mutalebenin kısmen kabulü halinde, zamanaşımının ancak mutalebenin ihtilâflı kalan kısmı için tekrar yürümeye başlar. Mutalebenin veya cevabın alındığının ve vesikaların iadesinin ispatı bunu dermeyan eden tarafa aittir.

Aynı mevzua ait mütaakıp mutalebeler, zamanaşımını durdurmaz.

4. Zamanaşımına uğramış dâva mukabil dâva veya def'i şeklinde dâhi olsa açılmaz.

5. Yukarıdaki hükümler mahfuz kalmak üzere, zamanaşımının durdurulması ve kesilmesi, dâvanın açıldığı Devletin kanun ve nizamlarıyla tanzim olunur.

KISIM : III.

Hesap tasfiyesi, demiryollarının aralarındaki rücu hakkı

Madde — 48.

Demiryolları arasında hesap tasfiyesi

Demiryolu, tahsil ettiği veya tahsil etmek mecburiyetinde bulunduğu taşıma ücretinden ilgili demiryolunun hissesine düşeni ödemeye mecburdur.

Madde — 49.

Ziya veya hasar tazminatı halinde rücu hakkı

1. Bagajların hasarı, tamamen veya kısmen ziya için işbu Andlaşma hükümleri gereğince bir tazminat ödemiş bulunan demiryolu aşağıdaki hükümlere uygun olarak taşımaya iştirak eden diğer demiryollarına karşı rücu hakkını kullanmaya yetkilidir :

- a) Zararın vukuuna sebeb olan demiryolu bunun tek mesulüdür;
- b) Zararın vukuuna mütaaddit demiryolları sebeb olduğu takdirde bunlardan her biri kendisinin sebebiyet verdiği zarardan mesuldür. Böyle bir halde tefrik imkânı yoksa tazminat külfeti (c) ben-diyle tesbit olunan esaslar dâhilinde aralarında taksim olunur;

e) Bir zarara bir veya birkaç demiryolunun sebebiyet verdiği ispat edilemeyecek olursa, ödenecek tazminat külfeti, zararın kendi hatlarında vukua gelmediğini ispat edenler müstesna olmak üzere, nakle iştirak eden bütün demiryollar arasında taksim olunur. Taksim tarife tatbik mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak yapılır.

2. Demiryollarından birinin aczi halinde, buna isabet edip tediye edilmemiş bulunan hisse, nakle iştirak eden diğer demiryolları arasında tarife tatbik mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak paylaşılır.

Madde — 50.

Teslimde geçikme tazminatı halinde rücu hakkı

49 neü madde ile tesbit olunan kaideler geçikme halinde ödenen tazminata da tatbik olunur. Geçikme mütaaddit demiryollar üzerinde tesbit edilen intizamsızlıklardan ileri gelmişse tazminat külfeti bu demiryolları üzerindeki geçikme müddeti ile mütenasibolarak aralarında paylaşılır.

Madde — 51.

Rücu usulü

1. Aleyhinde 49, 50 nei maddelerle derpiş olunan rücu haklarından biri kullanılan demiryolunun kendisine usulüne uygun tebligat yapıldıktan ve dâvaya da müdahale imkâm verildikten sonra tazminat bir adli makam tarafından tesbit edilmişse, aleyhine rücu hakkını kullanan demiryolu tarafından yapılan tediyeenin sıhhatine itiraza asla yetkili değildir. Asli dâva kendisine tevdi edilmiş bulunan hâkim tebliğ ve müdahale için verilmesi gereken mehilleri vakanın icaplarına göre tesbit eder.

2. Rücu hakkını kullanmak isteyen demiryolu kendilerine tebligat yapmamış bulduklarına karşı bu hakkını kaybetmemek için rücu talebini uzlaşmamış bulunduğu bütün demiryolların aleyhine bir tek ve aynı merceie tevdi edecektir.

3. Hâkim, ikame edilmiş bütün rücu dâvalarını bir tek ve aynı kararla hükme bağlayacaktır.

4. Aleyhlerine dâva açılmış demiryollar hiçbir muahhar rücu hakkı kullanamaz.

5. Teminata mütaallik rücuların tazminata ait asli dâvaya ithaline müsaade olunmaz.

Madde — 52.

Rücularda salâhiyet

1. Aleyhine rücu hakkı kullanılan demiryolunun merkezinin bulunduğu yerdeki hâkim rücu dâvaları için munhasıran yetkilidir.

2. Dâva müteaddit demiryolları, aleyhine açılacak olursa, dâvacı demiryolu, 1 nei fıkra gereğince yetkili hâkimler arasından dâvasını tevdi eyliyeceğini seçmeye yetkilidir.

Madde — 53.

Rücular hakkında hususi anlaşmalar

Demiryolları aralarında yapacakları anlaşmalarla III neü kısımda tâyin olunan karşılıklı rücu kaidelerinden ayrılabilirler.

BÖLÜM : IV.

Muhtelif hükümler

Madde — 54.

Millî hukukun tatbiki

İşbu Andlaşmada hüküm bulunmayan hallerde her devletin nakle ait iç kanun ve nizamları hükümleri tatbik olunur.

Madde — 55.

Usule ait umumi kaideler

Andlaşmaya tabi taşımaların yol açtığı bütün ihtilâflar için takibolunacak usul, Andlaşmada hilâfına münderiğ hükümler mahfuz kalmak şartıyla yetkili hâkimin takibedeceği usuldür.

Madde — 56.

Hükümlerin infazı, haciz ve teminat

1. İşbu Andlaşma hükümleri gereğince yetkili hâkimler tarafından vicahda veya gıyapta verilen kararlar bu hâkim tarafından tatbik olunan kanunlar gereğince katiyet kesbedince ve ilgili devletin tâyin eylediği formaliteler tamamlanır tamamlanmaz diğer Âkîd Devletlerin her biri için infazı mecburi olur. Dâvanın esasının yeniden tetkiki caiz değildir.

Bu hüküm ne muavakaten infaz mecburiyeti bulunan mahkeme kararına, ne de dâvasının reddi dolayısıyla bir dâvacı aleyhine mahkeme masraflarından fazla olarak hükmedilen zarar ve ziyân mahkûmiyetlerinde tatbik edilmez.

2. Bir demiryolunun milletlerarası bir taşıma dolayısıyla aynı devlete tabi bulunmayan bir diğer demiryolundan tahakkuk eden alacakları üzerine, ancak bu alacakların sahibi bulunan demiryolunun mensubolduğu devletin adlî makamlarınca verilen bir hükümle haciz konulabilir.

3. Demiryolu müteharrik taşıtları ile konteynir tahmil cihazları, muşamba gibi nakilde kullanılan ve demiryoluna ait bulunan her einsten eşyaya bir başka devletin ülkesi üzerine ancak mal sahibi demiryolunun mensubolduğu devletin adlî makamlarınca verilen hükümle haciz konulabilir.

Şahıslara ait vagonların ve keza bu vagonlar içinde bulunup da vagon sahibine aidolan, taşımaya yarıyan her nevi mevadda vagon sahibinin ikametgâhının bulunduğu devletten gayrı bir devletin ülkesi üzerinde ancak bu ikametgâhın bulunduğu devletin adlî makamlarınca verilecek bir kararla haciz konulabilir.

4. Milletlerarası taşıma mukavelesine dayanan hukukî dâvalar dolayısıyla masrafların tediyesini karşılamak üzere teminat istenemez.

Madde — 57.

Para vâhidî, yabancı paraların kabul veya tahvil rayıcı

1. İşbu Andlaşmada veya eklerinde Frank olarak gösterilen meblâğlar gramın 10/31 ağırlığında ve 0,900 ayarında Altın Franka ait telâkki edilir.

2. Demiryolu yabancı paralar vâhitleriyle ifade olunup memleket parasiyle ödenen meblâğların tahvilinde tatbik edeceği rayıçleri (Tahvil rayıcı) yayınlamakla mükelleftir.

3. Keza, tediyelerde yabancı para kabul eden bir demiryolu da, bunların kabulünde tatbik edeceği rayıçleri (Kabul rayıcı) yayınlamakla mükelleftir.

Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisi

1. İşbu Andlaşmanın tatbikini kolaylaştırıp temin etmek maksadiyle ve aşağıdaki hususlarla görevli bir demiryolu ile Milletlerarası Taşıma Merkez Ofisi tesis edilmiştir :

a) Âkîd Devletlerin her birinden ve alâkâh demiryollarının her birinden yapılacak tebliğleri alıp, diğer devletlere ve demiryollarına tebliğ eylemek;

b) Milletlerarası taşıma hizmetini ilgilendiren her cinsten malûmatı toplamak, koordine etmek ve yayınlamak;

c) Muhtelif demiryolları arasında milletlerarası taşıma hizmetinin gerektirdiği malî münasebetleri ve muallâkta kalmış alacakların tahsilini kolaylaştırmak ve bu bakımdan demiryolları arasındaki münasebetlerin emniyetini, sağlamak;

d) Âkîd Devletlerden birinin veya hatları 59 ncu madde ile tesbit edilen hatlar listesinde yazılı bulunan taşıma teşebbüslerinden birinin talebi üzerine, mezkûr devletler veya teşebbüsler arasında mukavelemin tefsir veya tatbiki mevzuundaki ihtilâfları ya hizmetini arz ve doğrudan doğruya aracılık ederek veya diğer bir suretle telif etmeye teşebbüs etmek;

e) İlgili tarafların - devletler, taşıma teşebbüsleri veya müşteriler - talebi üzerine, mevzuu andlaşmanın tefsir veya tatbiki olan ihtilâflarda istişari mütalâa beyan eylemek;

f) Andlaşmanın tahkim yoluyla tefsir veya tatbikinden doğan ihtilâfların tasfiyesine iştirak etmek;

g) İş bu andlaşmanın tadilüne ait talepleri incelemek ve lüzumu halinde 68 nci madde ile deriş olunan konferansların toplanmasını teklif eylemek;

2. İş bu andlaşmanın II nci ekini teşkil eden hususi nizamname bu ofisin merkezini, kuruluşunu ve organizasyonu ile icra vasıtalarını tâyin ve bundan başka faaliyet ve nezaret şartlarını tesbit eder.

Andlaşmaya tabi hatların listesi

1. 58 nci madde ile kurulan merkez ofisi iş bu andlaşmaya tabi hatların listesini tanzim ve bu listeyi günü gününe işlenmiş olarak tutmakla mükelleftir. Bu maksatla, bu listeye ilâve edilecek veya bundan çıkarılacak bir demiryoluna ait ve 2 nci maddede yazılı teşebbüslerden biri ait hatlar hakkında Âkîd Devletlerden tebliğler alır.

2. Yeni bir hattın milletlerarası taşıma hizmetine girmesi, merkez ofisinin bu hattın kaydedildiğini bildiren yazısının tarihinden önce bir ay sonra vâkı olur.

3. Bir hattın, andlaşmanın yüklediği mükellefiyetleri artık yerine getirecek durumda olmadığına dair, bunun listeye ithalini istemiş bulunan Âkîd Devlet tarafından yapılacak tebliğ üzerine, bu hat merkez ofisi tarafından derhal listeden çıkarılır.

4. Merkez ofisi tarafından yapılacak tebliğin alınması her demiryoluna, listeden çıkarılan demiryolu ile milletlerarası bütün taşıma münasebetlerini derhal kesmek hakkını verir; bundan yolda bulunan ve tamamlanması gereken milletlerarası nakliyat müstesnadır.

Mütemmim hükümler

İş bu andlaşmanın tatbiki için Âkîd devletlerin veya bâzı iştirakçi demiryolların yayınlıyacakları mütemmim hükümler bunlar tarafından merkez ofisine tebliğ olunur.

Bu mütemmim hükümler bunlara iştirak eden demiryolları üzerinden her devletün kanun ve nizamlarının tesbit eylediği şekiller dâhilinde yürürlüğe konabilir; Bu hükümler milletlerarası andlaşmaya aykırı hüküm tesis edemez.

Bunların yürürlüğe konması merkez ofisine tebliğ olunur.

Madde — 61.

Anlaşmazlıkların tahkim yolu ile tesviyesi

1. Millî kanun veya akdî hukuk mahiyetinde mer'î bulunan anlaşmanın ve bâzı Âkid Devletler tarafından vaz'olunan mütemmim hükümlerin tefsir veya tatbikinden doğan ihtilâflar, taraflarca bizzat halledilmedikçe bunların talebi üzerine, kuruluşu ve usulü iş bu anlaşmanın IV ncü ekiyle derpiş olunan hakem mahkemelerine tevdi edilebilir.

2. Ancak, devletler arasındaki ihtilâflar halinde IV ncü ek hükümleri, tarafları bağlamaz; bunlar hakem mahkemesinin kuruluşunu ve tahkim usulünü serbestçe tâyin edebilirler.

3. Tarafların talebi üzerine, hakem mahkemesine aşağıdaki hususlarda tahkim yoluna gidilebilir:

a) İhtilâfların diğer kanuni hükümler gereğince tesviyesine hâlel gelmeksizin;

1. Âkid Devletler arasındaki anlaşmazlıklar,

2. Bir yandan Âkid Devletler diğer yandan akde dâhil bulunmayan devletler arasındaki anlaşmazlıklar,

3. Akde dâhil bulunmayan devletler arasındaki anlaşmazlıklar,

Ancak son iki halde anlaşmanın millî kanun veya ahdi hukuk olarak tatbiki şarttır;

b) Taşıma teşebbüsleri arasındaki anlaşmazlıklar,

c) Taşıma teşebbüsleri ile müşteriler arasındaki anlaşmazlıklar,

d) Müşteriler arasındaki anlaşmazlıklar,

4. İş bu madde ile tesis olunan tahkim usulüne başvurmaya vesile olan ve milletlerarası bir nakil mukavelesinden doğan dâvalarda zamanaşımının durdurulma ve kesilme şartları, dâvanın açılacağı alelâde mahkemenin tabi bulunduğu millî kanunlara göre tâyin olunur.

5. Hakem heyetleri tarafından, taşıma teşebbüslerine veya müşterilere karşı verilen hükümler, infaz olunacakları devlette tesbit edilmiş bulunan formaliteler yerine getirilir getirilmez Âkid Devletlerden her birinde infazı mecburi olur.

BÖLÜM - V

İstisnai hükümler

Madde — 62.

Demir, denizyolu münakalesinde mesuliyet

1. 2 ncü maddenin 1 ncü fıkrasıyla derpiş olunan hatlardan geçen demir, denizyolu taşımalarında her devlet anlaşmaya tabi hatlar listesinde gerekli kaydın yapılmasını istemek şartıyla aşağıda sayılan muafiyet sebeplerinin hepsini 30 ncü madde ile tesbit edilmiş bulunamlara ilâve edebilir.

Nakliyeci, ancak teslimdeki gecikmenin, hasarın veya ziyamı bagajların gemiye yüklenmesinden gemiden tahliyesine kadar olan deniz mesafesi üzerinde vukua geldiğini ispat eylediği takdirde bunları iddia edebilir.

Bu muafiyet sebepleri aşağıda gösterilmiştir:

a) Kaptanın, tayfanın, kılavuzun veya nakliyecinin memurların geminin seferindeki veya idaresindeki efil, ihmâl veya kusurlardan;

b) Geminin sefer edememesinden; sefer kabiliyetsizliğinden gemiyi sefer edebilecek duruma getirmek veya uygun bir donatım, levazım ve tağdiye temin etmek veya geminin bagajlarının yüklenmiş bulunduğu kısımlarını bagajların kabul, nakil ve muhafazasına elverişli bir duruma getirmek veya hazırlamak bakımlarından kendisine mâtuf, mâkul bir ehliyet noksanından ileri gelmediğini nakliyecinin ispatı şartıyla,

c) Yangın; bunun kendisinin, kaptanın, tayfanın, kılavuzun veya memurlarının fiil ve kusurlarından ileri gelmediğini nakliyecinin ispatı şartıyla;

d) Deniz veya sefere elverişli diğer su yollarındaki korkulu durum, tehlike veya kazalar:

e) Denizde canın veya malın tahlisi veya tahlis teşebbüsü.

Yukardaki muafiyet sebepleri, nakliyecinin umumi mükellefiyetlerini ve bilhassa gemiyi sefer edebilecek duruma getirmek veya uygun bir donatım, levazım ve tağdiye temin eylemek veya geminin bagajların yüklenmiş bulunduğu bütün kısımlarını ve bagajların kabul, nakil ve muhafazasına elverişli bir duruma getirmek veya hazırlamak için mâkul bir ehliyet göstermek mecburiyetini hiçbir vechile ne kaldırır, ne de azaltır.

Nakliyecii, yukardaki muafiyet sebeplerini ileri sürdüğü zaman, hak sahibi teslimdeki geçikmenin ziyan veya hasarın nakliyecinin, kaptanın, tayfanın veya memurlarının, (a) bendinde yazılı olanlardan gayri bir hatadan ileri geldiğini ispat eylemesi halinde dahi mesuldür.

2. Eğer aynı deniz hattı, birinci maddede bahsi geçen listeye kayıtlı mütaaddit teşebbüsler tarafından işletiliyorsa, bu hatta tatbik edilecek mesuliyet rejimi bütün bu teşebbüsler için aynı olacaktır.

Ayrıca, bu teşebbüsler mütaaddit devletlerin talebi üzerine bu listeye kaydedilmiş bulunuyorsa, bu mesuliyet rejimi hakkında bu devletlerin önceden bir anlaşma akdetmeleri lâzımdır.

3. İşbu madde gereğince alınmış olan tedbirler Merkez Ofisine bildirilecektir. Bunlar, en erken, Merkez Ofisinin bu tedbirleri diğer devletlere tebliğini havi yazısı tarihinden itibaren otuz günlük bir mühlet inkizasında yürürlüğe girer

Nakil halindeki bagajlara bu tedbirlerin tesiri olmayacaktır.

Madde — 63.

Nükleer kazalar halindeki sorumluluk

Zarar nükleer bir kazadan mütevellit ise demiryolu işbu Andlaşma mucibince kendisine terettüboden nükleer enerji alanındaki sorumluluğu tanzim eden özel talimat mucibince nükleer tesisatın işleticisi veya önem yerine kaim olan kimse bu zarardan mesul olur.

BÖLÜM : VI.

Nihai hükümler

Madde — 64.

İmza

Mütemmin cüzülerini teşkil eden ekleriyle birlikte işbu Andlaşmanın alelâde revizyon konferansına davet edilmiş bulunan devletlerin imzasına 1 Mayıs 1961 tarihine kadar açık kalacaktır.

Madde — 65.

Tasdik, meriyet

İşbu Andlaşma tasdik edilecek ve tasdike mütaallik vesikalar mümkün olan süratle İsviçre Hükümetine tevdi olunacaktır.

Andlaşma onbeş Devlet tarafından tasdik edildiği zaman, İsviçre Hükümeti, Andlaşmanın yürürlüğe konması imkânını tetkik eylemek maksadiyle alâkalı hükümetlerle temasa geçecektir.

Madde — 66.

Andlaşmaya iltihak

1. Mümzi bulunmıyan ve işbu Andlaşmaya iltihak eylemek istiyen her Devlet, talepnamesini İsviçre Hükümetine gönderecek, mezkûr Hükümet de bunu, Merkez Ofisinin talip Devlet Demiryollarının milletlerarası taşıma bakımından durumu hakkındaki bir notu ile birlikte bütün Âkid Devletlere tebliğ eyliyecektir.

2. Bu ihbar tarihinden itibaren altı ay içinde en az iki devlet İsviçre Hükümetine muhalefetlerini bildirmedikleri takdirde talep hukukan kabul edilmiş bulunacak ve talip devletle bütün Âkid Devletler keyfiyetten İsviçre Hükümeti tarafından haberdar edilecektir.

Aksi halde, İsviçre Hükümeti bütün Âkid Devletlere ve talip devletlede talebin tetkikinin talik edilmiş bulunduğunu ihbar eder.

3. Her iltihak, İsviçre Hükümeti tarafından gönderilecek ihbar tarihinden bir ay sonra veya bu mühletin inkızasında andlaşma henüz yürürlükte bulunmuyorsa, bunun yürürlüğe giriş tarihinde katiyet kesbeder.

Madde — 67.

Âkid Devletlerin taahhütlerinin süresi

1. İşbu Andlaşmanın müddeti mahdut değildir. Ancak, her Âkid Devlet aşağıdaki şartlar dâhilinde çekilebilir.

Andlaşma her Âkid Devlet için, yürürlüğe giriş tarihini takibeden beşinci senenin Aralık ayının 31 ine kadar muteber olacaktır. Bu müddetin inkızasında çekilmek istiyen her devlet bu arzunu asgari bir sene evvelinden İsviçre Hükümetine bildirecek, mezkûr Hükümet de keyfiyetten bütün Âkid Devletleri haberdar edecektir.

Bu mühlet içinde ihbar yapılamıyacak olursa, taahhüt kendiliğinden üç sene için temdiledilecek ve üç yıllık devrelerden birinin son senesinin 31 Aralık tarihinden en az bir yıl evvel yapılmış fesih ihbarı yokluğu halinde, böylece üç yıldan üç yıla devam edecektir.

2. Andlaşmaya iltihakları beş yıllık devre veya üç yıllık devrelerden biri esnasında kabul edilmiş bulunan devletlerin bu devrenin sonuna kadar, ve bu devrelerden birinin inkızasından asgari bir sene evvel fesih ihbarı yapmadıkları müddetçe, mütaakıp üç yıllık devrelerden her birinin sonuna kadar taahhütleri devam eder.

Madde — 68.

Andlaşmanın revizyonu

1. Âkid Devletlerin delegeleri işbu Andlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden en geç beş sene sonra, İsviçre Hükümetinin daveti üzerine bu Andlaşmanın yeniden gözden geçirilmesi için toplanırlar.

Âkid Devletlerden en az üçte biri tarafından talebedildiği takdirde bu tarihten evvel bir konferans toplantıya davet olunur.

Âkid Devletlerin ekseriyetinin mutabakatını temin suretiyle, İsviçre Hükümeti Âkid olmıyan Devletleri de davet eder.

Âkid Devletlerin ekseriyetinin mutabakatını temin suretiyle, Merkez Ofisi aşağıdaki teşekküllerin temsilcilerini de konferasta hazır bulunmaya davet eder.

a) Taşıma mevzuunda yetkili Milletlerarası Hükümet teşekküllerini;

b) Taşıma ile uğraşan Milletlerarası hususi teşekkülleri;

Âkid olmıyan Devletlerin temsilcileriyle dördüncü bendde zikredilen Milletlerarası teşekküllerin müzakerelere ıştiraki her konferans için müzakere nizamnamesiyle tanzim olunur.

Âkîd Devletlerin ekseriyetinin mutabakatını temin suretiyle, Merkez Ofisi, alelâde ve olağanüstü revizyon konferanslarından evvel, revizyon tekliflerinin önceden incelenmesi için komisyonları toplantıya çağırabilir. III ncü ek hükümleri kıyas yoluyla bu komisyonlara da tatbik olunur.

2. Bir revizyon konferansı neticesinde meydana gelen yeni Andlaşmanın yürürlüğe konulması, mukaddem andlaşmanın ilgasını gerektirir; yeni Andlaşmayı tasdik etmiyecek Âkîd Devletler için dahi mukaddem metin mer'î olamaz.

3. Revizyon konferansları arasında 5, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 27, 48, 49, 50, 53 ncü maddelerle I ve IV ncü ekler bir revizyon komisyonu tarafından tadil edilebilir. Bu Komisyonun kuruluş ve işlemleri işbu Andlaşmanın III ncü ekiyle tanzim olunmuştur.

Revizyon Komisyonunun kararları, Merkez Ofisi vasıtasıyla Âkîd Devletlerin hükümetlerine derhal tebliğ olunur. Ancak, tebliğ gününden itibaren üç ay içinde Âkîd Devletler hükümetlerinin asgari beşi tarafından itiraz dermeyan edilmediği takdirde bu kararlar kabul edilmiş sayılır. Bu kararlar, Merkez Ofisi tarafından Âkîd Devletlerin hükümetlerinin malûmatına sunulduğu ayı takibeden altıncı ayın birinci gününde yürürlüğe girer. Merkez Ofisi kararlarını tebliği sırasında bu günü tâyin eder.

Madde — 69.

Andlaşma, metinleri, resmî tercüme

İşbu Andlaşma, müesses diplomatik usuller gereğince Fransız dilinde âkîd ve imza edilmiştir.

Fransız metne, resmî tercüme kıymetini haiz bulunan Alman dilinde bir metin, İngiliz dilinde bir metin ve İtalyan dilinde bir metin eklenmiştir.

İhtilâf halinde Fransızca metin muteberdir.

Usulüne uygun bulunan salâhiyetnameleri hâmil aşağıdaki tam yetkili temsilciler işbu Andlaşmayı mealini tasdiklan imzalamışlardır.

Bern'de bin dokuz yüz altmışbir yılı Şubat ayının yirmibeşinci günü tek nüsha olarak tanzim edilmiş olup İsviçre Konfederasyonu arşivlerine tevdi edilecek ve aslına uygun tasdikli bir sureti taraflardan her birine teslim edilecektir.

Avusturya adına

Belçika adına

Bulgaristan adına

Danimarka adına

İspanya adına

Finlândiya adına

Fransa adına

Yunanistan adına

Macaristan adına

İtalya adına

Lübnan adına

Liechtenstein adına

Lüksemburg adına

Norveç adına

Holânda adına

Polonya adına

Portekiz adına

Romanya adına

Büyük Britanya ve Kuzey - İrlânda Birleşik

Kırallığı adına

İsveç adına

İsviçre adına

Çekoslavakya adına

Türkiye adına

Yugoslavya adına

Bagaj bülteni formüleri : Formüler aşağıdaki modelde 3 yaprağı ihtiva eder. Bu yapraklardan kopyalı olarak dolduracakları demiryolu idareleri tâyin eder

1 nei yaprak

No.....	Beynelmîlel bagaj taşınması (Demiryolu idaresinin ismi) BAGAJ BÜLTENİ KOÇANI dan ya yolu ile			
Tarih 19	Bilet adedi	Bagaj parça adedi	Hakiki ağırlık	Bagajların taşıma ücreti 10 Kg. lık ünite) Muafiyetsiz Kg. için için ücret hesabı) Muafiyetli Kg. için
Tren No.				(*)
	rakam ile	yazı ile		Teslim kıymeti beyanı
	Müteferri masraflar			
	ücret yekûnu			

2 nei yaprak

No.....	Beynelmîlel bagaj taşınması (Demiryolu idaresinin ismi) YOL VARAKASI dan ya yolu ile			
Tarih 19	Bilet adedi	Bagaj parça adedi	Hakiki ağırlık	Bagajların nakil ücretleri 10 Kg. lık ünite) Muafiyetsiz Kg. için için ücret hesabı) Muafiyetli Kg. için
Tren No.				(*)
	rakam ile	yazı ile		Teslim kıymeti beyanı
	Müteferri masraflar			
	ücret yekûnu			

(*) İdareler bu başlığı ihtiyaçlarına göre doldururlar.

3 ncü yaprak yüzü

No.....					
BAGAJ BÜLTENİ					
..... dan ya					
..... yolu ile					
Tarih	Bilet adedi	Bagaj parça adedi	Hakiki ağırlık	Bagajların taşıma ücreti	
.....	10 Kg. lık ünite) Muafiyetsiz Kg. için
19	için ücret hesabı) Muafiyetli Kg. için
Tren No.	(*)
rakam ile		yazı ile		Teslim kıymeti beyanı	
.....		
Müteferri masraflar		
ücret yekûnu		

Arkaya bakılması

3 ncü yaprak arkası

İşbu taşıma demiryolu ile yoleu ve bagaj taşınmasına mütaallik beynelmilel andlaşma rejimi ile kendisine kabilliatbik bulunan tarifelerin şeraitine tabidir.

Yoleu gümrük ve diğör idari makamların istedikleri formalitelerin ierasında hazır bulunmakla mükelleftir. Salfâhiyetli idareler tarafından kabul edilen istisnalar vârittir.

Yüz tarafta gösterilen bagajlar bu bültenin tevdiî suretiyle teslim edilir.

(*) Demiryolları bu başlığı ihtiyaçlarına göre doldururlar.

DEMİRYOLU İLE MİLLETLERARASI TAŞIMALAR MERKEZ OFİSİNE DAİR TÜZÜK

I nci Madde

II nci ek

(Madde : 58)

1. Demiryolu ile Milletlerarası Taşımalar Merkez Ofisinin merkezi İsviçre olup İsviçre Hükümetinin himayesi altındadır.

Ofisin gerek idari ve gerekse malî sahadaki faaliyetinin kontrolu andlaşmanın 58 nci maddesinin hükümleriyle tâyin edilen çerçeve içinde icra edilir ve bu kontrol bir idari komiteye tevdi edilir.

Bu maksatla idari komite :

a) Andlaşmaların ve revizyon konferanslarında tesbit edilen diğer metinlerin merkez tarafından hususi suretle uygulanmasına nezaret eder ve icabında bu andlaşmaların ve metinlerin uygulanmasını kolaylaştırırma mahsus tedbirleri tavsiye eder.

b) Merkez Ofisinin faaliyetini ilgilendirebilecek ve kendisine bir Âkid Devlet veya Ofis Müdürü tarafından sunulacak meseleler hakkında mucip sebepli rey beyan eder.

2. a) İdari Komite Bern'de toplanır. Komite Âkid Devletler tarafından seçilen 9 âzadan kuruludur.

b) Başkanlığı ifa eden İsviçre Konfederasyonu komitede bir üyeliğe sahiptir. Diğer âza Devletler 5 yıl için tâyin edilirler.

Bir diplomatik konferans iş başında bulunan idari komitenin teklifi üzerine, her beş yıllık devre için idari komitenin terekküp tarzını, âdil bir coğrafi dağılışı göz önüne alarak tâyin eder.

c) Âza Devletler arasında bir inhiâl vuku bulduğu takdirde idari komite, boşalan âzalığı işgal etmesi için diğer bir Âkid Devleti bizzat seçer.

d) Her âza Devlet, Milletlerarası taşıma meselelerinde tecrübesi bulunan bir kimseyi İdari Komiteye delege olarak tâyin eder.

e) İdari komite kendi iç tüzüğünü tanzim eder ve kendi kendisini teşkil eder. İdari Komite senede en az bir toplantı yapar; bundan başka, en az üç âza Devlet istediği takdirde olağanüstü toplantılar da yapar.

İdari Komitenin kitabeti Merkez Ofisi tarafından temin edilir. İdari Komite toplantılarının zabıtları Âkid Devletlerin, hepsine gönderilir.

f) Bu âza Devletin delegelik görevi ücretsizdir ve bu görevin icabettirdiği seyahat masrafı bu Devlet uhdesindedir.

3 - a) İdari Komite Merkez Ofisinin teşkilâtına işleyiş tarzına ve personelinin statüsüne müteallik tüzüğü tanzim eder. İsviçre Hükümeti bu maksatla kendisine bir tasarı tevdi eder.

b) İdari Komite Merkez Ofisinin Müdürünü Müdür Vekilini ve müşavirlerini tâyin eder. İsviçre Hükümeti komiteye bu maksatla tekliflerde bulunur. İdari komite bu tâyinler için bilhassa namzetlerin ihtisaslarını ve âdil bir coğrafi dağılışı nazarı itibara alır.

c) İdari Komite, aşağıdaki 2 ci madde hükümlerini göz önüne almak suretiyle, Merkez Ofisinin yıllık bütçesini ve keza yıllık idare raporunu tasvibeder.

Merkez Ofisinin hesaplarının kontrolu, sadece kayıtların ve hesap evrakının bütçe dâhilinde uygunluğu bakımından, İsviçre Hükümeti tarafından icra edilir.

İsviçre Hükümeti bu hesapları bir raporla İdari Komiteye gönderir.

İdari Komite, Merkez Ofisinin İdare raporu ve yıllık hesap cetvelleri ile birlikte, teklif edeceği kararları, hal suretlerini ve tavsiyeleri Âkid Devletlere tebliğ eder.

d) İdari Komite her revizyon konferansına, açılışından en az iki ay evvel, geçen konferanstan beri vâkı olan faaliyetinin heyeti umumiyesi hakkında bir rapor tevdi eder.

2 nci madde

1. Merkez Ofisi masrafları demiryolu hatlarının veya işbu Andlaşmanın tatbik edildiği parkurların uzunlukları ile oranlı olmak üzere Âkîd Devletler tarafından deruhde edilir.

Bununla beraber deniz hatları uzunluklarının yalnız yarısı üzerinden masraflara iştirak ederler. Her devlet için iştirak hissesi âzami olarak kilometre başına 0.80 kuruştur.

Özel şartlar içinde işletilen hatlara mahsus olmak üzere ve ilgili Hükümetle Merkez Ofisi arasında anlaşmayı mütaakıp, idari komitenin de tasvibiyle, bu iştirak hissesi âzami olarak % 50 azaltılabilir. Kilometreye düşen senelik kredi yekûnu her tatbikat devresi için, Merkez Ofisinin ıttılai şartıyla, İdare Komitesi tarafından tesbit edilir.

Bu miktar daima tam olarak tahsil olunur. Merkez Ofisinin fiilî masrafları bu esas üzerinden hesaplanan kredi yekûnunu bulmazsa harcanmamış olan bakiye yedek bir fona yatırılır.

2. İdare raporu ile yıllık hesabat cetvelinin Âkîd Devletlere tevdiî vesilesiyle Merkez Ofisi, geçen yıla ait masraflara iştirak hisselerinin ödenmesini bu devletlerden talebeder, 1 Ekim tarihine kadar hissesini ödemiye devlet, bunu ödemeye ikinci defa davet olunur. Bundan da bir sonuç alınmazsa, Merkez Ofisi, geçen yıla ait idare raporunun gönderilmesi vesilesiyle, mütaakıp yılın başında talebini tekrarlar. Eğer mütaakıp 1 Temmuz tarihinde her hangi bir ödemede bulunulmamışsa, vâdesi geçen iki taksidi tediye davet etmek üzere, mütemerrit devlet nezdinde dördüncü bir teşebbüste bulunulur. Bunda da başarı sağlanamazsa, Merkez Ofisi, üç ay sonra bahis konusu devlete müracaatla, beklenen tediye yıl sonuna kadar yapılmadığı takdirde, tediye den imtinanın, Andlaşmadan çekilmek hususunda zımnî arzusuna delâlet ettiği şeklinde yorumlandığı bildirir. Bu son teşebbüsün 31 Aralık tarihine kadar cevapsız kalması halinde, Merkez Ofisi, tediye den bulunmayan devletin Andlaşmadan çekilmek hususunda zımnî olarak izhar edilen arzusunu dikkate alarak, bu devletin hatlarını, milletlerarası nakliyata kabul olunan hatlara ait listeden siler.

3. Tahsil edilemiyen meblâğlar, Merkez Ofisinin sahibolduğu âdi krediler vasıtasıyla mümkün mertebe karşılanmalıdır; bu meblâğlar dört hesap devresine dağıtılabilir. Açığın bu suretle kapatılamayan kısmı, özel bir hesapta, diğer Âkîd Devletlerin zimmetine kaydedilir. Ancak zimmete geçirme, bu işlemin yapılması sırasında Andlaşmaya tabi hatların kilometre sayısı ile mütenasibolarak ve tediye den imtina eden devletin çekilmesinden sonra hitama eren iki senelik devre içinde her devletin bu devletle Andlaşmada beraberce buldukları müddet nisbetinde yapılır.

4. Yukardaki 2 nci paragrafta gösterilen şartlar dâhilinde hatları listeden çıkarılan Devlet ancak, ödemediği yıllara ait borçlarını evvele mirde ödediği ve bu tediye yi, kendisine düşen hisselerin ödenmesi hususunda Merkez Ofisi tarafından vâki davet gününden itibaren geçen altıncı ayın sonundan hesaplanmak üzere yüzde beş faizle yaptığı takdirde, hatlarını milletlerarası nakliyata yeniden dâhil ettirebilir.

3 nci madde

1. — Merkez Ofisi anlaşmasının uygulanmasında lüzumlu bilgiyi ve özellikle demiryolu ve diğer teşebbüs hatlarına ait liste ile taşıma dışı bırakılan veya bâzı şartlar altında kabul olunan eşya hakkındaki bildirimleri ve Ofis tarafından içine ilâvesi faydalı sayılan etüdleri kapsıyan aylık bülten yayınlar.

2. — Bülten Fransızca ve Almanca olarak tertiplenir. Her Âkîd Devlete ve ilgili her idareye bir nüsha parasız olarak gönderilir. İstenilen diğer nüshalar, Merkez Ofisi tarafından tesbit olunan bir ücrete tabidir.

4 nci madde

1. — Milletlerarası nakliyattan mütevellit olup ödenmiş bulunan bordrolar ve alacaklar, alacaklı teşebbüs tarafından, tahsillerini kolaylaştırması için Merkez Ofisine gönderilebilir. Bu maksatla Merkez Ofisi borçlu nakliyat teşebbüsünü borcunu ödemeye veya ödemekten imtina sebeplerini bildirmeye davet eder.

2. — Merkez Ofisi dermeyan olunan imtina sebeplerinin kâfi derecede muhik bulunduğuna kanaat getirirse, tarafları yetkili mahkemeye veya, taraflar talbettikleri takdirde, andlaşmanın 61 nei maddesinde öngörülen (Ek IV) hakem mahkemesine sevk eder.

3. — Merkez Ofisi, meblâğın tümünün veya bir kısmının hakikaten ödenmesi gerektiğine kanaat getirirse, bir eksperin fikrini aldıktan sonra, borçlu nakliyat teşebbüsünün Merkez Ofisine, alacağın tümünü veya bir kısmını ödemeye mecbur olduğunu beyan edebilir bu suretle yatırılan meblâğ, yetkili hâkîmin veya Andlaşmanın 61 nei maddesinde öngörülen (Ek IV) hakem mahkemesinin esas hakkındaki kararına kadar emanette kalır.

4. — Bir nakliyat teşebbüsünün onbeş gün içinde Merkez Ofisinin ihtarına cevap vermemesi halinde, borcunu ödemesi hususunda kendisine yeniden mektup yazılır ve bunda, imtinanın sonuçları belirtilir.

5. — Bu yeni mektubun gönderilmesinden öngün sonra bir netice alınmazsa, Merkez Ofisi, nakliyat teşebbüsünün tabi olduğu Âkîd Devlete gerekçeli bir yazı gönderir ve bunda, mezkûr devleti alınacak tedbirleri bildirmeye ve özellikle, borçlu nakliyat teşebbüsünün hatlarını listesinde muhafaza edip etmiyeceğini incelemeye davet eder.

6. — Eğer borçlu nakliyat teşebbüsünün tabi olduğu Âkîd Devlet, tediye den imtinaa rağmen, bu teşebbüsü listeden sildirmeye lüzum görmezse veya Merkez Ofisinin tabliğini altı hafta cevapsız bırakırsa, milletlerarası taşımalarından doğan alacaklar hususunda, bahis konusu teşebbüsün ödeme kabiliyetine mütaallik garantiyi kabul etmiş sayılır.

5 nei madde

Andlaşmanın 58 nei maddesinin 1 nei paragrafının (d) ilâ (f) fıkralarında öngörülen faaliyet delayısıyla husule gelen özel masrafları karşılamak üzere bir ücret tahsil olunur. Bu ücretin miktarı, Merkez Ofisinin teklifi üzerine, İdari Komite tarafından tesbidedilir.

EK : III

Revizyon Komisyonu hakkında statü

1 nei madde

Âkîd Devletlerin hükümetleri, komisyonun yetkisine giren konulara mütaallik tekliflerini Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisine bildirirler; ofis, bu teklifleri derhal diğer Âkîd Devletlerin bilgilerine sunar.

2 nei madde

Merkez Ofisi, her lüzum görülen ahvalde veya en az beş Âkîd Devletin talebi üzerine komisyonları toplantıya çağırır.

Bütün Âkîd Devletler, iki ay evvelinden komisyonların toplantılarından haberdar edilirler. Bu husustaki ihbarnamede, gündeme ithali talebolunan konular kesinlikle belirtilmelidir.

3 nei madde

Bütün Âkîd Devletler komisyonun çalışmalarına katılabilirler.

Bir Devlet diğer bir Devlet tarafından kendisini temsil ettirebilir; bununla beraber bir Devlet diğer iki Devlettten fazlasını temsil edemez.

Her Devlet kendi temsilcilerinin masraflarını yüklenir.

4 ncü madde

Merkez Ofisi görüşülecek konuları inceler ve komisyonun kitabetini deruhde eder. Merkez Ofisinin müdür ve müdür muavini celselere istişarı reyle iştirak ederler.

5 nci madde

Merkez Ofisi, Âkid Devletlerin çoğunluğu ile mutabık kalarak, aşağıdaki Devlet veya teşekküllerin temsilcilerini, müşahit sıfatıyla komisyonlarının toplantılarında hazır bulunmaya davet eder :

- a) Âkid olmıyan Devletler,
- b) Mütakabiliyet şartıyla, nakliyat konusunda yetkili milletlerarası Devlet teşekkülleri,
- c) Mütakabiliyet şartıyla, nakliyatla iştigal eden ve Hükümete bağlı olmıyan milletlerarası teşekküller.

6 ncı madde

Âkid Devletlerin üçte biri temsil edildikleri takdirde, komisyon fiilî olarak teşekkül etmiş olur.

7 nci madde

Komisyon, her toplantı için bir başkan ve bir veya iki başkan yardımcısı seçerler.

8 nci madde

Müzakereler Fransızca ve Almanca cereyan eder, komisyon üyelerinin beyanları derhal yüksek sesle ve özet olarak tercüme edilir. Teklif metinleri ve başkanın tebliğleri aynen tercüme olunur.

9 ncü madde

Oylama delegasyon itibarıyla ve talep halinde, isim okunarak çağırılmak suretiyle yapılır. Oturumda temsil olunan Âkid Devletin delegasyonunun bir oyu vardır.

Bir teklifin kabul edilebilmesi için :

- a) Komisyonda temsil olunan delegasyonların en az yarısı oylamaya katılmış olmalıdır;
- b) Teklif, çekinse oylar hariç, verilen oyların çoğunluğunu sağlamış olmalıdır.

10 ncü madde

Oturum tutanakları, müzakereleri her iki lisanda özetliyecektir. Teklifler ve kararlar, her iki lisanda da tam metin halinde tutanaklarda yer alacaktır. Kararlara mütaallik tutanağın Fransızca metni ile Almanca metni arasında fark bulunması halinde, Fransızca metin muteber olacaktır.

Oturum esnasında tutanakların tasvibi mümkün olamazsa, üyeler, muhtemelen üzerinde değişiklik yaptıkları tutanakları, münasip bir müddet zarfında büroya tevdi edeceklerdir.

11 nci madde

Çalışmaları kolaylaştırmak maksadiyle komisyon su komisyonlar teşkil edebilir. Komisyon leri tarihteki bir toplantı için muayyen konuları hazırlamakla görevli su komisyonları keza teşkil edebilirler.

Her su komisyon bir başkan, bir başkan yardımcısı ve lüzum hâsıl olursa bir raportör seçer. Bundan gayri hususlarda, 1 ilâ 5 ve 8 ilâ 10 ncü maddeler hükümleri, benzetme yoluyla su komisyonlar hakkında uygulanır.

TAHKİM TÜZÜĞÜ

1 nci madde

Hakemlerin sayısı

Devletlerarası anlaşmazlıkların dışındaki diğer anlaşmazlıklar hakkında karar vermeye yetkili olarak kurulan Hakem Mahkemeleri Tahkim Anlaşması şeraitine göre bir, üç veya beş hakemden teşekkül eder.

2 nci madde

Hakemlerin seçilmesi

1. Hakemlere ait bir liste evvelden tanzim edilir. Her Âkid Devlet Milletlerarası Taşıma Hukuku uzmanı olan kendi tebaasından en fazla iki kişiyi, İsviçre Hükümeti tarafından tanzim edilen ve günü gününe tutulan hakemler listesine kaydedilmek üzere, gösterebilir.

2. Eğer Tahkim Anlaşması tek bir hakem gözetiyorsa, bu taraflarca müşterek mutabakatla seçilir.

Eğer bu anlaşma üç veya beş hakem öngörüyorsa, taraflardan her biri, hale göre, bir veya iki hakem seçerler.

Yukardaki fıkra gereğince seçilen hakemler üçüncü veya beşinci hakem duruma göre, müşterek mutabakatla seçerler ve seçilen bu hakem, hakem mahkemesine başkanlık eder.

Eğer taraflar tek hakemin seçiminde veya taraflarca seçilmiş olan hakemler üçüncü veya beşinci hakemin tâyininde ihtilâfa düşerlerse hakem mahkemesi hale göre, Merkez Ofisinin talbi üzerine İsviçre Federal Mahkeme Reisi tarafından tâyin edilecek bir hakemle tamamlanır.

Hakem Mahkemesi 1 nci paragrafta gösterilen listedeki kimselerden teşekkül eder.

Bununla beraber Tahkim Anlaşması beş hakemi icabettiriyorsa, tarafların her biri liste dışında bir hakem seçebilir.

3. Tek hakem, üçüncü veya beşinci hakemler tarafların milliyetinden gayri bir milliyete mensubolmalıdırlar.

Anlaşmazlığa üçüncü bir tarafın müdahalesi Hakem Mahkemesinin teşekkülüne tesir icra etmez.

3 ncü madde

Tahkim Anlaşması

Tahkime başvuran taraflar bir Tahkim Anlaşması akdederler; bu anlaşmada bilhassa şunları tasrih ederler :

- Mümkün olduğu kadar açık ve kesin olarak tesbit edilmek üzere, ihtilâfın konusu,
- Mahkemenin sureti teşekkülü ve hakemin veya hakemlerin tâyini için lüzumlu mühletler.
- Mahkeme yeri,

Tahkim usulünün işliyebilmesi için anlaşma Merkez Ofisine tebliğ edilebilmelidir.

4 ncü madde

Usul

Hakem Mahkemesi takibedilecek usulü bilhassa aşağıdaki hükümleri nazarı itibara alarak bizzat kendisi kararlaştırır :

a) Hakem Mahkemesi hakkı tefhim davet olunduğu zaman, tarafların ibraz ettikleri deliller üzerine el koyduğu dâvaları tetkik eder ve hükme bağlar; mahkeme tarafların tefsirleri ile bağlı kalmaz.

b) Mahkeme dâvacının talebinde başka şeye veya fazlasına, ne de dâvalının borç olarak tanıdığından daha azına karar veremez.

c) Gerekçeli hakem kararı hakem mahkemesi tarafından kaleme alınır ve Merkez Ofisi tarafından taraflara tebliğ edilir.

d) Mahkemenin inikadettiği mahallin âmir hukukuna göre olan aksine hükümlerle tashihi kadar ve butlan haric olmak üzere hakem kararı istinafa tabi tutulmaz.

5 nei madde

Merkez Ofisi Hakem Mahkemesinde kitabet vazifesini ifa eder.

6 nei madde

Hakem kararı hakemlerin ücretleri de dâhil olmak üzere masrafları ve haraları tesbit eder ve bunların tediyesinin hangi tarafa ait bulunduğunu veya bu masrafların ve harçların ne nisbette taraflar aralarında tevzi edileceğini kararlaştırır.

DEMİRYOLU İLE EŞYA NAKLINE MÜTAAALLİK MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

(C İ M)

Aşağıda imzaları bulunan tam yetkiyi haiz temsilciler, 25 Ekim 1952 tarihinde Bern'de imzalamış bulunan Demiryolu ile Eşya Nakline Müttaallik Milletlerarası Andlaşmanın yeniden incelenmesi lüzumuna kaani olarak ve sözü geçen Andlaşmanın 67 nei maddesine tevfikan, yeni bir Andlaşma akdi kararını almışlar ve aşağıdaki maddeler üzerinde mutabakata varmışlardır :

KISIM : I

Andlaşmanın konusu ve şümulü

Madde — 1.

Andlaşmanın uygulanacağı demiryolları ve taşımalar

Paragraf 1. — İşbu Andlaşma, aşağıdaki paragraflarda yazılı istisnalar hariç, en az iki Âkıld Devletin topraklarından geçen yolların sevk edilmek üzere doğru bir hamule senediyle taşımaya verilen ve munhasıran, 59 neu maddeye göre düzenlenen listede kayıtlı bulunan hatlar üzerinde yapılan bütün eşya irsalâtına uygulanır.

Paragraf 2. — Çıkış istasyonu (1) ile varış istasyonu aynı Devletin toprakları üzerinde bulunan ve diğer bir Devletin topraklarından ancak transit olarak geçen eşya aşağıdaki hallerde çıkış Devleti mevzuatına tabi tutulur :

a) Üzerinden transit olarak geçilen hatlar, munhasıran çıkış Devletine ait bir demiryolu tarafından işletiliyorsa;

b) Üzerinden transit olarak geçilen hatlar, munhasıran çıkış Devletine ait bir demiryolu tara-

(1) «İstasyon» tâbirinden, aynı zamanda, Taşıma Sözleşmesinin icrası için umuma açık su yolları limanlarıyla her türlü otomobil hizmetleri müessesesi anlaşılır.

findan işletilmese dahi, bu taşımaların milletlerarası taşımalar sayılmaması hakkında ilgili demiryolları arasında anlaşmalar akdedilmiş bulunuyorsa.

Paragraf 3. — Üzerinde taşımaların yapıldığı hatlar, munhasıran, müşterek hudutlu iki Devletten birine ait demiryolları tarafından işletildiği takdirde, gönderici hamule senedi örneğini seçmek suretiyle bu demiryollarında uygulanan dahili mevzuat rejimini talebeder ve ilgili Devletlerden hiçbirinin kanun ve nizamları buna aykırı bulunmazsa, bu iki müşterek hudutlu Devlet istasyonları arasındaki irsalât, hattı işleten Devletin mevzuatına tabi tutulur.

Madde — 2.

Karma taşımalara ait hükümler

Paragraf 1. — Birinci maddede öngörülen listeye, demiryolları hatlarından başka, üzerlerinde milletlerarası taşımalar yapılan ve demiryolu parkurlarını tamamlayan muntazam otomobil veya su yolları hatları dâhil edilebilir. Aneak bu hatların listeye dâhil edilmeleri, en az iki Akad Devleti birbirine bağlamaları ve Devletlerin müşterek muvafakatleri şartıyla mümkün olabilir.

Paragraf 2. — Bu hatları işleten teşebbüsler, çeşitli taşıma nevelerinin zaruri kıldığı aykırılıklar müstesna olmak üzere, işbu Andlaşmanın demiryollarına yüklediği bütün mükellefiyetlere tabi ve tanıdığı bütün haklara sahiptirler. Aneak, işbu Andlaşma ile tesis edilmiş bulunan sorumluluk kaide-lerinde istisna söz konusu olamaz.

Paragraf 3. — Birinci paragrafta gösterilen hatlardan birini listeye kaydettirmek isteyen her Devlet, ikinci paragrafta öngörülen istisnaların, tarifelerin tabi bulunduğu aynı usuller dâhilinde yayınlanması için gerekli tedbirleri alacaktır.

Paragraf 4. — Aynı zamanda hem demiryolları, hem de birinci paragrafta tâyin olunanlardan gayri taşıma servisleri üzerinden yapılan milletlerarası taşımalar için demiryolları, ilgili nakliyat teşebbüsleriyle müşterek olarak ve her taşıma tarzının özelliklerini dikkat nazara alabilmek maksadıyla, işbu Andlaşmadan farklı hukukî bir rejim uygulayan tarife hükümleri koyabilirler. Bu takdirde, işbu Andlaşma ile öngörülenden gayri bir taşıma kâğıdı kullanılmasını mecburi kılabilirler.

Madde — 3.

Taşımaya kabul edilmeyen eşya

Aşağıda yazılı eşya taşımaya kabul edilmez :

- a) Geçilecek ülkelerden birinde dahi olsa, taşınması posta idaresinin tekelinde bulunan eşya;
- b) Geçilecek demiryollarından birinde dahi olsa, ölçülerini, ağırlıkları veya ambalajları bakımından araç ve tesislere uygun düşmediği cihetle taşımaya elverişli bulunmayan eşya;
- c) Geçilecek ülkelerden birinde dahi olsa, taşınması yasak edilmiş eşya;
- d) 4 nevi maddenin 2 nei paragrafında öngörülen istisnalar hariç, işbu Andlaşmanın 1 nei eki gereğince taşımaya kabul edilmeyen eşya ve maddeler.

Madde — 4.

Bâzi şartlar altında taşımaya kabul olunan eşya

Paragraf 1. — Aşağıda gösterilen eşya şu şartlarla taşımaya kabul olunur :

a) İşbu Andlaşmanın 1 nei ekinde gösterilmiş bulunan eşya ve maddeler bu ekle tesbit edilen şartlar altında kabul edilir;

b) Cenaze taşınması şu şartlar altında kabul olunur :

1. Taşıma, seyriseri olarak ve taşımaya iştirak eden bütün demiryollarında refaketten vâreste tutulmadıkça, cenazeye refakat eden bir kişinin nezareti altında;

2. Taşıma masraflarının gönderici tarafından ödenmesi mecburidir;

3. Mütaaddit Devlet arasında bu konuda düzenlenmiş özel Andlaşmalar mevcut bulunmadıkça, taşıma, her Devletin kendi kanun ve nizamlarına tabidir;

c) Kendi tekerlekleri üzerinde sevk edilen demiryol taşıtları, demiryolu idarelerinden birinin bunları, sefere elverişli olmak bakımından muayene ve bu ciheti ya taşıt üzerine yazması veyahut da özel bir belge ile tasdik etmesi şartıyla taşımaya kabul olunur; lokomotiflere, tenderlere ve otomotrişlere ayrıca, gönderici tarafından temin edilen ve bilhassa yağlamayı yapacak ehliyetli bir memur refakat etmelidir;

Lokomotif, tender ve otomotristen gayri kendi tekerlekleri üzerinde sevk olunan demiryol taşıtlarına bakıcı refakat edebilir; bu kişi bilhassa yağlamayı sağlayacaktır. Gönderici bu hakkını kullanmak istediği takdirde, bu hususu hamule senedine yazacaktır;

d) Canlı hayvanlar aşağıdaki şartlar altında kabul olunur :

1. İyice kapalı kafes, sandık, sepet,... ilâh içinde taşımaya verilen küçük baş hayvanlar müstesna, canlı hayvan mersulelerine gönderici tarafından temin olunan bir bakıcı refakat edecekler; ancak, Milletlerarası tarifelerle veya demiryolu idareleri arasında akdedilmiş Anlaşmalarla, istisnalar öngörülmüş ise refakat mecburi değildir. Gönderici hamule senedinde bakıcıların adedini göstermekle veya, mersulelere refakat edilmiyorsa, yine hamule senedine «Bakıcısız» şerhini vermekle mükelleftir;

2. Gönderici, çıkış, varış ve transit devletlerin veteriner mevzuatına uymak mecburiyetindedir.

e) Geçilecek demiryollarından birinde dahi olsa, mevcut tesisler ve araçlar muvacehesinde ölçüleri, ağırlıkları veya ambalajları bakımından taşınması özel güçlükler arz eden eşya, gönderici ile istişareden sonra demiryolu idaresi tarafından tâyin olunacak özel şartlar altında kabul edilir; bu şartlar, işbu Andlaşma ile konulmuş bulunan esaslara aykırı olabilir.

Paragraf 2. — Âkîd Devletlerden ikisi veya daha fazlası, işbu Andlaşmanın 1 nei eki gereğince taşımadan hariç tutulmuş bulunan bâzı eşya ve maddelerin, kendi aralarındaki Milletlerarası taşımaya bâzı şartlar altında kabulü veya, 1 nei ekte gösterilen eşya ve maddelerin bu ekle öngörülenlerden daha hafif şartlar altında kabulü hususunda anlaşmalar akdedebilirler.

Demiryolu idareleri, tarifelerine koyacakları hükümlerle, işbu Andlaşmanın 1 nei eki gereğince taşıma dışı bırakılmış bulunan bâzı eşya ve maddeleri kabul edebilecekleri gibi, 1 nei ekle şarta bağlı olarak kabul olunan eşya ve maddeler için bu ekle öngörülenlerden daha hafif şartlar tesis edebilirler.

Bu nevi anlaşmalar ve hükümler, demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisine bildirilecektir.

Madde — 5.

Demiryolunun taşıma mecburiyeti

Paragraf 1. — Demiryolu, işbu Andlaşma şartlarına uyduğu takdirde, her türlü eşya taşımamı yapmakla mükelleftir. Şu kadar ki :

a) Gönderici Andlaşma hükümlerine uysun;

b) Taşıma, trafiğin devamlı ihtiyaçlarını karşılamaya müsait normal taşıma araçlarıyla mümkün olabilsin;

c) Taşıma, demiryolunun önliyiyeceği ve çare bulunması elinde olmayan sebeplerle imkânsız hale gelmemiş bulunsun.

Paragraf 2. — Demiryolu, yüklenmesi, aktarması veya boşaltılması özel vasıtalar kullanılmasını gerektiren eşyayı, bu işlerin yapılacağı istasyonlarda bu vasıtalar mevcut bulunduğu takdirde kabul etmekle mükelleftir.

Paragraf 3. — Demiryolu, ancak, taşınması derhal mümkün olan irsalâtı kabul ile mükelleftir; gönderme istasyonunda yürürlükte bulunan ahkâm, bu şarta uygun olmayan irsalâtı bu istasyonun muvakkaten ve erâneten kabul etmekle mükellef tutulacağı halleri tâyin eder.

Paragraf 4. — Yetkili makam :

- a) Hizmetin kaldırılmasına veyahut tamamen veya kısmen durdurulmasına;
- b) Bâzi irsalâtın taşımaya kabul edilmemesine veya ancak bâzi şartlar altında kabulüne; karar verdiği takdirde, bu hususta alınan tedbirler derhal halka ve demiryollarına duyurulur, Tedbirlerin, yayınlanmak üzere diğer devletlerin demiryollarına bildirilmesi mükellefiyeti, tebliği alan demiryollarına aittir.

Paragraf 5. — Demiryolları, aralarında anlaşmak suretiyle ve hükümetlerinin muvafakatlarını almak şartıyla, eşya taşımalarını bâzi münasebetlerde, muayyen hudut noktalarına ve transit memleketlere inhisar ettirmeyi kararlaştırabilirler.

Bu tedbirler, Merkez Ofisinin ıttılama sunulur; Ofis de bunları Âkîd Devletlere bildirir. İhbar tarihinden başlamak üzere bir ay içinde Âkîd Devletlerden hiçbiri itirazda bulunmadığı takdirde, sözü geçen tedbirler kabul olunmuş sayılır. İtiraz halinde, Ofis anlaşmazlıkları bertaraf edemezse, Âkîd Devletlerin temsilelerini toplantıya çağırır.

Söz konusu tedbirler kabul olunmuş sayılır sayılmaz, Merkez Ofisi Âkîd Devletleri keyfiyetten haberdar eder. Bu takdirde, tedbirler özel listelerde gösterilmek suretiyle Milletlerarası tarifeler için öngörüldüğü şekilde yayınlanır.

Tedbirler, Ofis tarafından yapılan ve üçüncü fıkrada sözü edilen ihbardan bir ay sonra yürürlüğe girer.

Paragraf 6. — Demiryolu tarafından işbu madde hükümlerine aykırı her hareket, meydana gelecek zararın tazminine mütaallik bir dâvaya yol açabilir.

KISIM : II.

Taşıma Sözleşmesi

FASIL : 1.

Taşıma sözleşmesinin şekil ve şartları

Madde — 6.

Hamule senedinin muhtevası ve şekli

Paragraf 1. — Gönderici, işbu Andlaşmaya tabi her Milletlerarası irsalât için, Andlaşmanın II nci ekinde öngörülen modele uygun ve kopyalı olarak düzenlenmiş bir hamule senedi tevdi etmekle mükelleftir. Hamule senedi şu beş yaprağı kapsar :

No. 1 Hamule senedi;

No. 2 Yol varakası;

No. 3 Varış bülteni;

No. 4 Hamule senedi ikinci nüshası;

No. 5 İrsaliye koçanı;

Tarifeler, bâzi önemli trafiklerde veya müşterek hudutlu memleketler arasındaki bâzi trafiklerde, sadeleştirilmiş ve söz konusu trafiğin özelliklerine uydurulmuş bir hamule senedi kullanılmasına dair hüküm ihtiva edebilir.

Hamule senedi, dayanıklı beyaz yazı kâğıdına basılacaktır; seyriseri taşımada kullanılan hamule senedinin her bir yaprağın üst ve alt kenarlarına, yaprağın yüz ve arka taraflarında olmak üzere, en az bir santimetre genişliğinde birer kırmızı çizgi basılmış bulunacaktır.

Paragraf 2. — Hamule senetleri iki veya üç dilde bastırılacaktır. Bu dillerden en az bir tane sinin Fransızca, Almanca veya İtalyanca olması lâzımdır. Hamule senedinin gönderici tarafından doldurulacak kısmının hangi dilde yazılacağı, milletlerarası tarifelerle veya demiryollararası anlaşmalarla tâyin edilebilir. Bu konuda bir hükmün bulunmaması halinde gönderici, hamule senedi üzerine kaydedeceği malûmatı, çıkış memleketin resmî dillerinden biri ile yazacak ve bu ka-

yıtların Fransızca, Almanca veya İtalyanca dillerinden biriyle olmaması halinde, bu üç dilden birinde yapılmış bir tercüneyi ekliyecektir.

Demiryolu, gönderici tarafından hamule senedi ile ekleri üzerine dercedilecek malûmat ve beyanların lâtin harfleriyle yazılmasını istiyebilir.

Paragraf 3. — Hamule senedinin kalın çizgi ile çerçevelenmiş kısımları demiryolu, diğer kısımları gönderici tarafından doldurulacaktır. Gönderici, kullanılmayan haneleri çizecektir.

Paragraf 4. — Hamule senedinin düz beyaz veya kırmızı çizgili olanının seçilmesi, eşyanın seyriseri veya seyrifahifle taşınacağını gösterir. İlgili bütün demiryolları arasındaki anlaşma hali müstesna, parkurun bir kısmında seyriseri ve diğer kısmında seyrifahif taşıma isteği kabul olunmaz.

Paragraf 5. — Hamule senedi üzerine yapılan kayıtlar, silinmiyecek şekilde yazılmış veya basılmış olmalıdır; hamule senedinin diğer yapraklarında da bunların çok okunaklı olması lâzımdır. Düzeltme ve ilâveler veya kazıntılar yapılmış, üzerlerine kâğıt parçaları yapıştırılmış hamule senetleri kabul edilmez. Çizilmek suretiyle yapılan düzeltmeler ancak, bunları göndericinin imzasıyla tasdik etmesi ve kolilerin sayı ve ağırlıklarının düzeltilmesi halinde de, düzeltilen miktarları yazı ile yazması şartıyla kabul edilir.

Paragraf 6. — Hamule senedi mecburi olarak aşağıdaki kayıtları kapsıyacaktır :

a) Hamule senedinin düzenlendiği yer ve tarih;

b) Varış istasyonunun adı; gerek aynı yerde, gerekse aynı adı veya benzeri adı taşıyan yerlerde mevcut muhtelif istasyonların birbirine karıştırılmasını önlemek üzere gereken bütün açıklamalar;

c) Alımın adı ve adresi, alıcı olarak bir tek özel veya tüzel kişi gösterilmelidir. Alıcı olarak varış istasyonu veya bu istasyonun bir memurunun gösterilmesi, ancak uygulanan tarifinin buna açıkça cevaz vermesi şartıyla kabul edilir. «..... emrine» veya «hamule senedinin ikinci nüshasının hamiline» gibi alımın ismini göstermiyen adresler kabul olunmaz;

d) Eşyanın cinsi, ağırlığı veya ağırlık olmadığı takdirde, çıkış demiryolunun mevzuatına uygun benzer bir beyan. Çıkış memleketin kanun veya nizamları göndericiye, ağırlık veya bunun yerini tutan bir başka beyanda bulunmaksızın eşyasını tevdi müsaade ediyorsa, bu ağırlık veya bu beyan çıkış demiryolu tarafından yazılır.

Eşyanın cinsi gösterilmelidir : I neî ekte yazılı eşyalar bu ekte kendilerine verilmiş olan adla; diğer eşyalar, gönderici belli bir tarifinin uygulanmasını istediği takdirde, bu tarifede kendilerine verilmiş isim altında; diğer bütün hallerde ise çıkış memleketin ticaret âleminde kullanılan ve eşyanın einsine tekabül eden ad altında gösterilir;

e) Perakende mersulelerde : Parçaların sayısı; marka ve numaraları veya bunlar bulunmadığı takdirde, bu parçaların alımın adresini taşımakta olduklarına dair kayıt; ambalajların tarifi. Bütün bu kayıtlar, demir - deniz yolu trafiğiyle gönderilen ve aktarma edilmesi gereken bir veya birçok parça kapsıyan tam vagonlara ait hamule senedine de yazılmış bulunacaktır.

Yükletilmemiş göndericiye aid olan mersulelerde : Vagonun tipi (kapalı, açık, özel veya şahıslara ait vagon); numarası; mülkiyet markaları ve şahıslara ait vagonlar için dara;

f) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından istenildiğinden dolayı hamule senedine eklenen veya, belli bir istasyonda veya gümrük bürosunda veyahut başka bir makamda demiryolunun emrine âmade tutulacağı keza hamule senedinde yazılı olan belgelerin tafsilâtlı dökümü;

g) Göndericinin imzası ile adı ve adresi; gönderici lüzumlu görürse telgraf veya telefon adresini de ilâve eder. Çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan kanun ve nizamların müsaade etmesi halinde, imza matbu olabilir veya bunun yerine göndericinin mührü basılabilir. Hamule senedi üzerinde gönderici olarak bir tek özel veya tüzel kişi gösterilmelidir.

Paragraf 7. — Bundan başka hamule senedi, gerekli görüldüğü takdirde, işbu andlaşmada öngörülen diğer bütün bilgileri ve özellikle aşağıdaki kayıtları kapsıyacaktır :

- a) Varış istasyonunda bu çeşit teslim şekilleri kabul edilmiş olmak şartıyla, «istasyonda teslim (büro restan)» veya «ikametgâhta teslim» kaydı;
- b) Uygulanacak tarifeler, özellikle 11 nci maddenin 4 ncü paragrafının (e) fıkrasıyla 35 nci maddede öngörülen özel veya istisnai tarifeler;
- c) 20 nci maddeye dayanılarak yapılan teslim mühletine mütaallik tazminat beyanını gösteren ve rakamla yazılan para miktarı;
- d) 17 nci madde hükmü gereğince göndericinin üzerine aldığı masraflar;
- e) Rakam ve yazı ile ifade olunan rambursman ve rakamla gösterilen debur tutarı (Madde 19);
- f) 10 ncü maddenin 1 nci paragrafı hükmü gereğince tâyin olunan güzergâh ile gümrük ve diğer idari makamlarca yapılacak işlemlerin hangi istasyonlarda yapılacağını gösteren beyan;
- g) 15 nci maddenin 1 nci paragrafının 2 nci fıkrası gereğince gümrük ve diğer idari makamlar tarafından yerine getirilmesi mecburi kılınmış formalitelere ait bilgiler;
- h) Alıcının taşıma sözleşmesinde değişiklik yapmaya hakkı olmadığına dair kayıt; «beyanlar» hanesine yapılacak olan bu kayıt : «Alıcı muahhar emir vermeye yetkili değildir» şeklinde yazılacaktır;
- i) 4 ncü maddenin 1 nci paragrafının (d) fıkrası gereğince refakatçilerin sayısı veya «Refakatçi yoktur» kaydı; bu kayıt «beyanlar» hanesine yazılacaktır.

Paragraf 8. — Hamule senedinde, göndericinin yapacağı beyanlar için ayrılmış bulunan hane kâfi gelmediği takdirde, ilâve sayfalar kullanılabilir ve bu sayfalar aynen hamule senedinin bir parçası gibi telâkki olunur. İlâve sayfalar, hamule senedi büyüklüğünde olacak, aralarına kopya kâğıdı konulmak suretiyle beş nüsha halinde doldurulacak, gönderici tarafından üzerine tarih yazılarak imzalanacaktır. Hamule senedinin ilgili hanesinde, ilâve sayfaların mevcudiyetine dair şerh bulunacaktır. Mersulenin toplam ağırlığı gösterilmişse, bu kayıt hamule senedi üzerinde de gösterilmelidir.

Paragraf 9. — Hamule senedine diğer beyanların ilâvesine, ancak, bunların bir devletin kanun ve nizamlarıyla veya tarifelerle şart koşulması veya kabul olunması ve işbu Andlaşmaya aykırı bulunmaması kaydıyla müsaade edilir.

Hamule senedinin yerine başka belgeler kullanılması veya işbu Andlaşma veyahut tarifelerle şart kılınan veya kabul olunan belgelerden gayrisinin hamule senedine eklenmesi yasaktır.

Paragraf 10. — Her isalât için bir hamule senedi düzenlenecektir. Ancak, aşağıda sayılan eşya, bir tek hamule senediyle taşımaya verilmez :

- a) Mahiyeti itibariyle, mahzur olmaksızın, diğerleriyle bir arada yüklenmesi mümkün olmayan eşya;
- b) Yüklenmesi, kısmen demiryoluna, kısmen göndericiye ait bulunan eşya;
- c) Bir arada yüklenmesi gümrük ve diğer idari makamlar mevzuatına aykırı düşen eşya;
- d) Birlikte veya diğer eşya ile beraber yüklenmesi işbu Andlaşmanın I nci eki gereğince yasak edilmiş eşya ve maddeler söz konusu olduğunda, bâzi şartlar altında taşımaya kabul edilen eşya.

Paragraf 11. — Bir tek hamule senedi, ancak bir tek vagonun yükünü kapsıyacaktır. Bununla beraber, aşağıda yazılı eşya bir tek hamule senediyle taşımaya verilebilir :

- a) Birden ziyade vagona ihtiyaç gösteren bölünmez cisimler ve havaleli cisimler;
- b) Söz konusu trafikte yürürlükte bulunan hükümler veya milletlerarası tarifeler güzergâhın tamamı için müsaade ettiği takdirde, birkaç vagona yüklenen eşya.

Paragraf 12. — Gönderici, alıcı için sadece ihbar mahiyetinde olmak ve bundan demiryoluna ne mecburiyet ne de sorumluluk doğmamak üzere, mersule ile ilgili ve aşağıda gösterilen kayıtları, hamule senedinin bu maksat için ayrılmış hanesine ilâve etmeye yetkilidir :

- «N tarafından gönderilmiştir»;
- «N nın emriyle gönderilmiştir»;
- «N nın emrine gönderilmiştir»;
- «N ye tekrar sevk edilmek üzere»;
- «N ye sigortalıdır»;
- «N su yolu için» veya «N gemisi için»;
- «N su yolundan gelmiştir» veya «N gemisiyle gelmiştir»;
- «N otomobil servis hattı için»;
- «N otomobil servis hattından gelmiştir»;
- «N hava hattı için»;
- «N hava hattından gelmiştir»;
- «N ya gönderilmek üzere ihraç edilmek için».

Madde — 7.

*Hamule senedindeki beyanlardan doğan sorumluluk, yük fazlalığı halinde alınacak tedbirler,
munzam ücretler*

Paragraf 1. — Gönderici, kendisi tarafından hamule senedine yazılan bilgilerin ve beyanların doğruluğundan sorumludur; bu bilgilerin veya beyanların usule ve gerçeğe aykırılığından, noksanlığından veya bunlardan her birine ayrılmış olandan gayri yere yazılmış bulunmasından doğan bütün sonuçlar göndericiye aittir; bu yer kâfi gelmezse, gönderici tarafından aynı yere verilecek bir şerh, kaydı tamamlayan kısmın hamule senedinin neresinde bulunduğunu göstermelidir.

Paragraf 2. — Demiryolu, mersulenin, hamule senedindeki kayıtlara uygun olup olmadığını ve I nci ekin emrettiği güvenlik tedbirlerine uyulup uyulmadığını incelemek hakkına her zaman sahiptir.

Mersulenin muhteviyatının muayenesi söz konusu olduğu takdirde, muayene çıkış veya varış istasyonunda yapıldığına göre, gönderici veya alıcı bunda hazır bulunmaya davet edilir. İlgili hazır bulunmazsa veya muayene yolda yapılacak olursa ve muayenenin yapıldığı memlekette yürürlükte bulunan kanun ve nizamlarda başkaca bir hüküm mevcut değilse, bu muayene, demiryoluna yabancı iki şahidin huzurunda yapılacaktır. Bununla beraber demiryolu, yol esnasında eşya muhteviyatının muayenesini, ancak işletme zaruretleri veya gümrük ve diğer idari makamlar nizamları emrettiği takdirde yapabilir.

Hamule senedindeki kayıtlar dolayısıyla yapılacak muayenede elde olunacak sonuç, hamule senedine yazılır. Eğer muayene çıkış istasyonunda yapılacak olursa ve hamule senedi ikinci nüshası demiryolunun elinde bulunuyorsa, muayene sonucu ikinci nüshaya da yazılır. Mersule, hamule senedindeki kayıtlara uymuyorsa, muayene dolayısıyla meydana gelen masraflar, hemen orada ödenmedikleri takdirde, eşyaya yüklenir.

Paragraf 3. — Her Devletin kanun ve nizamları, demiryolunun, eşyanın ağırlığını veya parçaların sayısını, vagonların gerçek daralarını hangi şartlar altında kontrol etmekle mükellef tutulacağını tayin eder.

Demiryolu, ağırlık, parça sayısı ve vagonların gerçek daraları hakkında yapmış olduğu kontrolların sonuçlarını hamule senedinde göstermekle mükelleftir.

Paragraf 4. — Tartı, vagon kantarı üzerinde yapıldığı takdirde, yükün ağırlığı, vagonun boş olarak özel surette tartılması sonucunda farklı bir tara elde edilmiş bulunmadıkça, yüklü vagonun tüm ağırlığından vagonun üzerinde yazılı tara düşülmek suretiyle bulunur.

Yetkili demiryolu tarafından bu konuda tesbit olunan şartlara uyulduğu takdirde, özel kişilere ait vagon kantarlarında yapılan tartılara, demiryoluna ait kantarlarda yapılmış gibi itibar olunur.

Paragraf 5. — Taşıma sözleşmesinin akdinden sonra demiryolu tarafından yapılacak tartı, bir ağırlık farkını meydana koyarsa, çıkış istasyonu tarafından tesbit edilmiş bulunan ağırlık, veya bunun yokluğu halinde göndericinin beyan eylemiş olduğu ağırlık, aşağıdaki hallerde taşıma ücretinin hesabı için esas teşkil eder :

a). Fark, aşikâr olarak eşyanın mahiyetinden veya hava etkilerinden ileri geliyorsa;

b) Taşıma Sözleşmesinin akdinden sonra demiryolu tarafından yapılan tartı, vagon kantarı üzerinde yapılmış bulunur ve çıkış istasyonu tarafından tesbit olunan veya böyle bir tesbit yoksa, gönderici tarafından beyan edilmiş olan ağırlığın yüzde ikisinden fazla bir fark meydana çıkarmıyacak olursa.

Paragraf 6. — Mersulenin yüklenmesi kendisine ait bulunduğu hallerde, gönderici, yükleme haddine uymakla mükelleftir. Uyulması gerekli yükleme hadlerini gösteren hükümler, tarifelerin tabii oldukları şekilde yayınlanır. Demiryolu, gönderici istediği takdirde, uyulacak yükleme haddini bildirir.

Paragraf 7. — Taşıma ücreti farkının ve muhtemel zarar karşılığı bir tazminatın ödenmesine hâlel gelmeksizin, demiryolu, aşağıda tesbit olunan hal ve şartlar dâhilinde munzam bir ücret alabilir:

a) 1 nci ek gereğince taşıma dışı bırakılmış madde ve eşyanın usule ve gerçeğe aykırı veya noksan beyanı halinde, munzam ücret, parçanın gayrisâfi ağırlığının kilogramı başına üç franktır;

b) Gerek 1 nci ek gereğince bâzı şartlar altında taşımaya kabul olunan madde ve eşyanın usule ve gerçeğe aykırı veya noksan beyanı, gerekse aynı ekte emredilen güvenlik tedbirlerine uyulmaması halinde, munzam ücret, parçanın tamamının gayrisâfi ağırlığının kilogramı başına iki franktır;

c) Bu paragrafın (a) ve (b) fıkralarında öngörülenlerden gayri eşyayı kapsıyan bir irsalâtın cinsini usule ve gerçeğe aykırı veya noksan şekilde gösteren bir beyan, veya genellikle, mersuleyi, fiilen uygulanması gereken tarifeden daha ucuz bir tarife ücretinden her hangi bir şekilde faydalandırabilecek bir beyan halinde, munzam ücret, çıkış istasyonundan varış istasyonuna kadar olan ve gönderici tarafından hamule senedinde yapılan beyana göre hesaplanan taşıma ücretiyle, beyanın usule uygun, doğru ve tamam olarak yapılmış bulunması halinde tahsil gereken taşıma ücreti arasındaki farkın iki katına eşittir.

Bir mersule, çeşitli fiyatlara göre ücrete tabii tutulmuş eşyalardan mürekkebolur ve bunlardan her birinin ağırlığı kolaylıkla tâyin edilebilirse, munzam ücret, bu hesap şekli daha düşük munzam ücret vermek şartıyla, eşyadan her birine uygulanabilecek ücrete göre hesab olunur;

d) Hakiki ağırlıktan daha düşük bir ağırlık beyanı halinde, munzam ücret, çıkış istasyonundan varış istasyonuna kadar hesab edilmek suretiyle, beyan olunan ağırlıkla tesbit edilen ağırlığın taşıma ücretleri arasındaki farkın iki katına eşittir. (c) fıkrasının ikinci bendi hükmü, benzetme yoluyla uygulanır.

e) Gönderici tarafından yükletilmiş bir vagonun fazla yüklenmiş olması halinde, munzam ücret, çıkış istasyonu ile varış istasyonu arasında hesab edilmek üzere, yükleme haddini aşan ağırlığın taşıma ücretinin beş katına eşittir;

f) Aynı vagon için, gerçek ağırlıktan daha aşağı bir ağırlık beyan olunmuşsa ve yük fazlası mevcutsa, bu iki usulsüzlüğe taallük eden munzam ücretler birleştirilerek tahsil edilir.

Paragraf 8. — 7 nci paragraf gereğince tahsil olunacak munzam ücret, bunun alınmasını icab ettiren olay nerede müşahade edilmiş olursa olsun, taşınan eşyaya yüklenir.

Paragraf 9. — Munzam ücretlerin tutarı ile tahsil sebebi hamule senedine kaydedilecektir.

Paragraf 10. — Aşağıdaki hallerde munzam ücret alınmaz :

a) Çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan hükümler gereğince demiryolunun eşyayı tartmaya mecbur olması halinde, ağırlığın gerçeğe aykırı beyan edilmiş olması;

b) Göndericinin, tartımın demiryolu tarafından yapılmasını hamule senedine kaydetmek suretiyle istemesi halinde, ağırlığın gerçeğe aykırı beyan edilmiş olması veya yük fazlalığı bulunması;

e) Çıkış istasyonunda taşımaya verilme esnasında vagondaki yükün yükleme haddini aşmadığı ispat edilmek şartıyla, yük fazlalığının, taşıma sırasında hava etkileriyle meydana gelmiş olması;

d) Ağırlıktaki artışın hava etkileriyle meydana geldiği ispat edilmek şartıyla, yük fazlalığı olmasa da taşıma sırasında ağırlığın artmış olması;

e) Hamule senedinde gösterilen ağırlık ile tesbit edilen ağırlık arasındaki farkın, beyan olunan ağırlığın yüzde ikisini aşmaması şartıyla, yük fazlalığı olmasa da ağırlığın gerçeğe aykırı bildirilmiş olması.

Paragraf 11. — Bir vagondaki yük fazlalığı, çıkış istasyonu veya bir ara istasyon tarafından görüldüğü takdirde, munzam ücret alınması icabetsene dahi, fazla yük vagondan indirilebilir. Gerekliyorsa, vakit geçirilmeksizin göndericiye müracaat olunarak, yükün fazla kısmını ne yapmayı tasarladığını bildirmesi istenilir.

Bununla beraber, 22 nci madde gereğince taşıma sözleşmesinde değişiklik yapmış bulunan alıcı, keyfiyetten haberdar edilecek ve yükün fazla kısmı hakkındaki talimatını bildirmeye davet olunacaktır.

Yük fazlası, katedilmiş bulunan mesafeye göre ve esas yüke uygulanan taşıma ücreti üzerinden ücrete tabi tutulur ve gerekliyorsa, 7 nci paragrafta öngörülen munzam ücret de tahsil olunur; boşaltma halinde, bu işin gerektirdiği masraflar, boşaltmayı yapan demiryolunun ek masraflar tarifesine göre tahsil edilir.

Eğer hak sahibi, yükün fazla kısmının, ya esas yükün varış istasyonuna veya başka bir istasyona gönderilmesini veyahut da çıkış istasyonuna geri çevrilmesini emrederse, fazla yük ayrı bir mersule gibi işlem görür.

Madde — 8.

Taşıma sözleşmesinin akdi hamule senedi ikinci nüshası

Paragraf 1. — Gönderici demiryolu, hamule senediyle birlikte eşyayı taşımayı kabul ettiği anda taşıma sözleşmesi akdedilmiş olur. Taşımaya kabul keyfiyeti, çıkış istasyonunun kabul tarihini gösteren damgası hamule senedi üzerine basılmak suretiyle tevsik olunur.

Paragraf 2. — Damganın basılması, hamule senedinde yazılı eşyanın tamamının teslim edilmesinden ve göndericinin üzerine aldığı masrafların ödenmesinden hemen sonra olmalıdır. Damga, istediği takdirde, göndericinin huzurunda basılmalıdır.

Paragraf 3. — Damganın basılmasını mütaakip hamule senedi, taşıma sözleşmesinin beyyinesini teşkil eder.

Paragraf 4. — Ancak, tarife hükümleri veya, bu gibi sözleşmelerin akdi hususunda çıkış istasyonu yetkili kılınmış ise, gönderici ile akdedilmiş sözleşmeler gereğince, yükletilmesi göndericiye ait bulunan eşya söz konusu olduğu hallerde, hamule senedindeki gerek ağırlığa, gerekse parçaların sayısına ait kayıtlar, bu ağırlık ve sayılar demiryolu tarafından kontrol edilmiş ve sonuç hamule senedine yazılmış bulunduğu takdirde, demiryolu aleyhine beyyine teşkil eder. İcabında, hamule senedindeki bu kayıtlar, kontrol ve hamule senedine yazılma şekliyle başka bir şekilde ve bizzat demiryolu tarafından ispat olunabilir.

Paragraf 5. — Demiryolu, hamule senedi ikinci nüshasını göndericiye geri vermeden önce, bunun üzerine tarihli damgayı basmak suretiyle, eşyanın teslim alındığını ve nakle kabul tarihini tasdik etmek mecburiyetindedir.

Bu ikinci nüsha ne mersuleye refakat eden hamule senedi, ne de konişmento kıymetini haizdir.

Tarifeler. Özel anlaşmalar

Paragraf 1. — Taşıma ücreti ile ek masraflar, taşıma ücreti parkurun muhtelif kısımlarında ayrı ayrı hesabedilse dahi, her devlette kanuna uygun olarak yürürlüğe konmuş ve usulü dairesinde yayınlanmış bulunan ve taşıma sözleşmesinin akdi sırasında geçerli olan tarifelere göre hesaplanır.

Bununla beraber, milletlerarası tarifelerin yayınlanması, ancak bunlara mahreç veya mevrit şebeke sıfatıyla iştirak eden demiryollarının tabii buldukları devletlerde mecburidir.

Milletlerarası tarifelere yapılan zamlar ve bu tarifelerle öngörülen taşıma şartlarını daha da ağırlaştırmaya müncer olacak diğer hükümler, yayınlanmalarından en az on beş gün sonra yürürlüğe girerler. Bununla beraber :

a) Milletlerarası bir tarifinin dahili tarifinin bütün parkura teşmilini öngörüyorsa, bu iç tarifinin yayınlama mühletleri uygulanır;

b) Milletlerarası bir tarifeyle iştirak eden bir demiryolunun iç tarife ücretlerinin genel olarak artırılması sonucunda milletlerarası tarifede yapılan artırımlar, bu yükselmenin milletlerarası tarifinin ücretlerinde zaruri kılacağı ayarlama en az on beş gün önceden bildirilmiş olmak şartıyla, yayınlandıkları tarihin ertesi günü yürürlüğe girerler. Bununla beraber bu bildirme, söz konusu iç tarifelerin ücret artışlarının yayınlama tarihinden önce olamaz.

c) Milletlerarası tarifelerde öngörülen taşıma ücretleriyle ek masraflarda, kambiyo temevvüçleri dikkat nazara alınmak maksadıyla, değişiklik yapılacaksa veya aşikâr yanlışlıklar düzeltilcekse, bu değiştirme ve düzeltmeler, yayınlandıkları tarihin ertesi günü yürürlüğe girerler.

Tarifeler, taşıma ücretiyle ek masrafların hesabı için lüzumlu olan bütün bilgiyi kapsıyacak ve icabında, kambiyonun dikkate alınacağı şartları açıklayacaktır.

Paragraf 2. — Tarifeler, çeşitli taşımalara ait bütün özel şartları kapsıyacak ve bilhassa hangi sürat rejimine uygulanacaklarını belirteceklerdir. Eğer demiryolu, bütün eşyalar veya bunlardan bazıları veyahut bazı parkurlar için tek sürat rejimi kapsıyan bir tarife sistemine sahip bulunuyorsa, bu sistem, hem beyaz renkli hamule senediyle, hem de kırmızı çizgili hamule senediyle yapılan taşımalara, 6 nci maddenin 4 ncü paragrafı ile 11 nci madde hükümlerinin, bu hamule senetlerinin her biri için tâyin eylediği taşıma mühleti şartları altında uygulanabilir.

Tarife şartları, işbu Andlaşmaya aykırı bulunmamak kaydıyla geçerli ve muteber olup, aksi halde bâtil ve kecnlemeyekün addedilir.

Ortalama olarak; iç tarife ücretlerinin birleştirilmesinden meydana gelecek ücretlerden hissedilir derecede yüksek ücretlere müncer olmamak şartıyla, milletlerarası tarifelerin, iç tarifeler hariç, milletlerarası taşımalarda uygulanması mecburi kılınabilir.

Milletlerarası bir tarifinin uygulanması, hamule senedine yapılacak bir kayıtla bu hususun açıkça istenilmesi şartına bağlı kılınabilir.

Paragraf 3. — Tarifeler, herkese aynı şartlarla uygulanır.

Benzeri şartlar mümasil durumlarda olan müşterilere uygulanmak kaydıyla ve Hükümetlerin muvafakatlarını almak şartıyla, demiryolları, ücret indirimi veya başka avantaj sağlayan özel anlaşmalar akdedebilirler.

Demiryolu hizmeti, âmme idareleri hizmeti veya hayır işleri için ücret indirimi bahşolunabilir.

İkinci ve üçüncü fıkralara dayanılarak alınmış bulunan tedbirlerin yayınlanması mecburi değildir.

Paragraf 4. — Tarifelerde öngörülmüş olan taşıma ücreti ve ek masraflara ilâveten, gümrük, oktruva, zabıta resimleri, bir istasyondan diğerine kamyonla yapılan ve tarifede gösterilmemiş bulunan taşıma masrafı, eşyanın korunmasını sağlamak maksadıyla yapılan dış veya iç ambalaj onarma masrafları ve buna benzer diğer masraflar gibi demiryollarınca yapılmış olan sarfiyat dışında, demiryolları lehine hiç bir para tahsil edilemez. Bu masraflar, hamule senedinde usulü dairesinde tasdik ve bunun ayrı bir yerinde hesaba geçirilecek, tevsike yarıyan belgeler de hamule senedine

eklenecektir. Bu masrafların ödenmesi göndriciye ait bulunduğu takdirde, tevsike yarıyan belgeler hamule senediyle birlikte alıcıya teslim edilmeyecek, fakat bunlar, 17 nci maddenin 7 nci paragrafında zikrolunan masraf pusulası ile beraber göndriciye verilecektir.

Madde — 10.

Takibolunacak yol (itinerer) ve uygulanacak tarifeler

Paragraf 1. — Gönderici, hudut noktalarını veya hudut istasyonlarını ve icabında, demiryolları arasındaki transit istasyonlarını sıralamak suretiyle, takibolunacak yolu hamule senedinde gösterebilir; gönderici, ancak, söz konusu münasebette trafiğe açık hudut noktalarını ve hudut istasyonlarını gösterebilir.

Paragraf 2. — Şu hususlar, takibolunacak yol hakkında talimat addedilir :

a) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yapılacağı istasyonların isimleriyle, mersulenin özel itinaya (hayvanların bakımı, buz ikmali, ilâh...) tabi tutulması gereken istasyonların isimlerinin tâyin ve gösterilmiş olması;

b) Talebedilen tarifelerin hangi istasyonlar arasında uygulanacağını tâyine kifayet eylediği takdirde, uygulanacak târifelerin tâyinine mütaallik beyan;

c) x noktasına kadar olan masrafların tamamının veya bir kısmının ödenmesine mütaallik beyan (X, müşterek hudutlu devletlerin tarife eklenmelerinin yapıldığı noktayı ismen gösterir)

Paragraf 3. — Demiryolu, 5 nci maddenin 4 ve 5 nci paragraflarıyla 24 nci maddenin 1 nci paragrafında yazılı haller dışında, göndericinin tâyin ettiğiinden gayri bir yoldan, ancak aşağıdaki çifte şartın tahakkuku halinde taşıma yapabilir:

a) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerle, mersulenin tabi tutulacağı özel itinanın (hayvanların bakımı, buz ikmali, ilâh...) daima gönderici tarafından tâyin edilmiş bulunan istasyonlarda yapılması;

b) Mersulenin, gönderici tarafından tâyin olunan yola göre hesaplanacak masraf ve teslim mühletlerinden daha üstün masraf ve teslim mühletlerine mâruz kalmaması.

Paragraf 4. — 3 nci paragraf hükümleri mahfuz kalmak üzere, masraflar ve teslim mühletleri, gönderici tarafından tâyin olunan itinererden veya, bu yol tâyin edilmemişse, demiryolu tarafından seçilen itinererden hesaplanır.

Paragraf 5. — Gönderici, hamule senedinde, uygulanacak tarifeler hakkında talimat verebilir. Demiryolu, uygulanmaları için gerekli şartlara riayet edilmiş olmak kaydıyla, bu târifeleri uygulamakla mükelleftir.

Paragraf 6. — Gönderici tarafından verilmiş bulunan bilgiler takibolunacak yolu veya uygulanacak tarifeleri tâyine kâfi gelmezse bu beyanlardan bâzılarının bağdaştırılması mümkün olmazsa, demiryolu, göndericinin en fazla yararına addettiği yolu ve tarifeleri seçecektir.

Demiryolu, bu seçiminden hâsıl olacak zarardan, ancak hile veya ağır kusur halinde sorumludur.

Paragraf 7. — Çıkış istasyonundan varış istasyonuna kadar milletlerarası bir tarife mevcutsa ve demiryolu, göndericinin yeteri kadar bilgi vermemiş bulunması sebebiyle bu tarifeyi uygulamış ise, böylece uygulanan taşıma ücretiyle, aynı mesafe üzerinde, diğer tarifelerin eklenmesi suretiyle bulunacak taşıma ücreti arasındaki muhtemel farkı demiryolu, bu fark hamule senedi başına on frangı geçtiği takdirde ve talebi üzerine hak sahibine geri vermeye mecburdur.

Madde — 11.

Teslim mühletleri

Paragraf 1. — Teslim mühletleri, taşımaya katılan demiryolları arasında yürürlükte bulunan mevzuat veya çıkış istasyonundan varış istasyonuna kadar uygulanan milletlerarası târifelerle tesbit olunur. Bu suretle tesbit edilecek mühletler, aşağıdaki fıkraları hükümlerine göre bulunacak olanlardan daha yüksek olmuştur.

Paragraf 2. — Aşağıdaki teslim mühletleri, 1 nci paragrafta öngörülen mevzuat ve milletlerarası tarifelerde bunların tâyin edilmemiş bulunmaları halinde ve aşağıdaki paragraflar hükümleri mahfuz kalmak üzere, uygulanır :

a) Seyriseri için :

1. Gönderme mühleti 12 saat;
2. Taşıma mühleti, tarife uygulama mesafesi itibariyle 300 Km. lik bölünmez kesir başına 24 saat;

b) Seyrihafif için :

1. Gönderme mühleti, 24 saat;
2. Taşıma mühleti, tarife uygulama mesafesi itibariyle 200 Km. lik bölünmez kesir başına 24 saat.

Paragraf 3. — Taşıma mühleti, çıkış istasyonu ile varış istasyonu arasındaki mesafenin tamamı üzerinden hesaplanır; gönderme mühleti, geçilecek şebekelerin sayısı ne olursa olsun, yalnız bir defa hesab edilir.

Paragraf 4. — Her devletin kanun ve nizamları, aşağıdaki hallerde munzam mühlet tesbitinde demiryollarının ne derece ihtiyari olduğunu tâyin eder :

a) Taşımak üzere istasyonlar dışında teslim alınan veya istasyonlar dışında teslim edilen mersuleler için;

b) Aşağıdaki yollardan sevk olunan mersuleler için: Şat veya gemi ile deniz veya iç su yollarından, demiryolu ihtiva etmeyen bir yoldan

Aynı şebekenin veya çeşitli şebekelerin iki hattını birbirine bağlayan bâzı iltisak hatlarından, İkinci derecede bir hattan,

Normal açıklıkta olmayan bir hattan;

c) Tenzilât ihtiva eden özel ve istisnai iç tarifeler ücretlerine tabi tutulan taşımalar için;

d) Tâyin edilebilecek mahiyette olağanüstü haller dolayısıyla :

Trafiğin anormal gelişmesi,

İşletme bakımından anormal güçlükler.

Paragraf 5. — 4 nci paragrafın (a), (b) ve (c) fıkralarında öngörülen munzam mühletlerin tarifelerde gösterilmesi lâzımdır.

4 nci paragrafın (d) fıkrasında öngörülen munzam mühletlerin yayınlanması mecburi olup, bunlar yayınlanmadan evvel yürürlüğe giremez.

Paragraf 6. — Teslim mühleti, eşyanın 8 nci maddenin 1 nci paragrafında öngörülen taşımaya kabulünü mütaakıp gece yarısından itibaren işlemeye başlar. Ancak, seyriseri irsalâta, taşımaya kabulü takibeden gün bir Pazar veya kanuni bir tatil günü ise ve çıkış istasyonu bu Pazar veya tatil günü seyriseri irsalâta açık değilse, mühlet 24 saat sonra işlemeye başlar.

Paragraf 7. — Teslim mühleti aşağıdaki hallerde durur :

a) Demiryoluna atfolunacak kusur müstesna, aşağıdaki hallerin gerektirdiği beklemelede bütün irsalât için :

1. 7 nci maddenin 2 nci ve 3 nci paragraflarına uygun olarak yapılan muayenenin, hamule senedindeki kayıtlara nazaran farklar çıkarması;

2. Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yapılması;

3. Taşıma sözleşmesinde, 21 veya 22 nci maddeye göre yapılması emrolunan değişiklik;

4. Mersuleye gösterilecek özel itina (hayvanların bakımı, buz ikmalî, ilâh...);

5. Taşımaya başlamaya veya devamına muvakkaten engel olan her türlü trafik kesilmesi;

b) Seyriseri irsalâta, pazar ve kanuni tatil günleri;

c) Bir Devlette kanun ve nizamların, pazar veya kanuni tatil günleri eşyanın seyriseri olarak taşınmasının tamamen veya kısmen durdurulmasını öngörmesi halinde, seyriseri irsalâta pazar ve bâzı kanuni tatil günleri.

Teslim mühletinde vukua gelen ve a) fıkrasında öngörülen inkıtân sebep ve süresi hamule senedinde gösterilecektir. İcabında, teslim mühletindeki bu inkıtalar, hamule senedine yapılmış bulunan kayıtlardan gayri vasıtalarla ispat edilebilir.

Paragraf 8. — Teslim mühleti, varış istasyonunun kapanış saatinden sonra nihayete erecek olursa, mühletin bitimi, istasyonun mütaakıp açılış saatinden 2 saat sonraya alınır.

Bundan başka, seyriseri irsalâta, teslim mühleti, 7 nei paragrafın c) fıkrasında tarif olunan bir Pazar veya tatil günü nihayete erecek olursa, mühletin bitimi, istasyonun açık olduğu mütaakıp ilk günün aynı saatine kadar uzatılır.

Paragraf 9. — Teslim mühletinin bitiminden önce aşağıdaki hallerden biri tahakkuk ettiği takdirde, mühlete riayet olunmuş sayılır :

a) İstasyonda teslim edilecek eşya bahis konusu olduğu ve varışta ihbar kaydına tabi bulunduğu takdirde, eşyanın varışı ihbar edilmişse ve eşya alıcının emrine âmâde tutulmuşsa;

b) İstasyonda teslim edilecek eşya bahis konusu olduğu ve varışta ihbar kaydına tabi bulunmadığı takdirde, eşya alıcının emrine âmâde tutulmuşsa;

c) İstasyon dışında teslim edilecek eşya bahis konusu olduğu takdirde, eşya alıcının emrine verilmişse.

Madde — 12.

Eşyanın durumu. Ambalâj

Paragraf 1. — Demiryolu, aşikâr hasar alâmetleri gösteren bir eşyayı taşımayı kabul ettiği takdirde, eşyanın bu durumunu belirten özel bir serhin hamule senedine verilmesini isteyebilir.

Paragraf 2. — Eşyanın mahiyeti bir ambalâjı gerektiriyorsa, gönderici, bunu, tamamen veya kısmen kaybolmaktan ve taşıma esnasında hasardan koruyacak ve şahıslara, malzemeğe veya diğer eşyaya zarar vermiyecek şekilde ambalâjlıyacaktır.

Bundan başka ambalâj, çıkış demiryolunun tarife ve mevzuatı hükümlerine uygun olacaktır.

Paragraf 3. — Eğer gönderici 2 nei paragraf hükümlerine uymazsa, demiryolu, ya eşyayı kabul etmiyebilir, yahut da göndericinin, ambalâjın yokluğunu veya kusurlu durumunu hamule senedi üzerinde tam olarak belirtmek suretiyle bu hali tasdik eylesmesini mecburi kılabilir.

Paragraf 4. — Gönderici, ambalâjın yokluğundan veya kusurlu olmasından meydana gelecek sonuçlardan sorumludur. Bilhassa, gönderici, demiryolunun bu yüzden duçar olacağı zararı ödemekle mükelleftir. Eğer hamule senedi, ambalâjın yokluğuna veya kusuruna ait bir kaydı kapsamıyorsa, bunların mevcudiyetinin ispatı demiryoluna düşer.

Paragraf 5. — Eğer bir gönderici, aynı istasyonları, esasında ambalâjı gerektiren aynı einsteki eşyaları göndermek ve bunları ya ambalâjsız, yahut da aynı kusurlu ambalâjla taşımaya vermek alışkanlığında ise, işbu Andlaşmanın III neü ekini teşkil eden modole uygun bir genel beyannameyi bu istasyona teslim etmek suretiyle, her bir irsalât için 3 neü paragraf hükümlerini yerine getirmek külfetinden kurtulabilir. Bu takdirde hamule senedi, genel beyannamenin çıkış istasyonuna verilmiş bulunduğu dair bir kaydı kapsıyacaktır.

Paragraf 6. — Tarifelerde öngörülen istisnalar hariç, gönderici, perakende irsalâtın her parçası üzerine açık olarak ve silinmiyecek ve hiçbir karışıklığa meydan vermiyecek şekilde ve hamule senedindeki kayıtlara tamamen uygun surette :

a) Marka ve numaraları veya bunların yokluğu halinde alıcının adresini;

b) Varış istasyonu;

Yazmakla mükelleftir.

Çıkış demiryolunda uygulanan mevzuatta öngörüldüğü takdirde, alıcının isim ve adresi ya açıkta bir yere, yahut da, ancak hamule senedinin yokluğu halinde açılabilir üzere, katlanmış bir etiket üzerine yazılacaktır.

a) ve b) fıkralarında yazılı malûmat, demiryolu - denizyolu trafiğinde sevk edilen ve aktarması gereken tam vagon halindeki eşyanın her parçası üzerinde de bulunacaktır.

Eski kayıtlar veya etkiler, gönderici tarafından iptal olunacak veya kaldırılacaktır.

Paragraf 7. — Tarifelerde bilhassa öngörülmüş olan istisnalar hariç, çabuk kırılacak eşya (por-

selen, çanak, çömlek, cam gibi), vagonlar içinde dağılıp saçılabilir eşya, (meyva, ceviz, kuru ot, saman, taşlar gibi), diğer parçaları kirletebilecek veya bozabilecek eşyalar (kömür, kireç, kül. âdi topraklar, boya yaprakları gibi), kırılmıyacak, kaybolmıyacak, diğer parçaları kirletmeyecek veya bozmıyacak tarzda ambalâjlanmış veya bir araya getirilmiş bulunmadıkça tam vagon halinden başka türlü taşınmaz.

Madde — 13.

Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yapılması için verilecek belgeler, gümrükçe kapatılış

Paragraf 1. — Gönderici, eşyanın alıcıya tesliminden evvel gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınmış bulunan formalitelerin yerine getirilmesi için gereken belgeleri hamule senedine eklemekle mükelleftir. İdari mevzuat veya tarifelerde başka türlü bir hüküm bulunmadıkça, bu belgeler, yalnız aynı hamule senedine konu teşkil eden eşyaya ait bulunacaktır.

Eğer bu belgeler hamule senedine eklenemiycek olursa, gönderici, bunları, formalitelerin yapılacağı istasyon, gümrük veya diğer her hangi bir makamın bürosuna vaktinde yetiştirecektir; hamule senedi, bu belgelerin hangi büroda demiryolunun omrine âmade tutulacağını gösterecektir.

Paragraf 2. — Demiryolu, ibraz olunan belgelerin yeterli ve doğru olduğunu araştırmakla mükellef değildir.

Gönderici, demiryoluna yüklenebilecek kusur hali müstesna, bu belgelerin yokluğundan, yetersizliğinden veya usulsüzlüğünden doğabilecek bütün zararlardan demiryoluna karşı sorumludur.

Demiryolu, kusuru halinde, hamule senedinde kayıtlı ve buna ekli veya kendisine teslim edilmiş bulunan belgelerin kaybolmasından, kullanılmamasından veya usulsüz kullanılmasından sorumludur; ancak, ödiyeceği tazminat, eşyanın kaybolması halinde ödenmesi gereken tazminattan hiçbir zaman fazla olamaz.

Paragraf 3. — Gönderici, eşyanın ambalâjı ve muşambalanması bakımından, gümrük mevzuatına uymakla mükelleftir. Demiryolu, gümrük kurşunu hasarlı veya kusurlu olan mersuleleri kabul etmeyebilir.

Şayet gönderici, eşyayı gümrük mevzuatına uygun olarak ambalâjlamamış veya muşambalamamış ise, demiryolunun bunu ıslah etmeye hakkı vardır. Masraflar eşyaya yüklenir.

FASIL : II

Taşıma Sözleşmesinin ifası

Madde — 14.

Eşyanın taşımaya verilmesi ve yüklenmesi

Paragraf 1. — Eşyanın taşımaya verilmesi ameliyeleri, çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan kanun ve nizamlarla tedvir olunur.

Paragraf 2. — İşbu Andlaşmada başkaca hüküm mevcut bulunmamak veya hamule senedi, gönderici senedi, gönderici ile demiryolu arasında akdedilmiş özel bir anlaşmanın mevcudiyetine dair bir kayıt ihtiva etmemek şartıyla, yükleme, çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan hükümlere göre ya demiryoluna yahut da göndericiye terettübedir.

Yükleme kendisi tarafından yapılmışsa, gönderici, kusurlu bir yüklemenin bütün sonuçlarından sorumludur. Bilhassa, bu yüzden demiryolunun mâruz kalacağı zararı ödemekle mükelleftir. Yüklemenin kusurlu olduğunun ispatı demiryoluna düşer.

Paragraf 3. — İşbu Andlaşmada, bu hususta konulmuş başkaca hükümler mevcut bulunmadığı takdirde, eşya milletlerarası tarifeler hükümlerine göre, ya kapalı vagonlarla, ya açık vagonlarla, ya

özel tertibatlı vagonlarla, ya muşamba örtülmüş açık vagonlarla taşınacaktır. Milletlerarası tarife mevcut bulunmadığı veya tarife bu konuda hükümler kapsamadığı takdirde, çıkış istasyonunda yürürlükte olan hükümler bütün parkur için geçerlidir.

Madde — 15.

Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formaliteler

Paragraf 1. — Taşıma sırasında, gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formaliteler, demiryolu tarafından yerine getirilir. Demiryolu, kendi sorumluluğu altında, bu hizmeti bir vekile tevdi etmekte veya üstüne almakta serbesttir. Demiryolu, her iki halde de bir komüsyoneunun vebâlelerini deruhde eder.

Bununla beraber gönderici, hamule senedine vereceği şekilde, veya alıcı, 22 nci madde gereğince vereceği emirle, şu hususları isteyebilir :

a) Her türlü izahatı vermek ve gerekli itirazları dermeyan etmek üzere, yukarıdaki fıkrada öngörülen işlemlerde bizzat hazır bulunmak veya tâyin edeceği bir vekil marifetiyle kendini temsil ettirmek;

b) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yapılacağı memleketin kanun ve nizamları müsaade ettiği takdirde, bu müsaade çerçevesi içinde kalmak suretiyle, bu formaliteleri bizzat veya bir vekil marifetiyle yerine getirmek ve icabında, gümrük resimlerini ve diğer masrafları ödemek.

Ne göndericinin, ne emir vermeye yetkili ahemün ne de vekillerinin eşyaya tasarrufa hakları yoktur.

Şayet gönderici, gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yapılması için, yürürlükte bulunan mevzuatın bu formalitelerin yapılmasına müsaade etmediği bir istasyonu tâyin eylemiş ise veyahut da, bu işlemler için, yerine getirilmesi mümkün olmayan diğer herhangi bir hareket tarzı emretmiş ise, demiryolu, hak sahibinin menfaatine en uygun göreceği şekilde hareket eder ve alınan tedbirleri göndericiye bildirir.

Eğer gönderici, gümrük resimlerini içine alan bir muafiyet serhimi hamule senedine vermişse, demiryolunun, gümrük formalitelerini, ihtiyarına göre ya yolda yahut da varış istasyonunda yerine getirmeye hakkı vardır.

Paragraf 2. — 1 nci paragrafın son fıkrasında öngörülen istisna hariç, hamule senedinde gümrüklemenin varışta yapılacağına dair bir kayıt mevcut ise veya böyle bir kayıt yokluğu halinde, eşya gümrük rejimine tabi olarak gelmişse, ahemün, gümrük formalitelerini bir gümrük bürosu bulunan varış istasyonunda yapmaya hakkı vardır. Alıcı bu hakkını kullandığı takdirde, mersuleye yüklenen masrafları peşinen ödiyecektir.

Demiryolu, varış istasyonunda yürürlükte bulunan mevzuata öngörülen mühlet içinde ahemün hamule senedini çekmemesi halinde 1 nci paragrafta açıklanan şekilde hareket edebilir.

Madde — 16.

Teslim

Paragraf 1. — Demiryolu, kendisinin ibra edilmesi ve alıcıya yüklenmiş olup demiryolunun alacağını teşkil eden ücretlerin ödenmesi mukabilinde, hamule senedini ve eşyayı, varış istasyonunda alıcıya teslim etmekle mükelleftir.

Hamule senedinin kabulü, alıcıya, kendisine yüklenmiş bulunan alacakların tutarını demiryoluna ödemeye mecbur kılar.

Paragraf 2. — Yürürlükte bulunan hükümlere uygun olarak eşyanın, gümrük veya oktruva makamlarının sevk mahallerine veya demiryolunun muhafazası altında bulunmayan antrepolarına konulması, demiryolunun antrepolarında muhafazaya alınması veyahut da komüsyoneculuk yapan bir göndericiye veya genel bir antrepoya emaneten bırakılması, eşyanın alıcıya teslimi sayılır.

Paragraf 3. — Varış istasyonunda yürürlükte bulunan kanun ve nizamlar, demiryolunun, eşyayı, alıcının ikametgâhına teslim hakkını haiz veya mecburiyetinde olup olmadığını, tâyin eder. Demiryolu eşyayı ikametgâhta teslim eder veya ettirirse, teslim, ancak bu tevdi anında yapılmış sayılır.

Paragraf 4. — Eşyanın varış istasyonuna gelişinden sonra alıcının, hamule senedinin kendisine verilmesini ve eşyanın kendisine teslim edilmesini demiryolundan istemeye hakkı vardır. Eşyanın kaybolduğu tesbit edilirse veya 30 ncu maddenin 1 nei paragrafında öngörülen mühletin bitiminde eşya gelmemiş bulunursa, alıcı, taşıma sözleşmesinden doğan haklarını, demiryoluna karşı bizzat kendi adına kullanmaya mezdurdur.

Paragraf 5. — Hak sahibi hamule senedini aldıktan ve masrafları ödedikten sonra dahi, iddia olunan bir hasarın tesbiti maksadiyle kendisi tarafından istenen muayene yapılmadıkça, eşyayı teslim almayı reddedebilir.

Paragraf 6. — Yukardaki hükümlerin dışında kalan hususlarda eşyanın teslimi, varış memleketin kanun ve nizamlarına uygun olarak yapılır.

Madde — 17.

Masrafların ödenmesi

Paragraf 1. — Masraflar (taşıma ücreti ek masraflar, Gümrük Resmî ve taşımaya kabuldene teslim kadar husule gelen diğer masraflar) aşağıdaki hükümlere uygun olarak, ya gönderici, yahut da alıcı tarafından ödenir.

Baremlerden elde edilen ücretlere veya taşıma ücretinin hesabı sırasındaki istisnai ücretlere, uygulanan tarife gereğince ilâve olunacak resimler, bu hükümlerin uygulanması için, taşıma ücreti sayılır.

Paragraf 2. — Masrafların tamamını veya bir kısmını üzerine alan gönderici hamule senedinin ilgili sütununa aşağıdaki kayıtları yapmak suretiyle, bunu göstermeye mecburdur :

a) Gönderici, bütün masrafları (taşıma ücreti, ek masraflar, Gümrük Resmî ve diğer masraflar) üzerine alıyorsa «franko bütün masraflar»;

b) Gönderici açıkça göstereceği istisnalar hariç, bütün masrafları üzerine alıyorsa «..... hariç, franko bütün masraflar» (üzerine almadığı masrafların açık olarak gösterilmesi);

c) Gönderici, taşıma ücretinin tamamı ile, çıkış memleketin iç mevzuatı ve tarifeleri veya, icabında, uygulanan milletlerarası tarife gereğince taşımaya teslim sırasında çıkış istasyonu tarafından hesaba geçirilebilecek bütün masrafları üzerine alıyorsa «franko»;

d) Gönderici, c) fıkrasında gösterilenlere ilâveten bazı masrafları üzerine alıyorsa «franko ... dâhil»; bu takdirde ilâve masrafları tam olarak göstermeye mecburdur;

e) Gönderici, sadece taşıma ücretini üzerine alıyorsa «franko taşıma ücreti»;

f) Gönderici gümrüğün demiryollarından tahsil eylediği bütün paralarla, gümrükleme için demiryolunun tahsil edeceği ek ücret ve diğer ücretleri üzerine alıyorsa «franko gümrük»;

g) Gönderici, masrafların tamamını veya bir kısmını X noktaya kadar üzerine alıyor, fakat bu noktaya bitişik memleket veya demiryoluna ait bulunan bütün masrafları üzerine almıyorsa, yukardaki fıkralarda söz konusu olan meşruhattan birini «..... X noktasına kadar» ibaresiyle tamamlayacaktır; (X, müşterek hudutlu memleketlerin tarife eklenmesi yapılan noktasını ismen gösterir);

h) Gönderici, muayyen bir meblâğ üzerine alıyorsa «... için franko». Bu meblâğ yazı ile yazılacak ve tarifelerde aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, çıkış memleketin parasiyle ifade olunacaktır.

Gönderici, birbirleriyle bağdaştırılması mümkün olmak şartıyla, yukardaki meşruhattan birkaçını aynı zamanda hamule senedine yazabilir. Çıkış memleketin iç mevzuatı ve tarifeleri veya, icabında, uygulanan milletlerarası tarife gereğince ilgili bütün parkur için hesaplanacak olan ek ücretler ve diğer ücretlerle, 20 nci maddenin 2 nei paragrafında öngörülen, teslim müh-

letin tecavüzü halinde tazminat alınabilmesi için ödenmesi gerekli ücret, (a), (b), (c) veya (d) fıkralarında öngörülen şekillerle birleşmek suretiyle masrafların (g) fıkrasına göre ödenmesi takdirinde, daima gönderici tarafından tediye olunur.

Paragraf 3. — Milletlerarası tarifeler, masrafların ödenmesi hakkında, 2 nci paragrafta gösterilen meşruhattan yalnız bâzılarının kullanılacağına veya başka meşruhat kullanılacağına dair hüküm ihtiva edebilir.

Paragraf 4. — Göndericinin üzerine alınmadığı masraflar, alıcıya yüklenmiş sayılır. Ancak, alıcı, hamule senedini çekmediği, 16 nci maddenin 4 nci paragrafına uygun olarak haklarını kullanmadığı, 22 nci maddeye uygun olarak taşıma sözleşmesinde değişiklik yapmadığı takdirde, masraflar daima göndericiye aittir.

Paragraf 5. — Alıcıya ait bir sebep sonucunda veya kendisi tarafından yapılan bir istekten ötürü tahsili gereken bekleme, ardiye, tartı ücretleri gibi ek ücretler daima alıcı tarafından ödenir.

Paragraf 6. — Çıkış demiryolunun takdirine göre, çabuk bozulabilecek veya kıymetinin az oluşu veya mahiyeti bakımından masrafları yeter derecede karşılamıyacak durumda bulunan eşya bahis konusu olduğu takdirde, bu demiryolu, masrafların avansı olarak ödenmesini göndericiden isteyebilir.

Paragraf 7. — Şayet göndericinin üzerine aldığı masrafların tutarı, eşyanın taşımaya teslimi esnasında kesin olarak tesbit olunamazsa, demiryolu, bu masraflara takriben tekabül eden bir meblâğın garanti mahiyetinde ve nakbuz karşılığı depozito olarak yatırılmasını isteyebilir. Bu masraflar, teslim mühletinin bitiminden en geç otuz gün sonra gönderici ile bir hesap tesviyesine konu teşkil edecek olan bir muafiyet puslasına kaydedilir. Nakbuzun iadesi karşılığında göndericiye, muafiyet puslasındaki kayıtlara göre düzenlenmiş teferruatlı bir masraf puslası verilir.

Paragraf 8. — Çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan mevzuat veya tarifelerde, peşin olarak tahsil edilen masrafların yalnız hamule senedi ikinci nüshasında gösterileceğine dair hüküm bulunması hali müstesna, çıkış istasyonu, peşintahsil olunan masrafları, hem hamule senedinde, hem de ikinci nüshada göstermeye mecburdur. 7 nci paragrafta öngörülen hallerde, bu masraflar, gerek hamule senedinde gerekse ikinci nüshada gösterilmeyecektir.

Madde — 18.

Tahsilâtta düzeltmeler

Paragraf 1. — Bir tarifenin yanlış uygulanması veya masrafların tâyin veya tahsilinde hataya düşülmesi halinde, fazla alınan miktar demiryolu tarafından geri verilir, eksik alınan miktar ise demiryoluna ödenir.

Paragraf 2. — Demiryolu tarafından bulunan fazla tahsilât, hamule senedi başına bir frangı tecavüz ediyorsa, re'sen ilgiliye bildirilir ve bu fazlalık, mümkün olan en kısa zamanda ödenir.

Paragraf 3. — Hamule senedi çekilmemiş bulunduğu takdirde, noksan tahsilâtın demiryoluna ödenmesi göndericiye aittir. Hamule senedi alıcı tarafından kabul edilmiş veya Taşıma Sözleşmesinde 22 madde gereğince değişiklik yapılmış bulunulduğu takdirde, gönderici, noksan tahsilâtın, ancak kendisi tarafından hamule senedine verilmiş muafiyet şerhi gereğince üzerine aldığı masraflara şâmil bulunan nisbete tekabül edenini ödemekle mükelleftir; noksan tahsilâtın geri kalan kısmı alıcıya aittir.

Paragraf 4. — İşbu madde gereğince borçlanılacak meblâğlar, hamule senedi başına on frangı geçtiği takdirde, yıllık yüzde beş faize tabidir.

Bu faizler, ödeme ihtarının yapıldığı günden veya 41 nci maddede öngörülen idari mutalebe gününden veya, ne ihtar, ne de mutalebede bulunulmamışsa, dâvanın açıldığı günden itibaren işleme başlar.

Madde — 19.

Rambursman ve debur

Paragraf 1. — Gönderici, eşyanın değerine kadar yükselebilen bir rambursmanı mersuleye yükleyebilir. Rambursman tutarı, çıkış memleketin parasiyle ifade olunur; tarifelerde istisnalar öngörülebilir.

Paragraf 2. — Demiryolu, ancak rambursman tutarı alıcı tarafından ödenmiş olduğu takdirde bunu tediye ile mükelleftir. Rambursman tutarı, ödemenin demiryoluna yapılmasından itibaren otuz gün içinde emre amâde tutulmalıdır; gecikme halinde, bu sürenin bitimi tarihinden itibaren yıllık yüzde beş faiz işler.

Paragraf 3. — Rambursman tutarının tahsilinden evvel eşya tamamen veya kısmen teslim edilmiş bulunursa, demiryolu, alıcıya karşı rücu hakkı mahfuz kalmak üzere, rambursman tutarına kadar olan zarar yekûnunu göndericiye ödemekle mükelleftir.

Paragraf 4. — Rambursman karşılığı irsalât, tarifelerle tâyin edilecek bir ücretin tahsiline yol açar; Taşıma Sözleşmesinde yapılan bir değişiklikle (madde 21, paragraf 1) rambursman iptal olursa veya, azaltılsa dahi bu ücret yine ödenir.

Paragraf 5. — Debur, ancak çıkış istasyonunda yürürlükte bulunan mevzuata göre kabul olunur.

Madde — 20.

Teslim mühletine mütaallik tazminat beyanı

Paragraf 1. — Her irsalât, 6 ne maddenin 7 ne paragrafının (c) fıkrasında gösterildiği üzere hamule senedine kaydedilmiş bir teslim mühletine mütaallik tazminat beyanını kapsıyabilir.

Beyan olunan tazminat kıymeti, çıkış memleket parası, altın frank veya tarifelerle tesbit edilecek diğer her türlü para ile gösterilecektir.

Paragraf 2. — Teslim mühletinin tecavüzü halinde tazminat alınabilmesi için ödenmesi gerekli ücret, çıkış demiryolunun tarifelerine göre, ilgili bütün parkur için hesaplanır.

FASIL : III.

Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapılması

Madde — 21.

Göndericinin Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapma hakkı

Paragraf 1. — Göndericinin, aşağıdaki emirleri vermek suretiyle, Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapma hakkı vardır :

- a) Eşyanın çıkış istasyonunda geri çekilmesi;
- b) Eşyanın yolda durdurulması;
- c) Eşyanın tesliminin geciktirilmesi;
- d) Eşyanın hamule senedinde gösterilen alıcıdan gayri bir kişiye teslimi;
- e) Eşyanın hamule senedinde gösterilen varış istasyonundan gayri bir istasyonda teslimi veya çıkış istasyonuna geri gönderilmesi; bu takdirde, gönderici, taşımanın durdurulduğu istasyon her iki şekil hizmete açık bulunmak şartıyla, seyrihafif olarak sevk edilen bir mersulenin seyriseri olarak devamını veya aksini emredebilir; keza, uygulanacak tarife ile takibolunacak yolu tâyin edebilir.

Çıkış demiryolunun tarifelerinde aksine hüküm bulunmadığı takdirde, taşıma sözleşmesinde yapılması istenilen aşağıdaki değişiklikler de kabul olunur :

- f) Bir rambursman tesisi;

g) Rambursmanın artırılması, azaltılması veya gerialınması;

h) 17 nci maddenin 2 nci paragrafında öngörülen usullere göre, muafiyete tabi tutulmamış bir mersulenin masraflarını üzerine alması veya üzerine almış bulunduğu masrafların artırılması.

Yukarıda sayılanlardan gayri emirler kabul olunmaz. Bununla beraber milletlerarası tarifeler, yukarıda gösterilen değişikliklere ilâveten, daha başka değişiklikler yapmak hususunda göndericiye hak tanıyabilirler.

Emirlerin hiçbir zaman, mersuleyi bölmek gibi bir sonucu olmamalıdır.

Paragraf 2. — Yukarıda zikrolunan muahhar emirler, iş bu andlaşmanın IV a ekini teşkil eden modele uygun şekilde yazılmış bir beyanname ile verilmelidir.

Beyanname muhteviyatı, demiryoluna aynı zamanda ibraz edilecek olan hamule senedi ikinci nüshası üzerine gönderici tarafından aynen yazılıp imzalanacaktır. Çıkış istasyonu, göndericinin ikinci nüsha üzerindeki beyanın altına tarihli damgasını basmak suretiyle, muahhar emrin alındığını tasdik edecek ve ikinci nüshayı, bundan sonra göndericiye geriverecektir. İkinci nüshanın ibrazını talebetmeksizin göndericinin emirlerine uymuş bulunan demiryolu, bu yüzden vukua gelecek zarardan gönderici tarafından kendisine ikinci nüshanın verilmiş olabileceği alıcıya karşı sorumludur.

Gönderici, rambursmanın artırılmasını, azaltılmasını veya geri alınmasını isterse, kendisine daha evvel verilmiş bulunan makbuzu ibraz ile mükelleftir. Rambursmanın artırılması veya azaltılması halinde, söz konusu makbuz düzeltildikten sonra ilgiliye geri verilir; rambursmanın geri alınması takdirinde, makbuz ilgiliden istirdadolunur.

Göndericinin, yukarıda tâyin edilenlerden gayri bir şekilde vereceği muahhar her emir hükümsüzdür.

Paragraf 3. — Demiryolu, gönderici tarafından verilen muahhar emirleri, ancak bunlar çıkış istasyonu vasıtasıyla tebliğ edildiği takdirde yerine getirir.

Çıkış istasyonu, gönderici istediği takdirde ve masraflar buna aid olmak üzere, yazı ile teyid edilecek bir telgraf veya telefon ihbarıyla varış istasyonunu veya mersulenin durdurulduğu istasyonu keyfiyetten haberdar eder. Milletlerarası tarifede veya ilgili demiryolları arasındaki diğer anlaşmalarda aksine bir hüküm bulunmadıkça, telgraf veya telefon ihbarı çıkış istasyonundan geldiği takdirde, iki şüphe halinde bu cihet soruşturulmalıdır, varış istasyonu veya mersulenin durdurulduğu istasyon teyidi beklemeden muahhar emri yerine getirecektir.

Paragraf 4. — Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapma hakkı, göndericinin elinde hamule senedi ikinci nüshası bulunsa dahi, aşağıdaki hallerde düşer :

a) Hamule senedi alıcı tarafından çekilmiş bulunursa;

b) Alıcı, 16 nci maddenin 4 nci paragrafı gereğince Taşıma Sözleşmesinden kendi lehine doğan hakkı kullanırsa;

c) Mersulenin, varış memleketin gümrük hudutlarına girer girmez, alıcı, 22 nci madde uyarınca emirler vermeye mezun kılınmışsa.

Bu andan itibaren demiryolu, alıcının emirlerine uymak zorundadır.

Madde — 22.

Alıcının Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapma hakkı

Paragraf 1. — Gönderici, varış memleketindeki taşımaya ait masrafları üzerine almadığı ve 6 nci maddenin 7 nci paragrafının (h) fıkrasında öngörülen şerhi hamule senedine kaydetmemiş bulunduğu takdirde, alıcı, taşıma sözleşmesinde değişiklik yapma hakkını haizdir.

Alıcının vereceği emirler, ancak mersule varış memleketin gümrük hudutları içine girdiği zaman hüküm ifade eder.

Alıcı, aşağıdaki emirleri verebilir :

a) Eşyanın yolda durdurulması;

b) Eşyanın tesliminin geciktirilmesi;

- c) Eşyanın, varış memleketinde, hamule senedinde gösterilen alıcıdan gayrı bir kişiye teslimi;
d) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin, 15 nci maddenin 1 nci paragrafının ikinci fıkrasında öngörülen şekillerden birine uygun olarak yapılması.

Bundan başka, Milletlerarası tarifelerde aksine hüküm bulunmamak kaydıyla, alıcı aşağıdaki emirleri de verebilir.

e) Eşyanın, varış memlekette, hamule senedinde gösterilen varış istasyonundan gayrı bir istasyonda teslimi. Bu takdirde, alıcı, taşımanın durdurulduğu istasyon her iki şekil hizmete açık bulunmak şartıyla, seyrihafif olarak sevk edilen bir mersulenin seyriseri olarak devamını veya aksini emredebilir; keza, uygulanacak tarife ile takibolunacak yolu tâyin edebilir.

Yukarıda sayılanlardan gayrı emirler kabul olunmaz. Bununla beraber Milletlerarası tarifeler, yukarıda gösterilen değişikliklere ilâveten, daha başka değişiklikler yapmak hususunda alıcıya hak tanyabilirler.

Emirlerin hiçbir zaman, mersuleyi bölmek gibi bir sonucu olmamalıdır.

Paragraf 2. — Yukarıda zikrolunan emirler, işbu Andlaşmanın IV b ekini teşkil eden modele uygun şekilde yazılmış bir beyanname ile ya varış istasyonuna, yahut da varış memleketin giriş istasyonuna verilmelidir.

Alıcının, yukarıda tâyin edilenden gayrı bir şekilde vereceği her emir hükümsüzdür.

Alıcı, taşıma sözleşmesinde değişiklik yapma hakkını kullanmak için, hamule senedinin ikinci nüshasını ibraza mecbur değildir.

Paragraf 3. — Emri alan istasyon, alıcı istediği takdirde ve masraflar buna ait olmak üzere, yazı ile teyidedilecek bir telgraf veya telefon ihbarıyla, emri yerine getirecek istasyona bunu tebliğ eder; telgraf veya telefon ihbarı yetkili istasyondan geldiği takdirde, ki, şüphe halinde bu eihet soruşturulmalıdır, emri alan istasyon teyidi beklemeden bunu yerine getirecektir.

Paragraf 4. — Alıcının Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapma hakkı, aşağıdaki hallerde düşer :

- a) Hamule senedini çekmiş ise;
b) 16 nci maddenin 4 nci paragrafı gereğince Taşıma Sözleşmesinden kendi lehine doğan hakkı kullanırsa;
c) 1 nci paragrafın (c) fıkrası uyarınca kendisi tarafından tâyin edilen kişi, hamule senedini çekerse veya 16 nci maddenin 4 nci paragrafı gereğince haklarını kullanırsa.

Paragraf 5. — Şayet alıcı eşyanın başka bir kişiye teslimini emrederse, bu kişi Taşıma Sözleşmesinde değişiklik yapmaya yetkili değildir.

Madde — 23.

Muahhar emirlerin ifası

Paragraf 1. — Demiryolu, aşağıda yazılı haller dışında, 21 veya 22 nci madde gereğince kendisine verilmiş bulunan emirleri yerine getirmekten imtina edemeyeceği gibi, ifasını da geciktiremez:

- a) Emirleri yapmakla mükellef olan istasyona bunlar ulaştığı anda, emirlerin yerine getirilmesinin artık mümkün olamaması;
b) Emrin ifasının, işletmenin muntazam hizmetlerini karıştıracak mahiyette olması;
c) Varış istasyonunun değiştirilmesi bahis konusu olan hallerde, emrin yerine getirilmesinin, geçilecek memleketlerden birinde, bilhassa gümrük ve diğer idari makamlar mevzuatı bakımından, yürürlükte bulunan kanun ve nizamlara aykırı düşmesi;
d) Varış istasyonunun değiştirilmesi bahis konusu olan hallerde, yapılan tahmine göre eşya değerinin, eşyanın yeni alıcı istasyona varışına kadar eklenecek bütün masrafları karşılayamaması; bu masraflar tutarının derhal ödenmesi veya garanti edilmesi bu hükümden müstesnadır.

Yukarıda bahis konusu olan hallerde, muahhar emri veren kişi, emirlerinin yerine getirilmesine mâni teşkil eden engellerden kabil olduğu kadar erken haberdar edilmelidir.

Demiryolunun bu engelleri öngörmesi mümkün değilse, muahhar emri veren kişi, emirlerinin yerine getirilmesine başlanmasından doğan bütün sonuçlara katlanır.

Paragraf 2. — Eğer muahhar emir, eşyanın ara istasyonda teslimini âmir bulunuyorsa, taşıma ücreti, çıkış istasyonundan bu ara istasyona kadar hesapbedilir. Ancak, eşya bu ara istasyondan daha ileriye taşınmış bulunuyorsa, taşıma ücreti, çıkış istasyonundan eşyanın durdurulduğu istasyona ve bu istasyondan ara istasyona kadar hesab olunur.

Şayet muahhar emir, eşyanın bir başka varış istasyonuna sevkini veya çıkış istasyonuna geri çevrilmesini âmir bulunuyorsa, taşıma ücreti, çıkış istasyonundan eşyanın durdurulduğu istasyona ve bu istasyondan yeni varış istasyonuna veya çıkış istasyonuna kadar hesapbedilir.

Uygulanacak tarifeler, Taşıma Sözleşmesinin akdi tarihinde bu parkurlardan her biri üzerinde yürürlükte bulunan tarifelerdir.

Yukardaki hükümler, benzetme yoluyla, ek masraflara ve diğer masraflara uygulanır.

Paragraf 3. — Göndericinin veya alıcının bir emrinin yerine getirilmesinden doğan masraflar, demiryolunun kusurundan ileri gelenler müstesna, eşyaya yüklenir.

Paragraf 4. — 1 nei paragraf hükümleri hariç, demiryolu, 21 nei veya 22 nei madde gereğince verilen bir emrin yerine getirilmemesinden veya yanlış yapılmasından doğan sonuçlardan, kusurlu bulunduğu takdirde sorumludur. Ancak, ödiyeceği tazminat, eşyanın kaybolması halinde ödemekle mükellef bulunduğundan hiçbir suretle fazla olamaz.

Madde — 24.

Taşımaya engel haller

Paragraf 1. — Taşımaya engel çıkması hallerinde, göndericinin yararına olmak üzere, kendisinden talimat istenmesinin uygun veya, itinereri değiştirmek suretiyle eşyanın re'sen taşınmasının daha münasib olup olmayacağı hususunda karar vermek demiryoluna düşer. Demiryolu, kusurlu olması hali müstesna, takibedilen yolda uygulanan taşıma ücretini istemeye mezun olup, ilk itinererdeki mühletlerden uzun olsalar dahi, takibedilen itinere tekabül eden mühletlerden faydalanmak hakkını haizdir.

Paragraf 2. — Başka taşıma yolu bulunmazsa veya diğer sebeplerden ötürü taşımanın devamı mümkün değilse, demiryolu, göndericiden talimat ister; ancak bu talep, 5 nei maddenin 4 nei paragrafında öngörülen hallerden doğan geçici engelde, demiryolu için mecburi değildir.

Paragraf 3. — Gönderici, taşımaya engel çıkması halinde yapılacak işlem hakkında hamule senedinde talimat verebilir.

Demiryolunun takdirine göre bu talimat uygulanamayacaksa, demiryolu göndericiden yeni talimat ister.

Paragraf 4. — Taşımaya engel çıkmasından haberdar edilen gönderici, talimatını ya çıkış istasyonuna, yahut da eşyanın bulunduğu istasyona verebilir. Gönderici, tâyin olunan alıcıya veya varış istasyonunu değiştirirse veyahut da talimatını, çıkış istasyonundan başka bir istasyona veririse, bu talimatını, ibraz edilmesi gereken hamule senedi ikinci nüshasına yazacaktır.

Demiryolu, hamule senedi ikinci nüshasının ibrazını istemeden göndericinin talimatını yerine getirirse ve bu ikinci nüsha alıcıya gönderilmiş bulunursa, demiryolu, bundan doğabilecek zarardan alıcıya karşı sorumludur.

Paragraf 5. — Taşımaya engel çıkmasından haberdar edilen gönderici, mâkul bir mühlet içinde, icrası kabil olan bir talimat vermezse, eşyanın alıkonulduğu demiryolunda yürürlükte bulunan ve teslim engel çıkması hallerinde uygulanan mevzuat gereğince işlem yapılır.

Şayet eşya satılmış ise, mala yüklenen masraflar düşülmek suretiyle, satış hasılatı, göndericinin emrine âmade tutulur. Eğer bu hasılat, eşyaya yüklenen masraflardan aşağı ise, gönderici farkı ödemeye mecburdur.

Paragraf 6. — Taşımaya engel teşkil eden hal, göndericinin talimatı gelmeden önce ortadan kalkarsa, eşya bu talimat beklenmeksizin varacağı yere sevk edilir ve gönderici, mümkün olan en kısa zaman içinde durumdan haberdar edilir.

Paragraf 7. — Taşımaya engel teşkil eden hal, alıcının taşıma sözleşmesinde 22 nci madde gereğince değişiklik yapmasından sonra vukua gelirse, demiryolu, benzetme yoluyla hakkında 1, 2, 5 ve 6 nci paragraf hükümleri uygulanacak olan alıcıyı haberdar etmekle mükelleftir. Alıcı hamule senedi ikinci nüshasını ibrazla mükellef değildir.

Paragraf 8. — 23 ncü madde hükümleri, 24 ncü madde gereğince yapılan taşımalara da uygulanır.

Madde — 25.

Teslime engel haller

Paragraf 1. — Eşyanın teslimine engel çıkması hallerinde, varış istasyonu, çıkış istasyonu vasıtasıyla göndericiyi gecikmeksizin durumdan haberdar etmeli ve talimatını istemelidir. Gönderici, hamule senedinde talebetmiş bulunduğu takdirde, çıkış istasyonunun tavassutu olmaksızın, ya yazı ile, yahut da telgrafla haberdar edilmelidir. Bu ihbara ait masraflar eşyaya yüklenir.

Eşyanın teslimine engel teşkil eden hal, göndericinin talimatı varış istasyonuna gelmeden önce ortadan kalkarsa, eşya alıcıya teslim olunur. Gönderici, bu teslimden, taahhütlü bir mektupla derhal haberdar edilir; bu ihbara ait masraflar eşyaya yüklenir.

Alıcı eşyayı reddedecek olursa, gönderici, hamule senedinin ikinci nüshasını ibraz edemese dahi, talimat vermek hakkını haizdir.

Gönderici, teslimengeli çıkması halinde, eşyanın kendisine re'sen geri gönderilmesi hususunu, hamule senedine yazmak suretiyle keza isteyebilir. Bu halin dışında, açık muvafakati olmadıkça eşya göndericiye iade edilemez.

Tarifelerde aksine hüküm bulunmadıkça, göndericinin talimatı çıkış istasyonu vasıtasıyla verilmelidir.

Paragraf 2. — 1 nci paragrafta öngörülmemiş bulunan bütün hallerde ve 45 nci madde hükümleri mahfuz kalmak üzere, teslimengeli çıktığı takdirde yapılacak işlem, eşyayı teslimle mükellef demiryolunda yürürlükte bulunan kanun ve nizamlarla tâyin olunur.

Şayet eşya satılmış ise, mala yüklenen masraflar düşülmek suretiyle, satış hasılatı, göndericinin emrine âmade tutulur. Eğer bu hasılat, eşyaya yüklenen masraflardan aşağı ise, gönderici farkı ödemeye mecburdur.

Paragraf 3. — Teslime engel teşkil eden hal, alıcının taşıma sözleşmesinde 22 nci madde gereğince değişiklik yapmasından sonra vukua gelirse, demiryolu, benzetme yoluyla hakkında 2 nci paragraf hükmü uygulanacak olan alıcıyı haberdar etmekle mükelleftir.

Paragraf 4. — 23 ncü madde hükümleri, 25 nci madde gereğince yapılan taşımalara da uygulanır.

KISIM : III.

Sorumluluk. Dâvalar.

FASIL : I

Sorumluluk

Madde — 26.

Demiryollarının müşterek sorumluluğu

Paragraf 1. — Eşyayı bir hamule senediyle taşımaya kabul eden demiryolu, teslimine kadar, mesafenin tamamı üzerinde taşımanın yapılmasından sorumludur.

Paragraf 2. — Birbirini takibeden her demiryolu, eşyayı ilk hamule senediyle birlikte teslim almış olmak dolayısıyla, hamule senedindeki hükümler uyarınca taşıma sözleşmesine iştirak eder ve 43 neü maddenin 3 neü paragrafının varış demiryoluna mütaallik hükümlerine hâlel gelmeksizin, sözleşmeden doğan veeibeleri yüklenir.

Madde — 27.

Sorumluluğun şümülü

Paragraf 1. — Demiryolu, teslim mühletinin tecavüzünden, eşyanın tamamen veya kısmen kaybolmasından doğan zarardan ve taşımaya kabulden teslim kadar uğradığı hasardan sorumludur.

Paragraf 2. — Teslim mühletinin tecavüzü, kaybolma veya hasar hak sahibinin bir kusurundan, onun tarafından verilmiş ve fakat demiryolunun hatasından ileri gelmiyen bir emirden, eşyaya has bir kusurdan (içinden bozulma, fire ilâh) veya demiryolunun engel olamıyacağı veya sonuçlarına çare bulamıyacağı ahvalden ileri geliyorsa, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur.

Paragraf 3. — Kaybolma veya hasar, aşağıda yazılı hallerden bir veya bir kaçına mütaallik özel rizikolardan ileri geliyorsa, demiryolu bu sorumluluktan kurtulur :

a) Uygulanan hükümler veya gönderici ile akdedilmiş olup hamule senedinde zikrolunan anlaşmalar gereğince açık vagonla yapılan taşıma;

b) Ambalajsız veya fena ambalajlanmış olduğu takdirde tabiatı itibariyle fire veya hasara mâruz eşyada, ambalaj yokluğu veya bozukluğu;

c) Uygulanan hükümler veya gönderici ile akdedilmiş olup hamule senedinde zikrolunan anlaşmalar, veya alıcı ile akdedilen anlaşmalar gereğince yüklemenin gönderici, boşaltmanın alıcı tarafından yapılması;

Uygulanan hükümler veya gönderici ile akdedilmiş olup hamule senedinde zikrolunan anlaşmalar gereğince yüklemenin gönderici tarafından yapılması halinde, hatalı yükleme;

d) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin gönderici, alıcı veya bunlardan birinin vekili tarafından yapılması;

e) Eşyanın bizatihi tabiatına mütaallik sebepler yüzünden ve bilhassa kırılma, paslanma, ani olarak içinden bozulma, kuruma, eksilmeden dolayı ya tamamen veya kısmen kaybolmaya, yahut da hasara mâruz bulunan bâzi eşyanın tabiatı;

f) Taşımadan hariç tutulan eşyanın usule aykırı, yanlış veya noksan bir isim altında sevki; bâzi şartlar altında kabul olunan eşyanın usule aykırı, yanlış veya noksan bir isim altında sevki veya bunlar için konulmuş ihtiyat tedbirlerine göndericinin uymaması;

g) Canlı hayvan taşınması;

h) Refakatın gayesinin rizikoyu bertaraf etmek olması şartıyla, işbu Andlaşma veya uygulanan hükümler veya gönderici ile akdedilmiş olup hamule senedinde zikrolunan anlaşmalar gereğince, refakat altında sevki gereken mersulelerin taşınması.

Madde — 28.

Ispat külfeti

Paragraf 1. — Teslim mühletinin aşılmasına, kaybolma veya hasarın vukua gelmesine, 27 neü maddenin 2 neü paragrafında öngörülen hallerden birisinin sebeb olduğunun ispatı demiryoluna düser.

Paragraf 2. — Demiryolu, olayın şartlarına göre, kaybolma veya hasarın, 27 neü maddenin 3 neü paragrafında yazılı özel rizikolardan biri veya birkaçı sebebiyle vukua gelmiş olabileceğini ispat ederse, bu kaybolma veya hasarın rizikolardan ileri geldiğine dair karine var demektir. Bununla beraber hak sahibi, zarara, bu rizikolardan birinin tamamen veya kısmen sebeb olmadığını ispat etmek hakkını muhafaza eder.

Anormal derecede bir eksiklik veya parça kaybı bahis konusu ise, 27 neü maddenin 3 neü paragrafının (a) fıkrasında öngörülen hallerde bu karine uygulanamaz.

Madde — 29.

Tekrar sevk halinde karine

Paragraf 1. — İşbu Andlaşma şartlarına göre sevk edilmiş bir mersule, aynı Andlaşma şartları içinde tekrar sevk edilecek ve tekrar sevkinden sonra bir kısmî kaybolma veya bir hasar müşahade edilecek olursa, aşağıdaki şartlar yerine getirilmiş bulunduğu takdirde, kısmî kaybolma veya hasarın son taşıma sözleşmesi sırasında vukua geldiğine dair karine mevcuttur:

- a) Mersulenin devamlı olarak demiryolunun muhafazası altında kalması;
- b) Mersulenin, tekrar sevk istasyonuna vardığı zamanki haliyle tekrar sevk edilmesi.

Paragraf 2. — Tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmesi işbu Andlaşmaya tabi bulunmasa dahi aynı karine uygulanır; şu şartla ki, ilk çıkış istasyonu ile son varış istasyonu arasında doğru sevk halinde işbu Andlaşma kabili tatbik olsun.

Madde — 30.

Eşyanın kaybolduğuna dair karine. Eşyanın tekrar bulunması hali.

Paragraf 1. — Hak sahibi, sair deliller ibrazına mahal kalmaksızın, teslim mühletlerinin bitimini takibeden otuz gün içinde eşya alıcıya teslim edilmeyecek veya emrine âmade tutulmıyacak olursa, bunu kayıbolmuş addedebilir.

Paragraf 2. — Hak sahibi, kaybolan eşyaya mütaallik tazminatı tahsil ederken, bunun ödenmesini takibeden sene içinde eşyanın bulunması halinde kendisinin derhal haberdar edilmesini yazılı olarak isteyebilir. Bu istekten bilgi alındığına dair kendisine yazı ile cevap verilir.

Paragraf 3. — Bu ihbarın alınmasını takibeden otuz gün içinde, hak sahibi, çıkış istasyonundan teslimin yapıldığı istasyona kadar olan taşımaya ait masrafları ödemek ve aldığı tazminatı, muhtemelen bu tazminata dâhil edilmiş bulunan masraflar düşüldükten sonra geri vermek, 34 nci madde ve icabında 36 nci madde ile öngörülen teslim mühletinin aşılmasından doğan bütün tazminat hakları mahfuz kalmak şartıyla, parkur üzerinde bulunan istasyonlardan birinde eşyanın kendisine teslimini isteyebilir.

Paragraf 4. — Gerek 2 nci paragrafta öngörülen isteğin, gerekse 3 nci paragrafta yazılı otuz gün içinde verilmesi lâzımgelen talimatın mevcudolmaması veya eşyanın, tazminatın ödenmesinden bir seneden fazla bir zaman içinde bulunması halinde, demiryolu, tabi olduğu devletin kanun ve nizamlarına göre bu eşyaya tasarruf eder.

Madde — 31.

Eşyanın kaybolması halinde tazminat miktarı

Paragraf 1. — Eşyanın tamamen veya kısmen kaybolması dolayısıyla işbu Andlaşma hükümleri uyarınca demiryoluna bir tazminat yüklendiği takdirde, bu tazminat şu esasa göre hesab edilir :

Borsa rayicine,

Rayiç yoksa, piyasadaki cari fiyatına,

Bunlardan her ikisinin de yokluğu halinde, mûtat değerine.

Bu hesap şekli, eşyanın taşımaya kabul edildiği yer ve tarihte, aynı cins ve vasıftaki eşyaya uygulanır.

Ancak, tazminat, 35 nci maddede öngörülen tahditler mahfuz kalmak şartıyla, eksik kısmın gayrisâfi ağırlığının kilogramı başına 100 frangı geçemez.

Başkaca bir zarar ve ziyan bahis konusu olmaksızın, taşıma ücreti, Gümrük resimleri ve kaybolan eşyanın taşınması dolayısıyla sarfedilen sair paralar geri verilir.

Paragraf 2. — Tazminat hesabına esas teşkil eden unsurlar, tediyeinin istendiği Devletin parası ile ifade olunmadığı takdirde, para çevrilmesi, tazminatın ödendiği yerin ve günün rayicine göre yapılır.

Madde — 32.

Yolda fire verme halinde sorumluluğun sınırlandırılması

Paragraf 1. — Tabiatları dolayısıyla, sırf taşınma sebebiyle yolda genellikle fire veren eşyadan ötürü demiryolu katedilen mesafe ne olursa olsun, yoldaki firenin, aşağıda tesbit edilen hadleri aşan kısmından sorumludur :

a) Akar halde bulunan veya rutubetli olarak taşımaya teslim edilenlerle aşağıda yazılı eşyalar için ağırlığın yüzde ikisi :

Meyan kökü ağacı,	yün,
Rendelenmiş veya öğütülmüş boya ağaçları,	Taze sebzeler,
Taze mantar,	Taze, sakız,
Kömür ve koklar,	Bütün veya öğütülmüş kemikler,
Boynuz ve tırnaklar,	Deriler,
Kıllar,	Kurutulmuş balıklar,
Köseleler,	Kökler,
Deri döküntüleri,	Sabunlar ve teksif edilmiş yağlar,
Kabuklar,	Tuz,
Taze tütün yaprakları,	Domuz kılı,
Kürkler,	Kıyılmış tütün,
Yaş, kuru veya pişmiş meyvalar,	Hayvan kıkırdakları,
Yağlar,	Turb (kömür) :
Şerbetçi otu,	

b) Keza yolda fire vermeye müsait diğer bütün kuru eşya için yüzde bir.

Paragraf 2. — Kaybolmanın, fireyi haklı gösterecek sebeplerden ileri gelmediği, olayın şartlarına göre isbat edilirse, 1 nci paragrafta öngörülen sorumluluk sınırlandırılması ileri sürülemez.

Paragraf 3. — Birçok parçaların bir tek hamule senediyle taşınması halinde, her parçanın çıkış istasyonundaki ağırlığı hamule senedi üzerinde ayrı ayrı gösterilmiş bulunuyorsa veya diğer bir suretle tesbit edilebiliyorsa, yol firesi her parça için ayrı olarak hesaplanır.

Paragraf 4. — Eşyanın tamamen kaybolması halinde, tazminatın hesabı için, yol firesinden ileri gelen hiçbir indirim yapılmaz.

Paragraf 5. — İşbu madde hükümleri, hiçbir suretle 27 ve 28 nci maddeler hükümlerini ihlâl edemez.

Madde — 33.

Eşyanın hasarı halinde tazminat miktarı

Hasar halinde, demiryolu, başkaca zarar ve ziyan bahis konusu olmaksızın, eşyanın uğradığı değer kaybına tekabül eden meblâğı ödemekle mükelleftir. Bu meblâğ, 31 nci maddede tarif edilmiş bulunan eşya değerine, varış istasyonunda tesbit olunan değer kaybı yüzdesi uygulanmak suretiyle hesapbedilir. Ancak bu tazminat, aşağıdaki hadleri aşamaz.

a) Mersulenin tamamı hasar dolayısıyla değer kaybına uğramışsa, mersulenin tamamının kaybedilmesi halinde tazminatın baliğ olacağı miktarı;

b) Mersulenin bir kısmı hasar dolayısıyla değer kaybına uğramışsa, mersulenin değerini kaybeden kısmının yitirilmesi halinde tazminatın baliğ olacağı miktarı.

Madde — 34

Teslim mühletinin aşılması halinde tazminat miktarı

Paragraf 1. — Teslim mühletinin aşılması halinde ve hak sahibi bu yüzden bir zarar meydana geldiğini isbat etmezse, demiryolu, teslim mühletinin onda birine tekabül eden beher tecavüz kesri için taşıma ücretinin onda birini ödemekle mükelleftir; teslim mühletinin onda birinden aşağı olan her tecavüz kesri onda bir sayılır. Taşıma ücretinin dörtte biri en yüksek tazminatı teşkil eder.

Paragraf 2. — Teslim mühletinin aşılmasından ötürü bir zararın meydana geldiği isbat edilirse, bu zarar için, taşıma ücretinin iki katını geçmiyen bir tazminat ödenir.

Paragraf 3. — 1 ve 2 neî paragraflarda öngörülen tazminatlar, eşyanın tamamen kaybolması halinde ödenmesi gereken tazminatla birleşmez.

Eşyanın kısmen kaybolması halinde ve icabettiği takdirde, mersulenin kaybolmamış kısmı için de mezkûr paragraflardaki tazminat ödenir.

Hasar halinde ve icabettiği takdirde, mezkûr paragraflardaki tazminat, 33 neî maddede öngörülen tazminatla birleşir.

Bütün hallerde, 1 ve 2 neî paragraflarda ön görülen tazminatların 31 ve 33 neî maddede yazılı olan tazminatlarla birleştirilmesi, eşyanın tamamen kaybolması halinde ödenmesi icabeden tazminattan ziyade bir tazminatın ödenmesini gerektiremez.

Madde — 35.

Bâzi tarifeler gereğince tazminatın sınırlandırılması

Demiryolu, alelâde taşıma şartlarına (genel tarifeler) göre hesaplanan taşıma ücreti üzerinden bir indirim kapsıyan özel taşıma şartları (özel veya istisnai tarifeler) uyguladığı takdirde, teslim mühletinin aşılması, kaybolma veya hasar halinde hak sahibine ödenmesi gereken tazminatı sınırlandırabilir. Şu şartla ki, böyle bir had tarifede gösterilmiş olsun. Bu suretle tesbit olunan tazminat haddi, parkurun yalnız bir kısmında uygulanan bir tarifeden ileri geliyorsa, bu tazminat ancak bunu doğuran olay parkurun bu kısmı üzerinde vukua geldiği takdirde uygulanabilir.

Madde — 36.

Teslim mühletine mütaallik tazminat beyanı halinde verilecek tazminat miktarı

Teslim mühletine mütaallik tazminat beyanında bulunmuş olduğu takdirde, 31 ve 33, 34 ve icabında 35 neî maddelerde öngörülen tazminattan başka, beyan edilen tazminat miktarına kadar olmak üzere, ispat edilen munzam zararın tazmini istenebilir.

Madde — 37.

Demiryoluna râci hile veya ağır kusur halinde tazminat miktarı

Teslim mühletinin aşılması, tamamen veya kısmen kaybolma veya eşyanın hasara uğraması halleri demiryoluna râci hile veya ağır kusurdan ileri geliyorsa, demiryolu, ispat olunan zararı hak sahibine tamamiyle tazmin etmek mecburiyetindedir. Ağır kusur halinde, sorumluluk, 31, 33, 34, 35 ve 36 neî maddelerde öngörülen en yüksek hadlerin iki katı olarak sınırlandırılmıştır.

Madde — 38.

Tazminat faizleri, tazminatın geriverilmesi

Paragraf 1. — Hak sahibi, tazminatın faizini isteyebilir. Yıllık yüzde beşten hesabedilecek bu faizler, tazminat, hamule senedi başına on frangı geçtiği takdirde yürütülür; bu faizler, 41 neî mad-

dede öngörülen idari mutalebe gününden veya, mutalebede bulunulmamışsa, dâvanın açıldığı günden başlar.

Paragraf 2. — Haksız olarak alınmış her tazminat geriverilecektir.

Madde — 39.

Demiryolunun memurları dolayısıyla sorumluluğu

Demiryolu, hizmetindeki memurlardan ve mükellef bulunduğu bir taşımının yapılması için kullandığı diğer kişilerden sorumludur.

Bununla beraber demiryolu memurları, ilgili bir şahsın isteği üzerine hamule senetleri tanzim ederler, tercüme yaparlar veya demiryoluna ait bulunmayan diğer hizmetler görürlerse, bu hizmetleri yaptıkları kişinin hesabına hareket etmiş sayılırlar.

Madde — 40.

Andlaşma dışı dâva açılması

27 nci maddenin 1 nci paragrafında öngörülen hallerde, ne sıfatla olursa olsun sorumluluğa ait her dâva ancak, işbu Andlaşma ile tâyin edilen şartlar ve sınırlar içinde demiryolu aleyhine açılabilir.

39 ncu madde gereğince demiryolunun sorumlu bulunduğu kişiler aleyhine açılacak her dâva için de durum aynıdır.

FASIL : II.

İdari mutalebeler, dâvalar, usul ve zamanlaşımı

Madde — 41.

İdari mutalebeler

Paragraf 1. — Taşıma sözleşmesi ile ilgili idari mutalebeler, 43 ncu maddede gösterilen demiryoluna yazılı olarak gönderilecektir.

Paragraf 2. — Bir mutalebede bulunmak hakkı, 42 nci madde gereğince demiryolu aleyhine dâva açmak hakkını haiz olan kişilere aittir.

Paragraf 3. — Mutalebe, gönderici tarafından yapıldığı takdirde, hamule senedi ikinci nüshası ibraz olunacaktır. Mutalebe, alıcı tarafından yapıldığı takdirde, hamule senedi kendisine teslim edilmişse, alıcı bunu ibraz ile mükelleftir.

Paragraf 4. — Hak sahibinin mutalebesine eklemeyi lüzumlu göreceği hamule senedi, ikinci nüsha ve diğer belgelerin ya asılları, yahut da suretleri ibraz olunmalıdır. Demiryolunun isteği halinde, suretler usulü dairesinde tasdik ettirilir.

Mutalebenin tesviyesi sırasında, demiryolu, tesviye hakkındaki şerhi vermek üzere, hamule senedinin, ikinci nüshanın veya rambursman bülteninin asıllarının ibraz edilmesini isteyebilir.

Madde — 42.

Demiryolu aleyhine dâva açabilecek kişiler

Paragraf 1. — Taşıma sözleşmesi gereğince ödenmiş bir meblâğın geri verilmesini dâva etmek hakkı, yalnız ödemeyi yapmış olana aittir.

Paragraf 2. — 19 ncu maddede öngörülen rambursmanla ilgili dâva hakkı, yalnız göndericiye aittir.

Paragraf 3. — Demiryolu aleyhine taşıma sözleşmesinden doğan diğer dâvaların açılması aşağıda gösterilen kişilere aittir :

a) Alıcı hamule senedini çekinceye veya 16 nci maddenin 4 ncü paragrafı veya 22 nci madde gereğince kendisine ait bulunan hakları kullanmaya kadar, göndericiye;

b) Şu hallerde alıcıya aittir :

1. Hamule senedini çektiği andan itibaren, veya

2. 16 nci maddenin 4 ncü paragrafı gereğince kendisine ait bulunan hakları kullandığı andan itibaren, veya

3. 22 nci madde gereğince kendisine ait bulunan hakları kullandığı andan itibaren. Ancak, 22 nci maddenin 4 ncü paragrafının, (c) fıkrası uyarınca alıcının tâyin ettiği kişi hamule senedini çeker çekmez veya bu kişi, 16 nci maddenin 4 ncü paragrafı gereğince kendisine ait hakları kullanır kullanmaz; alıcının dâva hakkı düşer.

Bu dâvaları açmak için gönderici, hamule senedi ikinci nüshasını ibraz etmek mecburiyetindedir. Aksi halde ancak alıcı müsaade ettiği veya alıcının eşyayı almaktan intina eylediğini ispat ettiği takdirde demiryolu aleyhine dâva açabilir.

Madde — 43.

Aleyhine dâva açılacak demiryolları

Paragraf 1. — Taşıma sözleşmesi gereğince ödenmiş bir meblâğın geriverilmesine ait dâva, ya bu meblâğı tahsil eden demiryolu aleyhine, yahut da lehine bu meblâğ fazladan tahsil edilen demiryolu aleyhine açılabilir.

Paragraf 2. — 19 ncu maddede öngörülen rambursmanlara mütaallik dâvalar, ancak gönderici demiryolu aleyhine açılabilir.

Paragraf 3. — Taşıma sözleşmesinden doğan diğer dâvalar munhasıran gönderici demiryolu, alıcı demiryolu veya dâvayı doğuran olayın vukubulduğu demiryolu aleyhine açılabilir.

Bununla beraber, ne eşyayı ne de hamule senedini almamış olsa dahi, alıcı demiryolu aleyhine dâva açılabilir.

Paragraf 4. — Eğer dâvacı bir kaç demiryolundan birini seçmek durumunda ise, bu demiryollarından biri aleyhine dâva açtığı andan itibaren seçme hakkı düşer.

Paragraf 5. — Dâva, mukabil dâva veya aynı taşıma sözleşmesine dayanan bir esas talebe mütaallik murafaada def'i gibi dermeyan edilecek olursa, 1, 2 ve 3 ncü paragraflarda gösterilenlerden gayri bir demiryolu aleyhine de açılabilir.

Madde — 44.

Yetki

İşbu Andlaşmaya dayanan dâvalar, devletlerarası anlaşmalarda veya imtiyaznamelerde aksine bir hüküm bulunmadıkça, ancak dâva edilecek demiryolunun mensup bulunduğu devletin yetkili mahkemesinde açılabilir.

Şayet bir teşebbüs, muhtelif devletlerde muhtar şebekeler işletiyorsa, bu şebekelerden her biri, işbu paragraf hükmünün uygulanması bakımından, müstakil bir demiryolu sayılır.

Madde — 45.

Bir eşyanın uğradığı kısmi kaybolmanın veya hasarın tesbiti

Paragraf 1. — Bir kısmi kaybolma veya hasar demiryolu tarafından meydana çıkarılır veya bunun vukuundan şüphe edilirse veyahut da hak sahibi bunun mevcudiyetini ileri sürerse, demiryolu derhal ve mümkünse bu hak sahibinin huzurunda, zararın mahiyetine göre, eşyanın durumunu, ağır-

lıgını ve inkân nisbetinde, zararın önemini, sebebini ve vukubulduğu zamanı tesbit eden bir tutanak düzenlemekle mükelleftir.

Bu tutanağın bir sureti, talebettiği takdirde, hak sahibine ücretsiz olarak verilir.

Paragraf 2. — Hak sahibi, tutanakta tesbit edilen hususları kabul etmediği takdirde, eşyanın durumu ile ağırlığı ve zararın sebepleri ile tutarı hakkında adli tesbit talebinde bulunabilir; uygulanacak usul, adli tesbitin yapıldığı devletin kanun ve nizamlarına tabidir.

Madde — 46.

Demiryolu aleyhine taşıma sözleşmesinden doğan dâvanın düşmesi

Paragraf 1. — Eşyanın hak sahibi tarafından kabul olunması, teslim mühletinin aşılması, kısmi kaybolma veya hasar için demiryolu aleyhine taşıma sözleşmesinden doğmuş bulunan her dâvayı düşürür.

Paragraf 2. — Ancak, aşağıdaki hallerde dâva düşmez :

a) Hak sahibi, zararın, demiryoluna raci bir hileden veya ağır kusurdan ileri geldiğini ispat ederse ;

b) Teslim mühletinin aşılmasından doğan mutalebe halinde, bu mutalebe, 43 neü maddenin 3 neü paragrafında gösterilen demiryollarından birine, eşyanın hak sahibi tarafından kabul edildiği gün hariç, altmış günü geçmiyen bir mühlet içinde yapıldığı takdirde ;

c) Kısmi kaybolma veya hasardan doğan mutalebe halinde :

1. Kaybolma veya hasar, eşyanın hak sahibi tarafından kabulünden evvel, 45 neü madde uyarınca tesbit edilmiş ise ;

2. 45 neü maddeye uygun olarak yapılmış bulunması gereken tesbit, demiryolunun kusuru yüzünden unutulmuş ise ;

d) Aşikâr olmayıp, mevduiyeti, eşyanın hak sahibi tarafından kabulünden sonra tesbit edilen zararlara mütaallik mutalebe halinde, aşağıdaki iki şart altında :

1. Zararın meydana çıkarılmasından hemen sonra ve en geç eşyanın kabulünü takibeden yedi gün içinde, hak sahibi tarafından, 45 neü maddeye uygun tesbit isteğinde bulunulursa ; bu mühlet, bir pazar veya kanuni bir tatil günü son buluyorsa, mühletin bitimi, istasyonun açık olduğu mütaakıp ilk güne kadar uzatılır ;

2. Hak sahibi, zararın, taşımaya kabul ile teslim arasında vukua geldiğini ispat ederse.

Paragraf 3. — Şayet eşya 29 neü maddenin 1 neü paragrafında öngörülen şartlar altında tekrar sevk edilmiş ise, önceki taşıma sözleşmelerinin birisinden doğan kısmi kaybolma veya hasar tazminatı dâvaları, bir tek taşıma sözleşmesi bahis konusu imiş gibi düşer.

Madde — 47.

Taşıma sözleşmesinden doğan dâvada zamanaşımı

Paragraf 1. — Taşıma sözleşmesinden doğan dâvada zamanaşımı bir yıldır. Bununla beraber, aşağıdaki hallerde zamanaşımı üç yıldır :

a) Demiryolunun alıcıdan tahsil eylediği rambursmanın tediyesinden doğan dâvada ;

b) Demiryolu tarafından yapılan bir satışta bakıyenin tediyesinden doğan dâvada ;

c) Sebebi hile olan bir zarardan doğan dâvada ;

d) Bir sahtekârlık halinden doğan dâvada ;

e) 29 neü maddenin 1 neü paragrafında öngörülen halde, tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmelerinin birisinden doğan dâvada.

Paragraf 2. — Zamanaşımının işlemeye başlaması :

a) Kısmi kaybolma, hasar veya teslim mühletinin aşılmasından doğan tazminat dâvalarında : Teslimin yapıldığı günden ;

b) Tam kaybolmadan doğan tazminat dâvalarında :

Teslim mühletinin bitimini takibeden otuzuncu günden ;

c) Taşıma ücretinin, ek masrafların veya munzam ücretlerin tediye veya geriverilmesinden doğan dâvalarda, veya tarifenin yanlış uygulanması veyahut hesap hatası halinde düzeltmeden doğan dâvalarda :

1. Ödme yapılmış ise : Ödeme gününden :

2. Ödeme yapılmamış ise : Tediye göndericiye terettübediyorsa, eşyanın taşımaya kabulü gününden, veya, tediye alıcıya terettübediyorsa, alıcının hamule senedini çektiği günden ;

3. Muafiyet bülteni ile muafiyete tabi tutulmuş bulunan meblâğlar bahis konusu olduğu takdirde: 17 nci maddenin 7 nci paragrafında öngörülen masraf hesabını demiryolunun göndericiye tevdi ettiği günden ; bu tevdi yapılmamış ise, demiryolu alacakları için mühlet, teslim mühletinin bitimini takibeden otuzuncu günden itibaren işlemeye başlar ;

d) Gönderici yerine alıcı tarafından veya alıcı yerine gönderici tarafından tediye edilmiş olup, demiryolunun hak sahibine geri vermekle mükellef bulunduğu bir meblâğın iadesi için demiryolu tarafından açılan dâvalarda: İade talebinin yapıldığı günden ;

e) 19 ncu maddede öngörülen rambursmanlara mütaallik dâvalarda: Teslim mühletinin bitimini takibeden kırk ikinci günden ;

f) Bir satış bakıyesinin tediyesinden doğan dâvalarda : Satış gününden ;

g) Gümrük tarafından istenen bir munzam resmin tediyesinden doğan dâvalarda: Gümrüğün talebi gününden ;

h) Diğer bütün hallerde : Hakkın kullanılabilirliği gününden.

Zamanaşımının başlangıcı olarak gösterilen gün, hiçbir zaman müddete dahil değildir.

Paragraf 3. — 41 nci madde, uyarınca demiryoluna gönderilen idari mutalebe halinde zaman aşımı, demiryolunun bu mutalebeyi yazılı olarak ret ve buna ilişik belgeleri iade ettiği güne kadar durur. Mutalebenin kısmen kabulü halinde, zaman aşımı, ancak mutalebenin ihtilâflı kalan kısmı için tekrar işlemeye başlar. Mutalebenin veya cevabın alındığının ve belgelerin geri verildiğinin isbatı, bunu dermeyer eden tarafa düşer.

Aynı konuya mütaallik muahhar mutalebeler zaman aşımını durdurmaz.

Paragraf 4. — Zaman aşımına uğramış dâva, mukabil dâva veya defi şeklinde dahi olsa tekrar açılmaz.

Paragraf 5. — Yukarıdaki hükümler mahfuz kalmak üzere, zaman aşımının durması veya kesilmesi, dâvanın açıldığı devletin kanun ve nizamlarıyla tanzim olunur.

FASIL : III.

Hesapların tesviyesi. Demiryollarının birbirine karşı rücu hakları

Madde — 48.

Demiryolları arasında hesapların tesviyesi

Paragraf 1. — Taşıma sözleşmesinden doğan masraflarla diğer alacakları, ya çıkışta yahut da varışta tahsil etmiş bulunan her demiryolu, bu masraf ve alacaklardan ilgili demiryollarına isabet eden hisseyi ödemekle mükelleftir.

Tediye şekilleri, demiryolları arasında akdedilmiş anlaşmalarla tesbit olunur.

Paragraf 2. — Göndericiye karşı olan hakları mahfuz kalmak şartıyla, çıkış demiryolu, hamule senedi gereğince göndericinin üzerine almış olmasına rağmen kendisinden tahsil eylememiş bulunduğu taşıma ücretiyle diğer masraflardan sorumludur.

Paragraf 3. — Varış demiryolu, taşıma sözleşmesinden doğan masraflarla diğer alacakları tahsil etmeksizin eşyayı teslim ederse, kendisinden evvelki demiryollarıyla diğer ilgililere karşı sorumludur.

Paragraf 4. — Demiryollarından birinin tediyeden imtinaı ile bu durumun, alacaklı demiryollarından birinin talebi üzerine Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisi tarafından tesbiti halinde, bu imtinanın sonucu, taşımaya iştirak eden diğer bütün demiryolları arasında ve taşıma ücretindeki hisseleriyle mütenasibolarak tekabül edilir.

Tediyeden imtinaı tesbit olunan demiryoluna karşı rücu hakkı mahfuzdur.

Madde — 49.

Kaybolma veya hasar tazminatı halinde rücu hakkı

Paragraf 1. — Tamamen veya kısmen kaybolma veya hasar dolayısıyla işbu Andlaşma hükümleri gereğince bir tazminat ödemiş bulunan demiryolu, aşağıdaki hükümler uyarınca, taşımaya iştirak eden diğer demiryollarına karşı rücu hakkını kullanabilir :

a) Demiryolunun sebeb olduğu zarardan yalnız kendisi sorumludur;

b) Zararın vukuuna müteaddit demiryolları sebeb olduğu takdirde, bunlardan her biri kendisinin sebebiyet verdiği zarardan sorumludur. Böyle bir halde tefrik imkânı yoksa, tazminatın bâis olduğu külfet, c) fıkrasında tesbit olunan esas dâhilinde aralarında paylaşılır.

c) Zarara, bir veya müteaddit demiryolunun sebebiyet verdiği isbat edilemeyecek olursa, tazminatın bâis olduğu külfet, zararın hatlarında vukubulmadığını isbat edenler müstesna olmak üzere, taşımaya iştirak eden bütün demiryollar arasında paylaşılır. Bu taksim, tarife uygulama mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak yapılır.

Paragraf 2. — Demiryollarından birinin aczi halinde, buna isabet edip de ödenmemiş bulunan hisse, taşımaya iştirak eden diğer bütün demiryollar arasında, tarife uygulama mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak bölünür.

Madde — 50.

Teslim mühletinin aşılmasından doğan tazminat halinde rücu hakkı

Paragraf 1. — 49 ncu maddede bildirilen esaslar, teslim mühletinin aşılması halinde ödenen tazminata da uygulanır. Teslim mühletinin aşılması sebebi, müteaddit demiryollar üzerinde tesbit edilen düzensizliklerden ileri geliyorsa, tazminatın bâis olduğu külfet, her birinin şebekesi üzerindeki gecikme süresi ile mütenasibolarak aralarında paylaşılır.

Paragraf 2. — 11 nci madde ile tâyin olunan teslim mühletleri, taşımaya iştirak eden muhtelif demiryolları arasında aşağıdaki şekilde bölünür :

a) Komşu iki demiryolu arasında :

1. Gönderme mühleti yarı yarıya bölünür;

2. Taşıma mühleti, her iki demiryolunda tarife uygulama mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak bölünür;

b) Üç veya daha fazla demiryolu arasında :

1. Gönderme mühleti, çıkış demiryolu ile varış demiryolu arasında yarı yarıya bölünür;

2. Taşıma mühletinin üçte biri, iştirak eden bütün demiryollar arasında eşit hisseler halinde bölünür;

3. Taşıma mühletinin diğer üçte ikisi, bu demiryolları arasında, tarife uygulama mesafeleri kilometre uzunluğu ile mütenasibolarak bölünür.

Paragraf 3. — Bir demiryolunun hakkı bulunan munzam mühletler bu demiryoluna tahsis olunur.

Paragraf 4. — Eşyanın demiryoluna teslimi ile gönderme mühletinin başlangıcı arasındaki zaman, munhasıran gönderici demiryoluna tahsis olunur.

Paragraf 5. — Yukarıda bahis konusu olan bölüşme, ancak, teslim mühletinin tamamına riayet edilmemiş bulunulduğu takdirde dikkate alınır.

Madde — 51.

Rücu usulü

Paragraf 1. — Aleyhine, 49 ve 50 nei maddelerde öngörülen rücu haklarından biri kullanılan demiryolu, usulüne uygun şekilde davetname kendisine tebliğ edildikten ve dâvaya da müdahale imkânı verildikten sonra tazminat bir adlî makam tarafından tesbit edilmiş bulunduğu takdirde, aleyhine rücu hakkını kullanan demiryolunun yaptığı tediye nin sıhhatine itiraza asla yetkili değildir. Asli dâvaya bakan hâkim, tebligat ve müdahale için verilmesi gereken mehilleri, olayın icaplarına göre tesbit eder.

Paragraf 2. — Rücu hakkını kullanmak isteyen demiryolu kendilerine tebligat yapmamış bulduklarına karşı bu hakkını kaybetmemek için, rücu talebini, uzlaşmamış bulunduğu ilgili bütün demiryolları aleyhine bir tek ve aynı dilekçede yapacaktır.

Paragraf 3. — Hâkim, baktığı bütün rücu dâvalarını bir tek ve aynı kararla hükme bağlayacaktır.

Paragraf 4. — Aleyhlerine dâva açılmış bulunan demiryollar, hiçbir muahhar rücu hakkını kullanamazlar.

Paragraf 5. — Teminata mütaallik rücuların, tazminata ait asli dâvaya ithaline müsaade olunmaz.

Madde — 52.

Rücularda yetki

Paragraf 1. — Aleyhine rücu hakkı kullanılan demiryolunun merkezinin bulunduğu yerdeki hâkim bütün rücu dâvaları için munhasıran yetkilidir.

Paragraf 2. — Dâva mütaaddit demiryolları aleyhine açılacak olursa; dâvacı demiryolu, 1 nei paragraf gereğince salâhiyetli hâkimler arasından dâvasını tevdi eyliyeceğini seçmeye yetkilidir.

Madde — 53.

Rücular hakkında anlaşmalar

Demiryolları, aralarında yapacakları anlaşmalarla, III neü fasılda tâyin olunan karşılıklı rücu kaidelerinden inhiraf edebilirler.

KISIM : IV.

Müteferrik hükümler

Madde — 54.

Ulusal kanunun uygulanması

İşbu Andlaşmada hüküm bulunmayan hallerde, her devlette taşımaya mütaallik ulusal kanun ve nizamnameler hükümleri uygulanır.

Madde — 55.

Usule mütaallik genel kaideler

İşbu Andlaşmaya tabi taşımaların sebeb olduğu bütün ihtilâflarda takibedilecek usul, Andlaşmada mevut muhalif hükümler mahfuz kalmak şartıyla, yetkili mahkemede cari olan usuldür.

Madde — 56.

Hükümlerin infazı. Haciz ve teminat

Paragraf 1. — İşbu Andlaşma hükümleri gereğince yetkili hâkim tarafından vicahen veya gıyaben verilen hükümler, bu hâkim tarafından uygulanan kanunlar gereğince katiyet kesbedince, ilgili devlette mecburi kılınan formaliteler tamamlanır tamamlanmaz, diğer Âkîd Devletlerin her birinde infazı mecburi olur. Dâva esasının yenilen incelenmesi talebi kabul edilmez.

Bu hüküm, ne muvakkaten infaz mecburiyeti bulunan mahkeme kararlarına, ne de dâvasının reddi dolayısıyla bir dâvacı aleyhine, mahkeme masrafından fazla olarak hükmedilen zarar ve ziyan mahkûmiyetlerine uygulanmaz.

Paragraf 2. — Bir demiryolunun, milletlerarası bir taşıma dolayısıyla aynı devlete tabi bulunmayan bir diğer demiryolundan tahakkuk eden alacaklarına, ancak bu alacakların sahibi bulunan demiryolunun tabi olduğu devletin adli makamlarınca verilen hükümle haciz konulabilir.

Paragraf 3. — Demiryolu müteharrik edevatiyle konteyner, yükleme cihazları, muşamba, ilâh... gibi taşımada kullanılan ve demiryoluna ait bulunan her cins eşyaya, bir başka devletin ülkesi üzerinde, ancak mal sahibi demiryolunun tabi olduğu devletin adli makamlarınca verilen hükümle haciz konulabilir.

Şahıslara ait vagonlarla, bunların içinde mevcud olup da vagon sahibine ait bulunan ve taşımada kullanılan her cins eşyaya, vagon sahibinin ikametgâhının bulunduğu devletin ülkesinden gayri bir ülkede, ancak vagon sahibinin ikametgâhının bulunduğu devletin adli makamlarınca verilen hükümle haciz konulabilir.

Paragraf 4. — Milletlerarası taşıma Sözleşmesine dayanan dâvalar dolayısıyla, harc ve masrafların tediyesini karşılamak üzere teminat istenemez.

Madde — 57.

Para birimi, yabancı paraların tahvil veya kabul rayiçleri

Paragraf 1. — İşbu Andlaşmada veya eklerinde Frank olarak gösterilen meblâğlar, gramın 10/31 i ağırlığında ve 0,900 ayarındaki Altın Franga ait telâkki olunacaktır.

Paragraf 2. — Demiryolu, yabancı paralar birimleriyle ifade edilmiş olup memleket parasiyle ödenen taşıma ücretlerinin, diğer masrafların ve rambursmanların tahvilinde uyguladığı rayiçleri (tahvil rayici) yayınlamakla mükelleftir.

Paragraf 3. — Keza, ödemelerde yabancı paralar kabul eden bir demiryolu, bunların kabulünde uygulayacağı rayiçleri (kabul rayici) yayınlamakla mükelleftir.

Madde — 58.

Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisi

Paragraf 1. — İşbu Andlaşmanın uygulanmasını kolaylaştırıp sağlamak maksadiyle ve aşağıdaki hususlarla görevli bir (Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisi) kurulmuştur :

a) Âkîd Devletlerin her birinden ve ilgili demiryolların her birinden yapılacak tebligatı alıp diğer devletlere ve demiryollarına tebliğ etmek;

b) Milletlerarası taşımalar hizmetini ilgilendiren her çeşit bilgiyi toplamak, koordine etmek ve yayınlamak;

c) Muhtelif demiryolları arasında, milletlerarası hizmetin gerektirdiği malî münasebetleri ve muallakta kalmış alacakların tahsilini kolaylaştırmak ve bu bakımdan, demiryolları arasındaki münasebetlerin güvenini sağlamak;

d) Âkîd Devletlerden birinin veya hatları 59 neu madde ile öngörülen hatlar listesinde yazılı bulunan nakliyat teşebbüslerinden birinin talebi üzerine, mezkûr devletler veya teşebbüsler arasında

Andlaşmanın tefsir veya uygulanması konusundaki anlaşmazlıkları halletmek için ya hizmetini arz veya aracılık ederek, yahut da başka her hangi bir suretle uzlaştırma teşebbüsünde bulunmak;

e) İlgili tarafların -devletler, nakliyat teşebbüsleri veya müşteriler - talebi üzerine, konusu Andlaşmanın tefsir veya uygulanması olan anlaşmazlıklarda istişari mütalâa beyan eylemek;

f) Andlaşmanın tahkim yolu ile tefsir veya uygulanması konusuna mütâallik anlaşmazlıkların tesviyesinde işbirliği yapmak;

g) İşbu Andlaşmada değişiklik yapılmasına mütâallik talepleri incelemek ve lüzumu halinde, 69 ncu madde ile öngörülen konferansların toplanmasını teklif eylemek.

Paragraf 2. — İşbu Andlaşmanın V nei ekini teşkil eden özel nizamname bu Ofisin merkezini, kuruluşunu, organizasyonunu ve icra vasıtalarını tâyin eder. Bundan başka mezkûr nizamname faaliyet ve nezaret şartlarını tesbit eder.

Madde — 59.

Andlaşmaya tabi hatların listesi

Paragraf 1. — 58 nei maddede öngörülen Merkez Ofisi, işbu Andlaşmaya tabi hatların listesini tanzim ve bu listeyi günü gününe işlenmiş olarak tutmakla mükelleftir. Bu maksatla, bu listeye ilâve edilecek veya bundan çıkarılacak demiryolu veya 2 nei maddede zikrolunan teşebbüsler hakkında Âkîd Devletlerden tebliğler alır.

Paragraf 2. — Yeni bir hattın milletlerarası nakliyat hizmetine girmesi, Merkez Ofisinin, bu hattın kaydedildiğini diğer devletlere bildiren mektubunun tarihinden ancak bir ay sonra vâkı olur.

Paragraf 3. — Bir hattın, Andlaşmanın yüklediği mükellefiyetleri artık yerine getirecek durumda bulunmadığına dair olmak üzere, bu hattın listeye ithalini istemiş bulunan Âkîd Devlet tarafından yapılacak tebliğ üzerine, bu hat Merkez Ofisi tarafından derhal listeden çıkarılır.

Paragraf 4. — Merkez Ofisi tarafından yapılacak tebliğin sadece alınmış olması,

Her demiryoluna, listeden çıkarılan demiryolu ile bütün milletlerarası nakil münasebetlerini derhal kesmek hakkını verir; bu hükümden, yolda bulunan ve tamamlanması gereken milletlerarası taşımalar müstesnadır.

Madde — 60.

Bâzı taşımalara ait özel hükümler. Tamamlayıcı hükümler

Paragraf 1. — Şahıslara ait vagon nakliyatı VII nei ek hükümleriyle tedvir olunur.

Paragraf 2. — Konteyner nakliyatı VIII nei ek hükümleriyle tedvir olunur.

Paragraf 3. — Koli ekspres nakliyatında, demiryolları, tarifelerindeki hükümlere tevfiikan, IX ncu eke uygun bâzı özel hükümler üzerinde uzlaşabilirler.

Paragraf 4. — Aşağıda sayılan nakliyat hakkında iki veya daha fazla Âkîd Devlet özel anlaşmalarla veya demiryolları, tarifelerindeki hükümlere tevfiikan, bu nakliyat intibak ettirilmiş ve fakat işbu Andlaşmaya aykırı bâzı şartlar üzerinde uzlaşabilirler; özellikle, işbu Andlaşmanın II nei ekini teşkil eden modelden farklı bir taşıma belgesi öngörülebilir :

a) Kabili tedavül taşıma belgesiyle nakliyat,

b) Hamule senedinin ikinci nüshasının tevdiî karşılığında teslim edilecek nakliyat,

c) Gazete nakliyatı,

d) Fuarlara ve sergilere mahsus eşya nakliyatı,

e) Yükleme cihazları ve taşınan eşyayı sıcak ve soğuğa karşı koruma vasıtaları nakliyatı.

Paragraf 5. — Andlaşmanın uygulanması için bâzı Âkîd Devletlerin veya bâzı iştirakçi demiryollarının yayınlayacakları tamamlayıcı hükümler, bunlar tarafından Merkez Ofisine tebliğ olunur.

Bu tamamlayıcı hükümler, bunlara iştirak eden demiryolları üzerinde ve her devletin kanun

ve nizamlarının tesbit eylediği şekiller dâhilinde yürürlüğe konabilir; ancak bu hükümler işbu Andlaşmaya aykırılık teşkil edemez.

Tamamlayıcı hükümlerin yürürlüğe konması Merkez Ofisine tebliğ olunur.

Madde — 61.

Anlaşmazlıkların tahkim yolu ile tesviyesi

Paragraf 1. — Bir yandan, millî kanun veya ahdî hukuk mahiyetinde mer'î bulunan Andlaşmanın ve bâzı Âkîd Devletler tarafından vaz'olunan tamamlayıcı hükümlerin ve diğer yandan, 60 nci maddenin 4 ncü paragrafında öngörülen özel anlaşmaların tefsir veya uygulanmasından doğan ve bizzat taraflarca hallolunamıyan anlaşmazlıklar, bunların talebi üzerine, kuruluşu ve usulü işbu Andlaşmanın X ncü ekinde yazılı hakem mahkemelerine arz olunabilir.

Paragraf 2. — Bununla beraber, devletler arasındaki anlaşmazlıklar halinde, X ncü ek hükümleri tarafları bağlamaz; bunlar hakem mahkemesinin kuruluşunu ve tahkim usulünü serbestçe tayin edebilirler.

Paragraf 3. — Tarafların talebi üzerine, aşağıdaki hususlarda hakem mahkemesine müracaat olunabilir :

- a) Anlaşmazlıkların, diğer kanuni hükümler gereğince tesviyesine hâlel gelmeksizin :
 1. Âkîd devletler arasındaki anlaşmazlıklar,
 2. Bir yandan Âkîd Devletler, diğer yandan Andlaşmaya dâhil olmıyan devletler arasındaki anlaşmazlıklar,
 3. Andlaşmaya dâhil olmıyan devletler arasındaki anlaşmazlıklar,
Şu şartla ki, son iki halde, Andlaşma, millî kanun veya ahdî hukuk olarak uygulanabilsin;
- b) Nakliyat teşebbüsleri arasındaki anlaşmazlıklar;
- c) Nakliyat teşebbüsleri ile müşteriler arasındaki anlaşmazlıklar;
- d) Müşteriler arasındaki anlaşmazlıklar.

Paragraf 4. — İhtilâflı alacağın zaman aşımının durması ve kesilmesi konusunda tahkim usulüne başvurulması, dâvanın âdi mahkemede açılması sonucunun aynını doğurur.

Paragraf 5. — Hakem mahkemeleri tarafından nakliyat teşebbüsleri veya müşteriler hakkında verilen hükümler, infaz olunacakları devlette tesbit edilmiş bulunan formaliteler tamamlanır tamamlanmaz, Âkîd Devletlerden her birinde infazı mecburi olur.

KISIM : V.

İstisnai hükümler

Madde — 62.

Geçici aykırılıklar

Paragraf 1. — Eğer bir devletin iktisadi ve malî durumu Andlaşmanın III ncü kısım III ncü fasıl hükümlerinin uygulanması için mühim güçlükler yaratacak mahiyette ise, her devlet, gerek tarifelere ilâve olunan hükümlerle, gerekse demiryolu idarelerine verilen genel veya özel müsaadeler gibi âmme hâkimiyetine mütaallik salâhiyetnamelerle, bâzı trafikler hakkında aşağıdaki kararları alarak Andlaşmanın 17, 19 ve 21 ncü maddeleri hükümlerine aykırı hareket edebilirler :

- a) Bahis konusu devletten başlamak suretiyle yapılan irsalâtın ücretinin :
 1. Ya kendi sınırlarına kadar ödenmesi,
 2. Yahut en az kendi sınırlarına kadar ödenmesi;
- b) Bu devlete mürettep irsalâtın ücretinin çıkışta :
 1. Eşyayı gönderen devlet (a) fıkrasının 1 ncü bendinde yazılı takyide başvurmadıkça, ya en az kendi sınırlarına kadar ödenmesi,

2. Yahut en çok kendi sınırlarına kadar ödenmesi;

c) Bu devletten gelen veya bu devlete mürettebolan irsalâta hiçbir rambursman yüklenemeyeceği ve debur kabul edilemeyeceği veya rambursman ve deburun ancak bâzı hadler dâhilinde kabul edileceği;

d) Göndericiye, varış memleket, muafiyet ve rambursman konusunda taşıma sözleşmesinde değişiklik yapmak müsaadesi verilmeyeceği.

Paragraf 2. — Aynı şartlar altında devletler, demiryol idarelerine verilen genel ve özel müsaadelerle, karşılıklı münasebetlerine mütaallik olarak aşağıdaki kararları almak suretiyle andlaşmanın 17, 19, 21 ve 22 nci maddeleri hükümlerine aykırı hareket edebilirler:

a) Masrafların ödenmesine mütaallik kaidelerin, bu kaidelerle ilgili demiryolları arasında anlaşma yapılmasını mütaakıp mahsusen tesbit olunması.

Bu kaideler, 17 nci maddede öngörülmiyen şekilleri kapsıyamaz;

b) Taşıma sözleşmesinde bâzı değişiklik yapılması taleplerinin kabul olunmaması.

Paragraf 3. — 1 ve 2 nci paragraflara uygun olarak alınan tedbirler Merkez Ofisine bildirilir.

1 nci paragrafta sayılan tedbirler, en erken, Merkez Ofisinin bu tedbiri diğer devletlere tebliğ eden yazısı tarihinden itibaren sekiz günlük bir mühletin geçmesinden sonra yürürlüğe girer.

2 nci paragrafta sayılan tedbirler, en erken, ilgili devletlerde yayımlandıkları tarihten itibaren iki günlük bir mühletin geçmesinden sonra yürürlüğe girer.

Paragraf 4. — Yolda bulunan irsalâta sözü edilen tedbirlerin tesiri olmaz.

Madde — 63.

Demir - Denizyolu trafiğinde sorumluluk

Paragraf 1. — 2 nci maddenin 1 nci paragrafında öngörülen hatlardan geçen demir - denizyolu taşımalarında, her devlet, andlaşmaya tabi hatlar listesinde gerekli kaydın yapılmasını istemek suretiyle, aşağıda sayılan muafiyet sebeplerinin hepsini, 27 nci madde ile tesbit edilmiş bulunanlara ilâve edebilir.

Nakliyecî, ancak kaybolma, hasar veya teslim mühleti tecavüzünün, eşyanın gemiye yüklenmesinden gemiden boşaltılmasına kadar olan deniz parkurunda vukua geldiğini ispat ederse bunlardan faydalanabilir.

Bu muafiyet sebepleri şunlardır:

a) Kaptan, tayfa, kılavuz veya nakliyecinin adamlarının geminin sefer veya idaresindeki ef'al, ihmâl veya kusurları;

b) Geminin sefer edememesi; şu şartla ki, sefere elverişli olmamanın, gemiyi sefer edebilecek duruma getirmek veya uygun bir donatım, levazım ve tağdiye sağlamak veya geminin, eşyanın yüklenmiş bulunduğu kısımlarını, eşyanın kabul, taşıma ve korunmasına elverişli ve iyi bir hale getirmek bakımlarından kendisine düşen mâkul bir sai ve gayret noksanından ileri gelmediğini nakliyecî ispat etsin;

c) Yangın; şu şartla ki, yangının kendisinin, kaptan, tayfa, kılavuz veya adamlarının ef'al ve kusurlarından ileri gelmediğini nakliyecî ispat etsin;

d) Deniz veya sefere elverişli diğer su yollarındaki tehlike veya kazalar;

e) Denizde can ve mal kurtarması veya kurtarma teşebbüsü;

f) Eşyanın gemi güvertesine yüklenmesi; şu şartla ki, eşya, göndericinin hamule senedinde bil-direceği muvafakati üzerine güverteye yüklenmiş olsun ve vagon üzerinde bulunmasın.

Yukardaki muafiyet sebepleri, nakliyecinin genel mükellefiyetlerini ve bilhassa gemiyi sefer edebilecek duruma getirmek veya uygun bir donatım, levazım ve tağdiye sağlamak veya geminin, eşyanın yüklenmiş bulunduğu kısımlarını, eşyanın kabul, taşıma ve korunmasına elverişli ve iyi bir hale getirmek bakımınlarından kendisine düşen mâkul bir sai ve gayrette bulunmak mecburiyetini ne kaldırır ne de azaltır.

Nakliyeci, yukardaki muafiyet sebeplerini dermeyan ettiği zaman hak sahibi, teslim mühleti tevazünün, kaybolma veya hasarın nakliyecinin, kaptan, tayfa, kılavuz veya adamlarının, (a) fıkrasında yazılı olandan gayri bir kusurundan ileri geldiğini ispat ederse, nakliyeci yine sorumludur.

Paragraf 2. — Eğer aynı deniz hattı, birinci maddede sözü geçen listeye kayıtlı müteaddit teşebbüsler tarafından işletiliyorsa, bu hatta uygulanacak sorumluluk rejimi, bütün bu teşebbüsler için aynı olacaktır.

Ayrıca, bu teşebbüsler müteaddit devletlerin talebi üzerine listeye kaydedilmiş bulunuyorlarsa, bu rejimin kabulü, bu devletler arasında evvelâ bir anlaşma konusu olmalıdır.

Paragraf 3. — İşbu madde gereğince alınmış olan tedbirler Merkez Ofisine bildirilecektir. Bunlar en erken, Merkez Ofisinin bu tedbirleri diğer devletlere tebliğ eden yazısı tarihinden itibaren otuz günlük bir mühletin geçmesinden sonra yürürlüğe girer.

Yolda bulunan irsalâta bu tedbirlerin tesiri olmaz.

Madde — 64.

Nükleer kaza halinde sorumluluk

Zarar bir nükleer kazadan ileri gelmişse ve Âkîd bir Devlette yürürlükte bulunan ve nükleer enerji sahasında sorumluluğu düzenliyen özel hükümler gereğince, nükleer bir tesisin işleticisi veya yerine kaim olan başka bir kişi bu zarardan sorumlu ise, demiryolu, işbu Andlaşma gereğince kendisine terettübeden sorumluluktan kurtulur.

KISIM : VI.

Nihai hükümler

Madde — 65.

İmza

Mütemmim cüzüleri teşkil eden ekleriyle birlikte işbu Andlaşma, alelâde revizyon konferansına davet edilmiş bulunan devletlerin imzasına, 1 Mayıs 1961 tarihine kadar açık kalacaktır.

Madde — 66.

Tasdik. Yürürlüğe giriş

İşbu Andlaşma tasdik edilecek ve tasdike mütaallik belgeler mümkün olduğu kadar erken İsviçre Hükümetine tevdi edilecektir.

Andlaşma onbeş devlet tarafından tasdik edildiği zaman, İsviçre Hükümeti, Andlaşmanın yürürlüğe konması imkânının tetkik eylemek maksadiyle, ilgili hükümetlerle temasa geçecektir.

Madde — 67.

Andlaşmaya iltihak

Paragraf 1. — Andlaşmayı imzalamamış olup da buna iltihak eylemek isteyen her devlet, talepnamesini İsviçre Hükümetine gönderecek. mezkûr hükümet de bunu, Merkez Ofisinin talip devlet demiryollarının milletlerarası taşımalar bakımından durumu hakkındaki bir notu ile birlikte bütün Âkîd Devletlere tebliğ eyliyecektir.

Paragraf 2. — Bu ihbar tarihinden itibaren altı ay içinde en az iki devlet İsviçre Hükümetine muhalefetlerini bildirmiyecek olurlarsa, talep hukukan kabul edilmiş bulunacak ve İsviçre Hükümeti, talip devletle bütün Âkîd Devletleri keyfiyetten haberdar edecektir.

Aksi halde, İsviçre Hükümeti, bütün Akıd Devletlere ve talip devlete, talebin incelenmesinin talik edilmiş bulunduğunu ihbar eder.

Paragraf 3. — Her iltihak, İsviçre Hükümeti tarafından gönderilecek ihbarın tarihinden bir ay sonra veya bu mühletin bitiminde Andlaşma henüz yürürlükte bulunmuyorsa, bunun yürürlüğe giriş tarihinde katıyet kesbeder.

Madde — 68.

Akıd Devletlerin taahhütlerinin süresi

Paragraf 1. — İşbu Andlaşmanın müddeti mahdut değildir. Mamafih, her Akıd Devlet aşağıdaki şartlar dâhilinde çekilebilir:

Andlaşma, her Akıd Devlet için, yürürlüğe giriş tarihini takibeden beşinci senenin Aralık ayının 31 ne kadar geçerli olacaktır. Bu müddetin bitiminde çekilmek istiyen her devlet, bu arzusunu en az bir sene evvelinden İsviçre Hükümetine bildirecek, mezkûr Hükümet de bütün Akıd Devletleri keyfiyetten haberdar edecektir.

İşaret olunan mühlet içinde ihbar yapılmıyacak olursa, taahhüt hukukan üç yıl için uzatılacak ve üç yıllık devrelerden birinin son senesinin 31 Aralık tarihinden en az bir yıl evvel fesih ihbarında bulunulmadığı takdirde, taahhüt, üç yıl için daha uzatılmış olacaktır.

Paragraf 2. — Beş yıllık devre veya üç yıllık devrelerden biri esnasında Andlaşmaya iltihakları kabul edilmiş bulunan devletlerin taahhütleri bu devrenin sonuna kadar devam eder; devrelerden birinin bitiminden en az bir yıl evvel fesih ihbarında bulunmadıkları takdirde, mütâakıp devrelerin sonuna kadar bunların taahhütleri devam eder.

Madde — 69.

Andlaşmanın gözden geçirilmesi

Paragraf 1. — Akıd Devletlerin temsilcileri, işbu Andlaşmanın yürürlüğe girişinden en geç beş sene sonra, İsviçre Hükümetinin daveti üzerine, Andlaşmanın gözden geçirilmesi için toplanırlar.

Akıd Devletlerden en az üçte biri tarafından talebedildiği takdirde, bu müddetten önce bir konferansa, toplantıya davet olunur.

İsviçre Hükümeti, Akıd Devletlerin çoğunluğunun mutabakatını sağlamak suretiyle, Akıd olmayan Devletleri de davet eder.

Merkez Ofisi, Akıd Devletlerin çoğunluğunun mutabakatını sağlamak suretiyle, aşağıdaki teşekküllerin temsilcilerini Konferansta hazır bulunmaya davet eder:

- a) Taşıma konusunda yetkili milletlerarası devlet teşekkülleri;
- b) Taşıma ile uğraşan ve devlete bağlı olmıyan milletlerarası teşekküller.

Akıd olmıyan Devletlerin ve dördüncü bendde sayılan milletlerarası teşekküllerinin temsilcilerinin müzakerelere iştirakleri, her konferans için, müzakere tüzüğü ile tanzim olunur.

Merkez Ofisi, Akıd Devletleri çoğunluğunun mutabakatını sağlamak suretiyle, revizyon tekliflerinin önceden incelenmesi için, alelâde ve olağanüstü revizyon konferanslarından evvel komisyonları toplantıya davet edebilir. VI ncı ek hükümleri, kıyas yolu ile, bu komisyonlara uygulanır.

Paragraf 2. — Bir revizyon konferansı sonucunda meydana gelen yeni Andlaşmanın yürürlüğe konulması, yeni Andlaşmayı tasdik etmişycek Akıd Devletler için dahi, eski Andlaşmanın ilgası neticesini doğurur.

Paragraf 3. — Revizyon konferansları arasında, 3, 4, 5 (paragraf 5), 6, 11, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 48, 49, 50, 53 ncü maddelerle II, III, IV a, IV b, IX ve X ncü ekler bir revizyon komisyonu tarafından değişikliğe tabi tutulabilir. Bu komisyonun kuruluş ve işleyişi işbu Andlaşmanın VI ncı ekinde gösterilmiştir.

Revizyon Komisyonunun kararları, Merkez Ofisi vasıtasıyla Akıd Devletlerin hükümetlerine derhal tebliğ olunur. Tebliğ gününden itibaren üç ay içinde en az beş Hükümet tarafından itiraz dermeyan edilmediği takdirde, bu kararlar kabul olunmuş sayılır. Bahis konusu kararlar, Merkez Ofisi

tarafından Âkîd Devletler hükümetlerinin ıttılâma sunuldukları ayı takibeden altıncı ayın birinci günü yürürlüğe girerler. Merkez Ofisi, kararların tebliği sırasında mezkûr günü tâyin eder.

Paragraf 4. — Aşağıdaki tüzüklerde değişiklik yapmak maksadiyle, kuruluş ve işleyişi işbu Andlaşmanın VI ncı ekini teşkil eden statüde gösterilen eksperler komisyonları tesis edilmiştir:

- a) Demiryolu ile tehlikeli maddeler nakline mütaallik milletlerarası Tüzük (Ek I),
- b) Şahıslara ait vagonların nakline mütaallik milletlerarası Tüzük (Ek VII),
- c) Konteyner nakliyatına mütaallik milletlerarası Tüzük (Ek VIII).

Eksperler komisyonlarının kararları, Merkez Ofisi vasıtasıyla Âkîd Devletlerin hükümetlerine derhal tebliğ olunur. Tebliğ gününden itibaren üç ay içinde en az beş Hükümet tarafından itiraz dermeyan edilmediği takdirde, bu kararlar kabul olunmuş sayılır. Bahis konusu kararlar, Merkez Ofisi tarafından Âkîd Devletler hükümetlerinin ıttılâma sunuldukları ayı takibeden altıncı ayın birinci günü yürürlüğe girerler. Merkez Ofisi, kararların tebliği sırasında mezkûr günü tâyin eder.

Madde — 70.

Andlaşma metinleri. Resmî tercümeler

İşbu Andlaşma, müesses diplomatik âdet gereğince Fransız dilinde akîit ve imza edilmiştir.

Fransızca metne, resmî tercüme kıymetini haiz bulunan Alman dilinde bir metin, İngiliz dilinde bir metin ve İtalyan dilinde bir metin eklenmiştir.

İhtilâf halinde Fransızca metin muteberdir.

Usulüne uygun bulunan salâhiyetnameleri hâmil aşağıdaki tam yetkili temsileiler işbu Andlaşmayı mealini tasdiklen inzalamışlardır.

Bern'de bin dokuz yüz altmış bir yılı Şubat ayının yirmi beşinci günü tek nüsha olarak düzenlenmiş olup İsviçre Konfederasyonu arşivlerine tevdi edilecek ve aslına uygun tasdikli bir sureti Taraf-lardan her birine verilecektir.

Avusturya adına	Belçika adına
Bulgaristan adına	Danimarka adına
İspanya adına	Finlândiya adına
Fransa adına	Yunanistan adına
Macaristan adına	İtalya adına
Lübnan adına	Lihtenştayn adına
Lüksemburg adına	Norveç adına
Holânda adına	Polanya adına
Portekiz adına	Romanya adına
Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Kırallığı adına	İsveç adına
İsviçre adına	Çekoslovakya adına
Türkiye adına	Yugoslavya adına

EK : I

(Madde 3 ve 4)

Demiryolu ile tehlikeli maddeler nakline mütaallik Milletlerarası Tüzük

(Metin özel bir revizyon usulüne tâbi tutulmuştur)

EK : II

(Madde 6)

Hamule senedi

EK : III.

(Madde 12)

Ambalâjsızlık veya kusurlu ambalâj

Genel beyanname

..... demiryolunun istasyonu, talebim üzerine, bugünden itibaren,
Seyriseri x)
Seyrihafif x)
Koliexpress x)

olarak sevk olunmak üzere kendisine tevdi edeceğim aşağıda gösterilen eşyaları taşımayı kabul eder.

Taşıma belgesinde işbu beyanname kaydedilmiş bulunduğu takdirde, söz konusu eşyaların
Ambalâjsız x)
Aşağıda tarifli yapılan kusurlu
ambalâjla x)

taşımaya verildiğini kabul ve tasdik ederim :

(yer) 19

(İmza)

x) Uymayan ibareler çizilecektir.

Gönderici tarafından taşıma sözleşmesinde yapılan değişiklikler

..... demiryolunun istasyonunun +), aşağıda gösterilen ve
..... tarihli seyri ^{seri} / _{hafif} hamule senediyle da
adresine sevk olunmak üzere taşımaya verilen mersuleye ait taşıma sözleşmesinde aşağıdaki
değişiklikleri yapması rica olunur : (x)

Numaralar ve markalar	Aded	Ambalâj cinsi	Eşya cinsi	Ağırlık Kg.

- 1 — Eşyanın, çıkış istasyonunda göndericiye geriverilmesi;
 - 2 — Muahhar emirleri beklemek üzere, eşyanın yolda durdurulması;
 - 3 — Muahhar emirleri beklemek üzere, teslimin geciktirilmesi;
 - 4 — Eşyanın, da ya teslimi;
 - 5 — Eşyanın, demiryolunun istasyonunda ya seyri ^{seri} / _{hafif} olarak sevkî;
 - 6 — Eşyanın, çıkış istasyonunda ya seyri ^{seri} / _{hafif} olarak geri çevrilmesi;
 - 7 — Eşyanın, (rakamla) (yazı ile) rambursmanın ödenmesi mukabilinde teslimi;
 - 8 — Eşyanın, hamule senedinde gösterilen değil, fakat (rakamla) (yazı ile) rambursmanın ödenmesi mukabilinde teslimi;
 - 9 — Eşyanın, rambursman baliği tahsil edilmeksizin teslimi;
 - 10 — Eşyanın, franko teslimi.
- (yer) 19 (tarih)

..... demiryolunun istasyonuna
Yukardaki emirler, Demiryolu ile Eşya Nakline Mûtaallik Milletlerarası Andlaşmanın (CIM) 23 nci maddesinin 1. paragrafında öngörülen şartlar içinde ifa olunmak üzere tebliğ edilmiştir. Bu emirler, gönderici tarafından ibraz olunan hamule senedi ikinci nüshasına aynen geçirilmiştir. Göndericiye verilen ve rambursmana ait bulunan makibuz tashiş edilmiştir.
geri alınmıştır.

Bu beyanname, No. 11 vagonla sevk olunan No. 11 mersule ile
ve No. 11 telgrafımızla tarihli telefon ihbarımızla ilgilidir.
(yer), 19 (tarih)
..... İstasyon Şefi

+) Burada çıkış istasyonu gösterilecektir.
x) Uyruyan ibareler çizilecektir.

**Alıcı tarafından Taşıma Sözleşmesinde yapılan
değişiklikler**

. demiryolunun istasyonun, (*) aşağıda gösterilen ve
. da tarafından tarihli seyri seri/hafif hamu-
le senediyle da sevk olunmak üzere taşımaya
verilen mersuleye ait Taşıma Sözleşmesinde aşağıdaki değişiklikleri yapması rica olunur : (***)

İrsalât No. su (**)	Vagon No. su (**)	Markalar ve numaralar	Sayı	Ambalâj cinsi	Eşya cinsi	Ağırlık Kg.

1. Muahhar emirleri beklemek üzere, eşyanın yolda durdurulması;
2. Muahhar emirleri beklemek üzere, teslimini geciktirilmesi;
3. Eşyanın, da ya teslimi;
4. Gümrük ve diğer idari formalitelerde hazır bulunmak üzere bana/vekilim ya müsaade edilmesi;
5. Gümrük ve diğer idari formaliteleri yerine getirmek ve icabında, gümrük resimlerini ve diğer resimleri ödemek üzere bana/vekilim ya müsaade edilmesi; (***)
6. Eşyanın, demiryolunun istasyonunda
ya seyri seri/hafif olarak sevki

(yer) , 19 (tarih)

(İmza)

. demiryolunun istasyonuna

Yukardaki emirler, Demiryolu ile Eşya Nakline Mütaallik Milletlerarası Andlaşmanın (CIM) 23 nci maddesinin 1 nci paragrafında öngörülen şartlar içinde ifa olunmak üzere tebliğ edilmiştir. Bu beyanname No. lu telgrafımızla tarihli telefon ihbarımızla ilgilidir.

(yer) , 19 (tarih)

. İstasyonu Şefi

*) Burada ya varış istasyonu, yahut da varış memleketteki giriş istasyonu gösterilecektir.

***) Yalnız biliniyorsa.

****) Uymayan ibareler çizilecektir.

*****) Alıcı, 15 nci maddenin 1 nci paragrafının (b) fıkrası gereğince yetkili bulunduğu takdirde bu emri verebilir.

EK : V.

(Madde 58)

Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisine mütaallik tüzük

Madde — 1.

Paragraf 1. — Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisinin Merkezi Bern'de olup İsviçre Hükümetinin himayesi altındadır.

İdari alanda olduğu kadar mali alandaki faaliyetinin kontrolü, Andlaşmanın 58 nci maddesi hükümleri gereğince tesbit olunan esas dâhilinde cereyan eder ve bu kontrol bir İdari Komiteye tevdi olunmuştur.

Bu maksatla İdari Komite :

a) Andlaşmanın ve revizyon konferansları tarafından tesbit edilen diğer metinlerin tam olarak uygulanmalarına nezaret eder ve icabında, bu Andlaşma ve metinlerin tatbikini kolaylaştıracak tedbirleri tavsiye eder.

b) Merkez Ofisinin faaliyetini ilgilendirmekte olup bir Âkid Devlet veya Ofis Müdürü tarafından kendisine sunulan meselelerde fikirlerini gerekçeli olarak beyan eder.

Paragraf 2. — a) İdari Komite Bern'de toplanır. Âkid Devletler arasından seçilmiş dokuz üyeden müteşekkildir.

b) İsviçre Konfederasyonu, Başkanlığını yaptığı Komitede daimi bir üyeliğe sahiptir. Diğer üye devletler beş yıl için tâyin edilirler. Diplomatik bir konferans, görev başında bulunan İdari Komitenin teklifi üzerine ve âdil bir coğrafi dağılışı dikkate almak suretiyle, her beş senelik, devre için İdari Komitenin teşekkül tarzını tâyin eder.

c) Âza devletler arasında bir inhilâl vukubulduğu takdirde, İdari Komite, boşalan âzalığı işgal etmek üzere diğer bir Âkid Devleti kendiliğinden tâyin eder.

d) Her âza devlet, milletlerarası nakliyat konularında tecrübe sahibi bir kişiyi, İdari Komiteye temsilci olarak tâyin eder.

e) İdari Komite İktüzüğünü tesbit ve kendi kendisine teşekkül eder.

Yılda en az bir defa âdi olarak toplanır; bundan başka, en az âza üç devlet talebettiği takdirde, olağanüstü toplantılar yapar.

İdari Komitenin büro memurlarını Merkez Ofisi temin eder. İdari Komitenin toplantılarına ait tutanaklar bütün Âkid Devletlere gönderilir.

f) Âza bir devlet temsilcisininin hizmetleri için ücret ödenmez ve bu hizmetin gerektirdiği yer değiştirmelerin masrafları bu devlete aittir.

Paragraf 3. — a) İdari Komite, Merkez Ofisinin organizasyonuna, işleyişine ve personel statüsüne mütaallik tüzüğü tesbit eder. Bu maksatla İsviçre Hükümeti Ofise bir proje tevdi eder.

b) İdari Komite Merkez Ofisinin Müdürünü, Müdür Muavinini ve müşavirlerini tâyin eder : Bu maksatla İsviçre Hükümeti Ofise teklifatta bulunur. Bu tâyinlerde İdari Komite, daha ziyade adayların ihtisaslarını ve âdil bir coğrafi dağılışı dikkate alır.

c) İdari Komite, aşağıdaki 2 nci madde hükümleriyle yıllık idare raporunu dikkate almak suretiyle, senelik bütçeyi tasdik eder.

Merkez Ofisi hesaplarının, bütçe dâhilinde sadece kayıtların ve muhasebe ile ilgili belgelerin uygunluklarını inhisar eden kontrolü, İsviçre Hükümeti tarafından icra edilir. İsviçre Hükümeti bu hesapları, bir raporla birlikte İdari Komiteye intikal ettirir. İdari Komite, Merkez Ofisinin idare

raporu ve yıllık hesabat cetveliyle birlikte bunun teklif edeceği karar ve tavsiyeleri Âkîd Devletlere tebliğ eder.

d) İdari Komite, bundan önceki konferanstan beri yaptığı çalışmaların tümüne ait bir raporu, revizyon konferansının açılışından en az iki ay evvel bu konferansa takdim eder.

Madde — 2.

Paragraf 1. — Merkez Ofisinin masrafları, Andlaşmanın uygulandığı demiryollarının veya parkurların uzunluğu ile mütenasibolmak üzere, Âkîd Devletler tarafından yüklenilir. Ancak, su yolları, yalnız parkurlarının yarısı nisbetinde olmak üzere masraflara katılırlar. Her devlet için iştirak hissesi, kilometre başına en çok 1,40 franktır.

İstisnaen ilgili Hükümetle Merkez Ofisi arasında anlaşma olduğu ve İdari Komitenin tasvibi alındığı takdirde, iştirak hissesinde, özel şartlar içinde işletilen hatlar için en çok yüzde elliye kadar indirim yapabilir. Kilometre başına yıllık katılma payı, Merkez Ofisiyle mutabık alınmak suretiyle, her sene için İdari Komite tarafından tesbit olunur. Bu hisse, her zaman tüm olarak tahsil edilir. Merkez Ofisinin hakiki masrafları, bu esasa göre hesaplanan hisseler tutarına çıkmadığı takdirde, sarf olunmıyan bakiye, ihtiyat fonuna yatırılır.

Paragraf 2. — İdare raporu ile yıllık hesabat cetvelinin Âkîd Devletlere tevdi vesilesiyle Merkez Ofisi, geçen yıla ait masraflara iştirak hisselerinin ödenmesini bu devletlerden talebeder, 1 Ekim tarihine kadar hissesini ödemiyan devlet, bunu ödemeye ikinci defa davet olunur. Bundan da bir sonuç alınamazsa, Merkez Ofisi, geçen yıla ait idare raporunun gönderilmesi vesilesiyle, müteakıp yılın başında talebini tekrarlar. Eğer müteakıp 1 Temmuz tarihinde her hangi bir ödemede bulunulmamışsa, vâdesi geçen iki taksiti tediye davet etmek üzere, mütemerrit devlet nezdinde dördüncü bir teşebbüste bulunulur. Bunda da başarı sağlanamazsa, Merkez Ofisi, üç ay sonra bahis konusu devlete müracaatla, beklenen tediye yıl sonuna kadar yapılmadığı takdirde, tediye den imtinanın, Andlaşmadan çekilmek hususunda zimni arzusuna delâlet ettiği şeklinde yorumlandığını bildirir. Bu son teşebbüsün 31 Aralık tarihine kadar cevapsız kalması halinde, Merkez Ofisi, tediye den bulunmıyan devletin Andlaşmadan çekilmek hususunda zimni olarak izhar edilen arzusunu dikkate alarak, bu devletin hatlarını, milletlerarası nakliyata kabul olunan hatlara ait listeden siler.

Paragraf 3. — Tahsil edilemiyan meblâğlar, Merkez Ofisinin sahibolduğu âdi krediler vasıtasıyla mümkün merteye karşılanmalıdır; bu meblâğlar dört hesap devresine dağıtılabilir. Açığın bu suretle kapatılamıyan kısmı, özel bir hesapta, diğer Âkîd Devletlerin zimmetine kaydedilir. Ancak zimmete geçirme, bu işlemin yapılması sırasında Andlaşmaya tabi hatların kilometre sayısıyle mütenasibolarak ve tediye den imtina eden devletin çekilmesinden sonra hitama eren iki senelik devre içinde her devletin bu devrele Andlaşmada beraberce buldukları müddet nisbetinde yapılır.

Paragraf 4. — Yukarıdaki 2 nei paragrafta gösterilen şartlar dâhilinde hatları listeden çıkarılan devlet ancak, ödemediği yıllara ait borçlarını evveleminde ödediği ve bu tediye yi, kendisine düşen hisselerin ödenmesi hususunda Merkez Ofisi tarafından vâkı davet gününden itibaren geçen altıncı ayın sonundan hesaplanmak üzere yüzde beş faiziyle yaptığı takdirde, hatlarını milletlerarası nakliyata yeniden dâhil ettirebilir.

Madde — 3.

Paragraf 1. — Merkez Ofisi, Andlaşmanın uygulanmasında lüzumlu bilgiyi ve özellikle demiryolu ve diğer teşebbüs hatlarına ait liste ile taşıma dışı bırakılan veya bâzi şartlar altında kabul olunan eşya hakkındaki bildirimleri ve Ofis tarafından içine ilâvesi faydalı sayılan etütleri kapsıyan aylık bülten yayımlar.

Paragraf 2. — Bülten Fransızca ve Almanca olarak tertiplenir. Her Âkîd Devlete ve ilgili her idareye bir nüsha parasız olarak gönderilir. İstenilen diğer nüshalar, Merkez Ofisi tarafından tesbit olunan bir ücrete tabidir.

Madde — 4.

Paragraf 1. — Milletlerarası nakliyattan mütevellidolup ödenmemişi bulunan bordrolar ve alacaklar, alacaklı teşebbüs tarafından, tahsillerini kolaylaştırması için Merkez Ofisine gönderilebilir. Bu maksatla Merkez Ofisi, borçlu nakliyat teşebbüsünü borcunu ödemeye veya ödemekten imtina sebeplerini bildirmeye davet eder.

Paragraf 2. — Merkez Ofisi dermeyeran olunan imtina sebeplerinin kâfi derecede muhik bulunduğu kanaat getirirse, tarafları yetkili mahkemeye veya, taraflar talebettikleri takdirde, Andlaşmanın 61 nci maddesinde öngörülen (Ek X) hakem mahkemesine sevk eder.

Paragraf 3. — Merkez Ofisi, meblâğın tümünün veya bir kısmının hakikaten ödenmesi gerektiğine kanaat getirirse, bir eksperin fikrini aldıktan sonra, borçlu nakliyat teşebbüsünün Merkez Ofisine, alacağın tümünü veya bir kısmını ödemeye mecbur olduğunu beyan edebilir; bu suretle yatırılan meblâğ, yetkili hâkimin veya Andlaşmanın 61 nci maddesinde öngörülen (Ek X) hakem mahkemesinin esas hakkındaki kararına kadar emanette kalır.

Paragraf 4. — Bir nakliyat teşebbüsünün onbeş gün içinde Merkez Ofisinin ihtarına cevap vermemesi halinde, borcunu ödemesi hususunda kendisine yeniden mektup yazılır ve bunda, imtinanın sonuçları belirtilir.

Paragraf 5. — Bu yeni mektubun gönderilmesinden on gün sonra bir netice alnamazsa, Merkez Ofisi, nakliyat teşebbüsünün tabi olduğu Âkîd Devlete gerekçeli bir yazı gönderir ve bunda, mezkûr devleti, alınacak tedbirleri bildirmeye ve özellikle, borçlu nakliyat teşebbüsünün hatlarını listesinde muhafaza edip etmiyeceğini incelemeye davet eder.

Paragraf 6. — Eğer borçlu nakliyat teşebbüsünün tabi olduğu Âkîd Devlet, tediye den imtina rağmen, bu teşebbüsü listeden sildirtmeye lüzum görmezse veya Merkez Ofisinin tebliğini altı hafta cevapsız bırakırsa, milletlerarası taşımalarından doğan alacaklar hususunda, bahis konusu teşebbüsün ödeme kabiliyetine mütaallik garantiyi kabul etmiş sayılır.

Madde — 5.

Andlaşmanın 58 nci maddesinin 1 nci paragrafının (d) ilâ (f) fıkralarında öngörülen faaliyet dolayısıyla husule gelen özel masrafları karşılamak üzere bir ücret tahsil olunur. Bu ücretin miktarı, Merkez Ofisinin teklifi üzerine, İdari Komite tarafından tesbit edilir.

EK : VI.

(Madde 69, Paragraf 3 ve 4)

Revizyon Komisyonu ve Eksper komisyonları hakkında Statü

Madde — 1.

Âkîd Devletlerin hükümetleri, komisyonların yetkisine giren konulara mütaallik tekliflerini Demiryolu ile Milletlerarası Nakliyat Merkez Ofisine bildirirler; Ofis, bu teklifleri derhal diğer Âkîd Devletlerin bilgilerine sunar.

Madde — 2.

Merkez Ofisi, her lüzum görülen ahvalde veya en az beş Âkîd Devletin talebi üzerine komisyonları toplantıya çağırır.

Bütün Âkîd Devletler, iki ay evvelinden komisyonların toplantılarından haberdar edilirler. Bu husustaki ihbarnamede, gündeme ithali talebolunan konular kesinlikle belirtilmelidir.

Madde — 3.

Bütün Âkîd Devletler komisyonların çalışmalarına katılabilirler.

Bir devlet diğer bir devlet tarafından kendisini temsil ettirebilir; bununla beraber bir devlet diğer iki devletten fazlasını temsil edemez.

Her devlet kendi temsilcilerinin masraflarını yüklenir.

Madde — 4.

Merkez Ofisi görüşülecek konuları inceler ve komisyonların büro hizmetlerini deruhde eder.

Merkez Ofisinin müdür ve müdür yardımcısı, komisyonların oturumlarına müşahit sıfatı ile katılırlar.

Madde — 5.

Merkez Ofisi, Âkîd Devletlerin çoğunluğu ile mutabık kalarak, aşağıdaki devlet veya teşekküllerin temsilcilerini, müşahit sıfatıyla komisyonların toplantılarında hazır bulunmaya davet eder:

- a) Âkîd olmayan Devletler,
- b) Mütakabiliyet şartıyla, nakliyat konusunda yetkili milletlerarası devlet teşekkülleri,
- c) Mütakabiliyet şartıyla, nakliyatla iştigal eden ve devlete bağlı olmayan milletlerarası teşekküller.

Madde — 6.

Âkîd Devletlerin üçte biri temsil edildikleri takdirde, komisyonlar fiilî olarak teşekkül etmiş olurlar.

Madde — 7.

Komisyonlar, her toplantı için bir başkan ve bir veya iki başkan yardımcısı seçerler.

Madde — 8.

Müzakereler Fransızca ve Almanca cereyan eder, komisyon üyelerinin beyanları derhal yüksek sesle ve özet olarak tercüme edilir. Teklif metinleri ve başkanın tebliğleri aynen tercüme olunur.

Madde — 9.

Oylama delegasyon itibariyle ve talep halinde, isim okunarak çağırılmak suretiyle yapılır; oturumda temsil olunan Âkîd Devletin delegasyonunun bir oyu vardır.

Bir teklifin kabul edilebilmesi için :

- a) Komisyonda temsil olunan delegasyonların en az yarısı oylamaya katılmış olmalıdır;
- b) Teklif, çekinse oylar hariç, verilen oyların çoğunluğunu sağlamış olmalıdır.

Madde — 10.

Oturum tutanakları, müzakereleri her iki lisanda özetliyecektir. Teklifler ve kararlar, her iki lisanda da tam metin halinde tutanaklarda yer alacaktır. Kararlara mütaallik tutanağın Fransızca metni ile Almanca metni arasında fark bulunması halinde Fransızca metin muteber olacaktır.

Oturum esnasında tutnakların tasvibi mümkün olamazsa, üyeler, muhtemelen üzerinde değişiklik yaptıkları tutanakları, münasip bir müddet zarfında büroya tevdi edeceklerdir.

Madde — 11.

Çalışmaları kolaylaştırmak maksadiyle komisyonlar su komisyonlar teşkil edebilirler; komisyonlar, ileri tarihteki bir toplantı için muayyen konuları hazırlamakla görevli su komisyonları keza teşkil edebilirler.

Her su komisyon bir başkan, bir başkan yardımcısı ve lüzum hâsıl olursa bir raportör seçer. Bundan gayri hususlarda, 1 ilâ 5 ve 8 ilâ 10 ncü maddeler hükümleri, benzetme yoluyla su komisyonlar hakkında uygulanır.

EK : VII.

(Madde 60, paragraf 1)

Şahıslara ait vagonların nakline mütaallik Milletlerarası Tüzük

(RIP)

(Metin özel bir revizyon usulüne tabi tutulmuştur.)

EK : VIII.

(Madde 60, paragraf 2)

Konteyner nakliyatına mütaallik Milletlerarası Tüzük

(RICO)

(Metin özel bir revizyon usulüne tabi tutulmuştur.)

EK : IX.

(Madde 60, paragraf 3)

Koli ekspres nakline mütaallik Milletlerarası Tüzük (RIEX)

Paragraf 1. — Milletlerarası bir tarife şartları içinde bilhassa süratli tarzda taşınan eşya koli ekspres addolunur.

Ancak yolcu trenleri furgonuna normal şartlar içinde yüklenebilen eşya koli ekspres olarak kabul edilir. Bununla beraber tarifelerde, bu kaideye aykırı hükümler öngörülebilir.

Paragraf 2. — İşbu Andlaşmanın 3 ncü maddesinde gösterilen eşya taşımadan hariç tutulmuştur. Andlaşmanın 1 ncü ekinde sayılan eşya ve maddeler veya Andlaşmanın 4 ncü maddesinin 2 ncü paragrafı hükümleri gereğince akdolunan özel anlaşmalarda yer alan eşya ve maddeler, ancak bahis konusu ek veya anlaşmalarda bu tarz taşıma bilhassa öngörülmüş ise koli ekspres olarak nakle kabul edilir. Diğer eşyanın da taşıma dışı bırakılacağı veya bâzı şartlar altında kabul olunacağı hususu tarifelerle tâyin edilir.

Paragraf 3. — Ekspres kolileri, işbu Andlaşmanın 6 ncü maddesinin 1 ncü paragrafında öngörülen hamule senedinden gayri bir belge ile taşımaya verilebilir. Kullanılacak model ve bunun üzerinde yapılacak veya yapılabilecek kayıtlar tarifede tâyin olunur. Her halde bu belge aşağıdaki bilgileri kapsıyacaktır:

- a) Çıkış ve varış istasyonların adları;
- b) Gönderici ve alıcının isim ve adresi;
- c) Kolilerin sayısı, ambalajın tarifi ve eşya cinsinin beyanı;

d) Gümrük ve diğer idari makamlar tarafından mecburi kılınan formalitelerin yerine getirilmesi için lüzumlu olup taşıma kâğıdına ekli bulunan belgelerin beyanı.

Paragraf 4. — Gönderici, ya kendisi, yahut da verdiği bilgiye göre demiryolu tarafından taşıma belgesine yazılan bilgilerin ve beyanların doğruluğundan sorumludur; bu kayıtların veya beyanların usule ve gerçeğe aykırılığından veya noksanlığından doğan bütün sonuçlar göndericiye aittir.

Paragraf 5. — Ekspres kolileri, süratli araçlarla ve tarifelerle öngörülen mühletler içinde taşıacaktır. Teslim mühletleri, seyriseri irsalâta uygulanan mühletlerden her hal ve kârda daha kısa olacaktır.

Paragraf 6. — Tarifeler, yukarda açıklananlardan ayrı olmak üzere, işbu Andlaşma hükümlerine aykırı hükümleri de öngörebilir; ancak, bahis konusu Andlaşmanın 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33 ve 37 ilâ 47 (dâhil) maddeleri hükümlerine aykırı hükümler konulamaz.

Yukarda yazılı hükümlerle tarife hükümleri aykırı düşmedikçe, işbu Andlaşma hükümleri koli ekspres taşımaya uygulanır.

EK : X

(Madde 61)

Tahkim Tüzüğü

Madde — 1.

Hakemlerin sayısı

Devletler arasındaki anlaşmazlıklardan gayri anlaşmazlıklara bakmak üzere kurulan hakem mahkemeleri, tahkimname hükümlerine göre bir, üç veya beş hakemden teşekkül edecektir.

Madde — 2.

Hakemlerin seçimi

Paragraf 1. — Hakemlere ait bir liste önceden düzenlenir. Her Âküd Devlet, İsviçre Hükümeti tarafından düzenlenen ve günü gününe işlenmiş olarak tutulan hakem listesine kaydedilmek üzere, milletlerarası taşıma hukukunda uzman bulunan ve kendi uyruğunda olan en çok iki kişiyi gösterebilir.

Paragraf 2. — Eğer tahkimname tek bir hakem öngörüorsa, bu hakem, tarafların müştereken anlaşmasıyla seçilir.

Şayet tahkimname üç veya beş hakem öngörüorsa, taraflardan her biri, duruma göre, bir veya iki hakem seçer.

Bundan önceki fıkra uyarınca seçilen hakemler, müştereken anlaşmak suretiyle ve duruma göre üçüncü veya beşinci hakemi seçerler; bu kişi hakem mahkemesine başkanlık eder.

Duruma göre, eğer taraflar tek hakemin seçimi hususunda anlaşamazlarsa, veya taraflarca seçilen hakemler üçüncü veya beşinci hakemin tâyini hususunda uyuşamazlarsa, Merkez Ofisinin müracaatı üzerine İsviçre Federal Mahkemesi Başkanı bir hakem tâyin etmek suretiyle hakem mahkemesini tamamlar.

Hakem mahkemesi 1 nci paragrafta sözü geçen listede yazılı kişilerden teşekkül eder. Bununla beraber, tahkimname beş hakem öngördüğü takdirde, taraflardan her biri liste dışından bir hakem seçebilir.

Paragraf 3. — Tek hakem, üçüncü veya beşinci hakem tarafların milliyetinden gayri bir milliyette olacaktır.

Bir üçüncü tarafın uyuşmazlığa müdahalesi hakem mahkemesinin teşekkülüne tesir etmez.

Madde — 3.

Tahkimname

Arbitraja müracaat eden taraflar bir tahkimname akdederler; bunda özellikle şu hususlar yer alır :

- a) Mümkün olduğu kadar kesinlikle ve açıkça tâyin edilmek suretiyle, anlaşmazlığın konusu;
- b) Mahkemenin teşekkül tarzı ve hakem veya hakemlerin tâyini için gerekli mühletler;
- c) Mahkeme yeri.

Tahkim usulünün işlemeğe başlayabilmesi için tahkimname Merkez Ofisine gönderilecektir.

Madde — 4.

Usul

Hakem mahkemesi, özellikle aşağıdaki hükümleri dikkate almak suretiyle, takibolunacak usulü kendisi tâyin eder :

- a) Hakem mahkemesi, hakikati tesbit için, tarafların beyanlarıyla bağlı kalmaksızın, kendisine getirilen dâvalarda ileri sürülen delilleri inceliyerek hükmünü verir;
- b) Hakem mahkemesi, ne dâvacının taleplerinden fazlasına veya bunlardan gayri hususlarda, ne de dâvalının kabullendiğinden daha eksigiine karar veremez;
- c) Gerekçeli olarak verilen hakem kararı, hakem mahkemesi tarafından kaleme alınır ve Merkez Ofisi aracılığı ile taraflara tebliğ edilir;
- d) Hakem mahkemesinin toplandığı yerde uygulanan âmir hükümlerin aykırı hüküm kapsamı hali müstesna, hakem mahkemesinin kararı, tashihi karar veya butlan hariç, istinafa tabi tutulamaz.

Madde — 5.

Mahkeme kalemi

Merkez ofisi, hakem mahkemesinin kalem işlerini yürütür.

Madde — 6.

Masraflar

Hakem kararında, hakemlerin ücretleri dâhil, masraf ve harcarlar tesbit ve ödemenin hangi tarafa ait bulunduğu veya ücret, masraf ve harcarların taraflar arasında ne nisbette yapılacağı tâyin olunur.

Bern'de 25 Şubat 1961 de imzalanan demiryolu ile eşya (CIM) et yolcu, bagajı (CIV) taşınmasına mahsus milletlerarası andlaşmalara,

E K P R O T O K O L

Altta imzaları bulunan salâhiyetli murahaslar aşağıdaki hususlar hakkında anlaşmışlardır.

I

1. 25 Ekim 1952 ve 25 Şubat 1961 tarihli Andlaşmaları imzalamamış bulunan ve demiryolu hatları üzerinde 25 Ekim 1952 Andlaşmaları tatbik edilen Devletler veya bu Devletlere ait ülke parçaları, 1961 Andlaşmaları hükümlerini iç yasama yolu ile kabul ettiklerini ve bu hükümlerin kendi Anayasaları kaidelerine tevfikan tatbik edeceklerini İsviçre Hükümetine bildirebilirler.

2. Yukarıda öngörülen bildiri yapıldığı takdirde aşağıdaki neticeler hâsıl olur.

a) 1961 Andlaşma hükümleri Âkid Devletlerle bu bildiriye yapmış olan ve (1) no. lu fıkrada zikredilen devletler veya devletlere ait ülke parçaları arasında, eğer Andlaşmalar yürürlükte ise, bildirinın İsviçre Hükümeti tarafından alındığı tarihten 30 günlük bir mehlin hitamından itibaren, aksi halde bunların yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren, kabili tatbik olur.

b) İsviçre Hükümeti bildirinın alındığı tarihi tesbit eder ve bunu 1961 mukavelesine iştirak etmiş olan Devletlere ve keza 1 nci maddedeki salâhiyeti kullanmış olan Devletlerle Devlet ülke parçalarına tebliğ eder.

c) (1) de zikredilen Devletler ve Devlet ülke parçaları 1961 Andlaşmalarını tasdik etmiş olan Devletlerle aynı hukuk ve vعاibi haizdirler şu şartlaki,

Bunların konferanslara ve komisyon celselerine iştirakleri demiryolu idarelerinin istişareyi haiz delege ve eksperleri ile temin edilmiş olsun. Ve bunlar yeni bir tanzimî hükmün kabulüne kadar CIM'in 69 neu maddesinin 3 ve 4 neu fıkralarında ve CIV nin 68 nci maddesinin 3 neu fıkrasında öngörülen muhalefet hakkını kullanmasınlar ve yeni kaidelerin ithaline mütedair Âkid Devletlerin kararlarına riayetle mükellef olmasınlar fakat bu kaidelerin muhtar bir şekilde itti-hazına ve keza bunların iç yasama yolu ile ithallerine ve Anayasaları hükümlerine tevfikan tatbiklerine karar verebilsinler.

3. İşbu ek protokolün 1 nci bölümündeki hükümlerin uygulanması için söz konusu Devletlerden veya Devlet ülke parçalarından yalnız birinin 1 nci fıkrada mümzi Devletler tarafından arz edilen imkânı kullanacaklarını beyan etmeleri kâfi degildir.

1 nci fıkraya tevfikan yapılan beyanlar yekdiğeriyle uygun olmalıdır; bunlar CIM'in 68 ve CIV'nin 67 nci maddeleri hükümlerine hâlel gelmemek üzere, her Devleti veya Devlet ülke parçalarını ilzam ederler.

II

1° — Büyük Britanya ve Şimâli İrlânda Birleşik Kırallığı hukukuna göre, 1961 Andlaşmalarının bunları imzalamamış veya bunlara katılmamış olan Devlet ülke parçaları hatlarına mütaalik hükümlerini usagerlere mecburi kılmak için Birleşik Kırallık Hükümeti, bu Andlaşma hükümlerinden inhiraf ederek, menşei Birleşik Kırallık olan trafik için matbu hamule senedi (CIM) ve Milletlerarası bilet ve bagaj bülteni formülünde olmak üzere işbu protokola bir referanse dercetmeye salâhiyetlidir.

2° — Birleşik Kırallıkta taşımaya mütaallik mevzuatla tarifeleri ilân ve bunları müşterilere yeknesak bir surette tatbik mükellefiyeti bulunmadığından :

a) Tarifeleri ilân ve bunların müşterilere yeknesak bir surette tatbik mükellefiyetini ihtiva eden CIM Hükümetlerinin Birleşik Kırallıkta tatbik edilmemesi,

b) Birleşik Kırallıkta demiryolunun tahsile salâhiyetli olduğu nakil ücreti ve müteferri masraflar bu memlekette CIM'e tabi Milletlerarası trafikte de kabili tatbiktir.

3° — Avrupa kıtası ile Birleşik Kırallık arasında tehlikeli maddelerin demir - deniz trafiğine mütaallik inhirafi hükümleri ihtiva edecek ve CIM'in 1 nei ekine yapılacak bir ilâvenin akdi ve yürürlüğe konmasına kadar, varış veya çıkışı Birleşik Kırallık olan ve CIM rejimi altında taşınacak olan tehlikeli maddeler, 1 nei ekin hükümlerine, ve ayrıca da Birleşik Kırallıkta, tehlikeli maddelerin taşınmasına mütaallik bulunan demir ve deniz yolu mevzuatına da tabi olmalıdır.

III

Fransız Cumhuriyet Hükümeti hususi tarife anlaşmalarına mütaallik bulunan CIM'in 9 neu maddesinin 3 neü fıkrası hükümleri muvacehesinde kendi pozisyonunu muhafaza eder, ve kendisine mütaallik ahvalde, bu hükümlerin ve Avrupa Körnür ve Çelik Birliğini tesis eden Muahedenin hükümlerine ne de Avrupa Ekonomik Birliğini tesis eden 25 Mart 1957 tarihli Muahedenin 74 neü maddesinde öngörülen taşıma müşterek politikası çerçevesi içinde kararlaştırılacak olan hükümlere karşı kıymet ifade edemeyeceğini beyan eder.

IV

1961 Andlaşmalarını tamamlayan bu protokol 1 Mayıs 1961 tarihine kadar imzaya açıktır.

Bu protokol tasdik edilmelidir.

Bu tarihten evvel bu protokolü imzalamıyacak olan devletlerle 1961 tarihli CIM'in 67 ve CIV'nin 66 nei maddelerinin uygulanmasıyla yukarıdaki Andlaşmalara iltihak etmiş olan devletler işbu protokole bildiri yolu ile katılabilirler.

Katılmaya mütaallik tasdikli veya bildiri belgesi İsviçre Hükümetine tevdi edilecektir.

İşbu protokolün 1 nei kısmı 1961 Andlaşmalarının yürürlüğe girmesi için öngörülen tarihten altı ay evvel yürürlüğe girer.

Usulüne uygun bulunan tam salâhiyetli murahhaslar işbu protokolü imzalamışlardır.

Bern'de yirmibeş Şubat bin dokuz yüz altmışbir senesinde bir tek nüsha olarak tanzim edilmiş ve bu nüsha İsviçre Konfederasyonu arşivlerine tevdi edilmiş ve tarafların her birine aslına uygun bir nüshası verilmiştir.

Avusturya adına

İspanya adına

Bulgaristan adına

Finlândiya adına

Belçika adına

Fransa adına

Danimarka adına

Yunanistan adına

İtalya adına

Macaristan adına

Lübnan adına

Romanya adına

Licensteyn adına

İngiltere ve Şimali İrlânda Birleşik Kırallığı adına

Lüksemburg adına

İsveç adına

Norveç adına	İsviçre adına
Holânda adına	Çekoslovakya adına
Polonya adına	Türkiye adına
Portekiz adına	Yugoslavya adına

Yolcu ve Bagaj (CIV) ve Eşya (CIM) nın Demiryolu ile Taşınmasına mütaallik bulunan Milletlerarası Andlaşmaların 6 ncı revizyonuna dair

NIHAİ ANLAŞMA

25 Ekim 1952 tarihli Yolcu ve Bagaj (CIV) Taşınmasına mütaallik Andlaşmanın 66 ncı Eşya Taşınmasına mütaallik Andlaşmanın 67 nci maddeleri hükümlerine tevfikân bu iki Andlaşmanın yeniden gözden geçirilmesi maksadiyle İsviçre Hükümeti bir konferansı toplanmaya çağırmıştır.

Konferans Bern'de 20 ilâ 25 Şubat 1961 de toplanmıştır.

I.

Konferansa katılanlar

Avusturya	İspanya	Yunanistan
Belçika	Finlândiya	Macaristan
Bulgaristan	Fransa	İtalya
Luxemburg	Portekiz	Liban
Holânda	Romanya	Lihtenştayn
İsveç	İngiltere ve Şimalî İrlânda	Polonya
Çekoslovakya	Birleşik Kırallığı	İsviçre
Danimarka	Türkiye	Yugoslavya

II.

Devlet idareleri veya devlet ülke parçaları delegeleri

Batı - Almanya Demiryolları
Doğu - Almanya Demiryolları

III.

Müşahitler

a) Milletlerarası Hükümet Teşkilâtı Avrupa Ekonomik Komisyonu (CEE), Avrupa Ulaştırma Bakanları Konferansı (CEMT), Demiryollarını İşbirliği Teşkilâtının demiryolları nakliyatına mahsus Komitesi (OSJD), Hususi hukukun tevhidine mahsus milletlerarası institut (UNIDROIT), Avrupa Kömür ve Çelik Birliği (CECA), Avrupa İktisadi Birliği (CEE / Müsterek Pazar)

- b) Hükümet dışı milletlerarası teşkilât
Demiryolları Beynelmilel Birliği (UIC) Demiryolları Nakliyatı Beynelmilel Komitesi (CIT)
Milletlerarası Ticaret Odaları (CCI)
Transiterler ve Ortakları Cemiyetlerinin Milletlerarası Federasyonu (FIATA)
Hususi iltisak hatları sahiplerinin milletlerarası Cemiyeti (AIEP)

IV.

Demiryolu ile Milletlerarası Taşıma Merkez Ofisi Konferans :

- a) «Demiryolu ile Eşya Taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIM)» projesini,
b) «Demiryolu ile Yolcu ve Bagaj Taşınmasına mütaallik Milletlerarası Andlaşma (CIV)»
projesini,

Müzakerelere esas olarak alınmıştır.

Bu projeler ihzari komisyonların müzakerelerinde tesbit edilen metinlerdir. I, II, III, IV, V ve VI ncı komisyon zabıtlarıyla intikal eden konferans müzakeratı ve keza umumi heyet celselerindeki müzakerat nazarı itibara alınmak suretiyle murahaslar aşağıda gösterilen projelerin devletlerin sa-lâhiyetli temsilcilerinin imzalarına sunulması için mutabık kalmışlardır.

Demiryolu ile eşya taşınmasına mütaallik milletlerarası Andlaşma on eki ile birlikte,

Demiryolu ile yolcu ve bagaj taşınmasına mütaallik milletlerarası Andlaşma ve dört eki, ve keza bu Andlaşmanın bir ek protokolü. Konferans, Merkez Ofisi İdari Komitesinin sunduğu ve 1956 - 1960 ilk devre çalışması hakkındaki faaliyet raporunu tasvibetmiş ve 1 Mart 1961 den itibaren beş se-nelik bir müddet için komiteyi teşkil etmek üzere aşağıdaki devletleri seçmiştir.

İsviçre (daimî âza), Belçika, Danimarka, Fransa, Yunanistan, İtalya, Polonya, Portekiz ve Çe-koslovakya.

Konferans, ileriki devreler için komitenin teşekkülünü tâyine mahsus hükümleri ihzar etmeyi kabul etmemiş ve mütaakıp beş yıllık devreye mahsus bir proje hazırlaması için idari komiteyi tav zif etmiştir.

Bundan başka murahaslar aşağıdaki hususlar için konferansın demiryolu ile Milletlerarası Ta-sıma Merkez Ofisine vekâlet verdiğini müşahede etmişlerdir:

— Yolcuların ölüm, yaralanmaları ve cismani tamamiyetlerine diğer tecavüzler için demiryolun-da mesuliyet birliği mevzuundaki çalışmalara CIV ye müzeyyel bir Andlaşma ihzar edilerek fevka-lâde bir konferansa sunulması maksadiyle, devam edilmesi.

— CIM ve CIV andlaşmalarının bünyelerinin tadili meselesinin tetkikini ve gelecek normal re-vizyon konferansına sunulmak üzere bir proje ihzari

Nihayet konferans Lübnan Delegesinin bir beyanından bilgi almıştır; bu beyanda delege, Lüb-nan'ın CIM/CIV andlaşmalarını imzaya hazır olduğunu fakat demiryolları ile diğer Âküd Devlet Demiryolları arasında irtibat mevcut bulunmadıkça memleketinin şimdilik bu Andlaşma hükümle-rini tatbiki imkân bulamadığını ifade etmiştir.

Delege Merkez Ofisten Lübnan ve Türk hükümetleriyle mutabık olarak, andlaşmaların Lübnan tarafından tatbiki maksadiyle lüzumlu şeraitin yerine getirilmesi için yapılmış olan teşebbüslere devam edilmesini rica etmiştir.

Buna binaen işbu nihai anlaşma imzalanmıştır.

Bern'de 25 Şubat 1961 de bir tele nüsha olarak tanzim edilmiştir. İsviçre Konfederasyonu ar-givlerine tevdi edilecek olan bu nüshanın aslına uygun metinleri bu Konferansta temsil edilen hükü-metlere tevdi edilecektir.

Not : Hamule senetleri 74,75 nci sayfaların arasındadır.